VULCAN
RAZEM DLA LEPSZEJ OŚWIATY

Instytut Zarządzania w Edukacji

Audyt jednostek oświatowych prowadzonych przez Miasto Ustroń

Przygotowane na zlecenie Miasta Ustroń

Autorzy:

Barbara Kołcio, Andrzej Rzeszut, Mariusz Tobor, Jan Zięba

VULCAN sp. z o. o.
ul. Wołowska 6
51-116 Wrocław
tel. 071 757 29 29
e-mail: vulcan@vulcan.edu.pl
www.vulcan.edu.pl

Spis treści

1. Najważniejsze wnioski, ustalenie oraz rekomendowane działania 6

2. Zakres opracowania i analizowane jednostki 9

3. Finanse oświaty miasta Ustroń na tle podobnych samorządów 11

3.1. Finanse oświaty, a finanse miasta 11

3.2. Dochody a bieżące wydatki oświatowe 13

4. Wydatki i dochody oświaty – ich struktura i zmiany w czasie 16

4.1. Wydatki 16

4.2. Dochody 20

4.3. Wydatki a dochody 21

5. Koszty utrzymania szkół a subwencja oświatowa 24

6. Koszty utrzymania przedszkoli 27

7. Najważniejsze koszty wynikające z reformy oświaty 29

7.1. Koszty wynikające ze zmniejszenia liczebności oddziałów w siódmym i ósmym roku nauki 29

7.2. Koszty wynikające z małych oddziałów obecnej klasy czwartej 30

8. Zmiany liczb uczniów przypadających na etat nauczycielski, czyli zmiany jednostkowych kosztów kształcenia 31

8.1. Wskaźniki zbiorcze 31

8.2. Wskaźniki szczegółowe 33

8.2.1. Przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych 33

8.2.2. Szkoły 34

9. Zmiany w organizacji przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych 38

9.1. Wychowankowie przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych 38

9.1.1. Struktura wieku wychowanków przedszkoli 40

9.2. Organizacja przedszkoli prowadzonych przez samorząd 43

9.2.1. Wielkości przedszkoli 43

9.2.2. Liczby oddziałów przedszkolnych i ich wielkości 44

10. Zmiany w organizacji ogólnodostępnych szkół dla dzieci i młodzieży 49

10.1. Szkoły podstawowe 49

10.1.1. Uczniowie szkół podstawowych 49

10.1.2. Oddziały w szkołach podstawowych 53

10.2. Gimnazja 58

10.2.1. Uczniowie gimnazjów 58

10.2.2. Oddziały w gimnazjach 62

10.3. Liczby uczniów, oddziałów i średnie liczebności oddziałów w roku szkolnym 2019/20 64

11. Analiza porównawcza organizacji szkół i przedszkoli w mieście Ustroń 67

11.1. Zatrudnienie nauczycieli 67

11.1.1. Liczby etatów nauczycielskich 67

11.1.2. Liczby uczniów przypadających na jeden etat nauczycielski zajęć realizowanych w oddziałach szkół podstawowych 68

11.1.3. Liczby dzieci przypadających na jeden etat nauczycielski zajęć realizowanych w oddziałach przedszkolnych 70
11.1.4. Nauczycielskie etaty wsparcia 71
12. Analiza organizacji oddziałów i zajęć w poszczególnych szkołach 75
12.1. Szkoła Podstawowa nr 1 75
12.3. Szkoła Podstawowa nr 2 76
12.4. Szkoła Podstawowa nr 3 77
12.5. Szkoła Podstawowa nr 5 78
12.6. Szkoła Podstawowa nr 6 79
12.7. Przedszkola 80
12.8. Zajęcia dodatkowe i pomoc psychologiczno-pedagogiczna 82
12.9. Podsumowanie 83
13. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi 84
13.1. Uczniowie z niepełnosprawnościami w szkołach ogólnodostępnych 84
13.2. Nauczanie indywidualne 88
14. Nauczyciele 91
14.1. Struktura zatrudnienia nauczycieli 91
14.2. Urlopy dla poratowania zdrowia 94
15. Pracownicy administracji i obsługi 96
15.1. Zmiany w zatrudnieniu pracowników administracji i obsługi na tle innych samorządów 96
15.2. Pracownicy administracji i obsługi szkół i przedszkoli w roku 2019/20 98
15.3. Analiza porównawcza zatrudnienia pracowników administracji i obsługi 99
15.4. Analiza porównawcza zatrudnienia pracowników administracji 100
15.5. Analiza porównawcza zatrudnienia pracowników obsługi 101
16. Sieć szkół i przedszkoli w Ustroniu 104
16.1. Rozmieszczenie szkół i przedszkoli na terenie miasta 104
16.2. Uczniowie a obwody szkół podstawowych 105
16.3. Liczby oddziałów szkolnych a baza lokalowa 108
16.4. Baza lokalowa a liczby oddziałów w przedszkolach 110
17. Prognoza liczb uczniów 111
17.1. Uwarunkowania prognozowania liczb uczniów 111
17.2. Prognoza liczb uczniów w szkołach prowadzonych przez miasto Ustroń 112
17.3. Prognoza liczby wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych 114
18. Prognoza liczb oddziałów i bilansów pojemności obiektów poszczególnych szkół 117
19. Możliwości zmiany sieci i organizacji szkół w celu obniżenia kosztów ich prowadzenia 121
20.1. Porównanie liczb oddziałów przy różnych wariantach zmian w sieci szkół 121
20.2. Zamiana SP6 w szkołę jednociągową 123
20.3. Ograniczenie naboru uczniów spoza obwodów do SP1 i SP2 w celu zmniejszenia liczby oddziałów 124
20.4. Przeniesienie przedszkoli nr 1 i nr 2 do budynków SP1 lub SP2 125
20.5. Zamknięcie SP3 lub SP5 albo obu tych szkół 125

21. Objaśnienia metodologiczne **127**
21.1. Finanse 127
21.1.1. Wydatki budżetowe 127
21.1.2. Dochody budżetu związane z oświatą: 127
21.1.3. Luka między bieżącymi wydatkami a bieżącymi dochodami oświaty 128
21.2. Organizacja szkół i przedszkoli 129

1. Najważniejsze wnioski, ustalenie oraz rekomendowane działania

Na początku opracowania przedstawiamy najważniejsze wnioski wynikające z wykonanych analiz:

- Ujęta procentowo luka między wydatkami bieżącymi a dochodami oświaty w Ustroniu należy do największych w grupie gmin miejskich liczących więcej niż 5 tys. mieszkańców (w 90% takich samorządów wskaźnik ten jest niższy). Do każdej złotówki otrzymanej na utrzymanie oświaty lub zarobionej dzięki niej, miasto musiało dopłacić w roku 2018 ponad 90 groszy, podczas gdy mediana dla samorządów z grupy porównawczej to około 70 groszy. W ujęciu kwotowym luka ta zbliżyła się do 12,3 mln zł. Warto zauważyć, że przyrost wielkości luki, który w latach 2017-2018 wystąpił w całej grupie porównawczej, w Ustroniu okazał się szybszy niż w innych miastach.
- Bezpośrednie organizacyjne koszty reformy oświaty wynoszą ok. 640 tys. zł rocznie. Na tę kwotę składają się:
  - skutki likwidacji gimnazjów, która spowodowała radykalne zmniejszenie wielkości oddziałów w siódmym i ósmym roku nauczania (oddziały klas siódmych i ósmych szkół podstawowych są mniejsze od oddziałów gimnazjalnych) – około 500 tys. zł rocznie;
  - dodatkowy koszt utrzymania małych oddziałów otwieranych w roku szkolnym 2016/17, gdy wycofano się z przyjmowania sześciolatków do szkół - około 140 tys. zł rocznie.
- Liczba uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w ustrońskich szkołach podstawowych od wielu lat jest bardzo mała – w ponad 90% samorządów z grupy porównawczej liczba ta jest większa (im mniejsza jest liczba uczniów na etat, tym większe są koszty zatrudnienia nauczycieli przypadające na jednego ucznia). Na dodatek w ostatnich latach, podobnie jak w innych samorządach, wskaźnik ten szybko się zmniejszał.
- Skrajnie mała jest liczba wychowanków przypadających na jeden etat nauczyciela przedszkolnego – tylko w dwóch z 213 gmin miejskich liczących ponad 5 tys. mieszkańców wskaźnik ten jest niższy. Przy tym wielkości oddziałów przedszkolnych można raczej uznać za przeciętne. Jednak w Ustroniu na jeden oddział przypada bardzo dużo godzin zajęć. Ma to związek z faktem, że zdecydowana większość oddziałów pracuje w trybie dziesięciogodzinnym. Na szczególną uwagę zasługuje bardzo droga organizacja oddziałów przedszkolnych w SP5. Dla 29 uczniów zatrudniono tam nauczycieli na 4,16 etatów przeliczeniowych oraz dwie osoby na etacie pomocy nauczyciela.
- W ostatnich dziesięciu latach aż sześciokrotnie wzrosła liczba uczniów z orzeczeniami o niepełnosprawności. Udział uczniów niepełnosprawnych wśród ogółu uczniów w Ustroniu jest niezwykle wysoki, o wiele wyższy niż w innych miastach powyżej 5 tys. mieszkańców. Trudno wyjaśnić przyczyny tego stanu rzeczy. Być może jest to efekt niestandardowej polityki wydawania orzeczeń w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Niestety przekłada się to na wzrost kosztów utrzymania szkół i wzrost luki pomiędzy dochodami a wydatkami oświaty, gdyż dodatkowa subwencja należna na uczniów z niepełnosprawnościami przeważnie nie pokrywa dodatkowych kosztów ich kształcenia.
- Po likwidacji gimnazjów baza lokalowa ustrońskich szkół jest znacznie większa od potrzeb. SP1 i SP2, po przejęciu pomieszczeń zlikwidowanych gimnazjów, mogą łącznie pomieścić o

kilkanaście oddziałów więcej niż mają obecnie i będą miały w przyszłości. Zatem teoretycznie można by w nich zmieścić wszystkich uczniów z SP3 i SP5 i dzieci z przedszkoli P1 i P2.

- Jednocześnie w miejskich przedszkolach praktycznie nie ma wolnych miejsc, a oddziały w niektórych placówkach są mniejsze niż 25 osobowe z powodu za małych sal. W takiej sytuacji warto rozważyć wykorzystanie części budynków SP1 lub SP2 na potrzeby wychowania przedszkolnego. Tym bardziej, że prawdopodobnie w latach 2021/22-2027/28 przedszkolaków będzie więcej niż obecne.
- Sposób tworzenia oddziałów klas pierwszych w minionych latach nie był optymalny z perspektywy ekonomicznej, ponieważ przyjmowanie zbyt wielu uczniów spoza macierzystych obwodów do SP1 i SP2 powodowało zwiększanie liczby oddziałów w skali całego miasta. Istnienie w SP1 i SP2 oddziałów, których utworzenie nie byłoby konieczne, gdyby inaczej rozłożyć uczniów pomiędzy te szkoły i nie przyjmować do nich uczniów spoza obwodu gdy powoduje to utworzenie dodatkowego oddziału, kosztuje miasto rocznie około 1 mln zł. Podobnie w SP6 istnienie dwóch oddziałów jednej klasy możliwe jest wyłącznie dlatego, że przyjmuje się do tej szkoły uczniów z gminy Skoczów.
- Z analizy arkuszy organizacyjnych poszczególnych szkół pod kątem zgodności z ramowym planem nauczania wynika, że przy obecnej sieci szkół i bez zmiany liczy oddziałów brak jest rezerw w organizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych oddziałów szkolnych.
- Rezygnacja z niewymaganych prawem zajęć dodatkowych w skali całej gminy pozwoliłaby oszczędzić około 282 tys. złotych, co nie jest istotną kwotą w porównaniu z luką pomiędzy dochodami a wydatkami oświaty.
- Dość zróżnicowane pomiędzy szkołami są liczby uczniów przypadających na tzw. etaty wsparcia (bibliotekarze, pedagodzy, psycholodzy, świetlica itp.). Najmocniej zróżnicowane są wskaźniki dotyczące zatrudnienia bibliotekarzy. Wydaje się, że część etatów wsparcia nie zawsze rozdzielana jest sprawiedliwie pomiędzy szkoły.
- Duże jest zróżnicowanie poziomu zatrudnienia pracowników administracji i obsługi w poszczególnych szkołach.
- Liczba uczniów i wychowanków przedszkoli przypadająca na jednego pracownika kuchni jest wyjątkowo mała w porównaniu z innymi samorządami. Wynika to najprawdopodobniej głównie z dużej (w porównaniu z innymi samorządami) liczby wydawanych obiadów oraz funkcjonowania kuchni w każdej placówce, co jest oczywiście korzystne dla uczniów, ale jednocześnie związane z wysokimi wydatkami.
- W celu ograniczenia luki między dochodami a wydatkami oświaty warto rozważyć:
    - Zbadanie możliwości takiego przeorganizowanie pracy przedszkoli, które przy umożliwieniu ich funkcjonowania przez 10 godzin dziennie i zachowaniu zasady, że jeden nauczyciel zajmuje się nie więcej niż 25 dzieci, zmniejszy liczbę godzin nauczycielskich (szczególnie we wczesnych godzinach rannych i późnych popołudniowych). Dobrze by było także rozważyć, czy podczas zajęć dodatkowych konieczna jest obecność drugiego nauczyciela.

- Zamianę SP6 w szkołę jednociągową poprzez ograniczenie przyjęć dzieci z gminy Skoczów i rezygnację z tworzenia w tej szkole oddziałów integracyjnych (które korzystniej jest tworzyć w większych SP1 lub SP2).

  Ten sposób oszczędzania nie spowoduje uciążliwości dla mieszkańców Ustronia, a każdy dwudziestoosobowy oddział istniejący w SP6 dzięki dzieciom ze Skoczowa kosztuje gminę Ustroń około 50 tys. złotych rocznie ponad należną na te dzieci subwencję.

- Ścisły nadzór nad naborem uczniów spoza obwodów do SP1 i SP2 w taki sposób, by uczniowie ci nie byli przyczyną otwierania dodatkowych oddziałów.

- Przeniesienie przedszkoli nr 1 i nr 2 do budynków pobliskich SP1 lub SP2.

  Wymienione szkoły mają obecnie duże nadwyżki pojemności, a część pomieszczeń w przedszkolach jest za mała dla oddziałów 25-osobowych, co podnosi koszty utrzymania jednego dziecka w tych jednostkach. Można się też spodziewać oszczędności na wydatkach rzeczowych związanych z utrzymaniem dotychczasowych siedzib przedszkoli P1 i P2. Dodatkowe korzyści mogłaby też przynieść sprzedaż lub wynajęcie obecnych budynków przedszkolnych.

- Oszczędności finansowe możliwe są do osiągnięcia poprzez likwidację SP3 lub SP5 albo obu tych szkół i przeniesienie ich uczniów do SP1 i SP2.

  Ewentualna decyzja o zamknięciu szkoły byłaby oczywiście bardzo trudna z powodów społecznych i politycznych. Trzeba jednak zdawać sobie sprawę, że w warunkach ustrońskich, szczególnie po likwidacji gimnazjów i skróceniu nauki w miejskich szkołach z 9 do 8 klas, byłaby ona uzasadniona finansowo i możliwa organizacyjnie bez istotnego pogorszenia komfortu pracy i nauki w szkołach pozostałych po modyfikacji sieci. Szczegółową analizę możliwości zmiany sieci szkół w Ustroniu przedstawiono w końcowej części raportu.

2. Zakres opracowania i analizowane jednostki

Niniejsze opracowanie przedstawia analizę trendów zmian w organizacji oświaty oraz wydatkach ponoszonych na oświatę w mieście Ustroń na tle innych, podobnych samorządów w Polsce, analizę porównawczą organizacji szkół i przedszkoli prowadzonych przez miasto Ustroń, szczegółową analizę arkuszy organizacyjnych wszystkich jednostek, analizę kosztów funkcjonowania szkół z uwzględnieniem subwencji oświatowej, analizę kosztów funkcjonowania przedszkoli, analizę demograficzną mającą na celu określenie wpływu zmian demograficznych i zmian ustroju oświaty na przyszłą organizację szkół oraz analizę możliwości zmian w organizacji szkół i przedszkoli w gminie w celu optymalizacji wydatków.

W opracowaniu uwzględnione są jednostki oświatowe wymienione w poniższej tabeli ze wskazaniem, które arkusze organizacyjne (nazwa, kod obliczeń w systemie informatycznym) podlegały analizie.

Tabela 1. Jednostki oświatowe objęte analizą

Jednostka oświatowa	Skróty nazwy jednostki	Nazwa arkusza organizacyjnego	Kod obliczeń
Przedszkole nr 1	P1	ANEKS NR 1 DO ARKUSZA ORGANIZACYJNEGO	oc65gS65-SU15
Przedszkole nr 2	P2	Aneks nr 1 do Arkusza Organizacyjnego Przedszkola	s8fBixT7-7gnA
Przedszkole nr 4	P4	Aneks nr 1	baa25746-6543
Przedszkole nr 5	P5	Aneks nr 1 do Arkusza Organizacyjnego Przedszkola nr 5 w Ustroniu na rok szk. 2019/20	t73EJ47F-C7Va
Przedszkole nr 6	P6	Aneks 1 Arkusz Organizacyjny Przedszkola Nr 6 w Ustroniu na rok szkolny 2019/2020	noSk8qrcQ-DL4a
Przedszkole nr 7	P7	ANEKS NR 2 DO ARKUSZA ORGANIZACYJNEGO PRZEDSZKOLA NR 7 W USTRONIU NA ROK SZKOLNY 2019-2020	C8NH0f6Y-GO0B
Szkoła Podstawowa nr 1	SP1	KOPIA aneks 2	j456463S-3ESp
Klimatyczna Szkoła Podstawowa nr 2	SP2	Aneks nr 2 do Arkusza organizacyjnego – rok szkolny 2019/2020	Y5nNrq3Y-cWbu
Szkoła Podstawowa nr 3	SP3	KOPIA 1 AO SP-3 z OP na rok 2019/2020	t6K0jX15-v2gg
Szkoła Podstawowa nr 5	SP5	KOPIA Aneks nr 2 do Arkusza Organizacyjnego SP-5 2019/2020	6YrA6e17-QaH5
Szkoła Podstawowa nr 6	SP6	A1 SP6 2019/2020	H5UA30co-Ii1A

Wszystkie zestawienia zamieszczone w niniejszym opracowaniu zostały przygotowane przez autorów, przy czym:

- dane do wieloletnich zestawień dotyczących organizacji oświaty miasta na tle innych JST oraz organizacji poszczególnych szkół pochodzą z bazy danych oświatowych Systemu Analiz Samorządowych (SAS) Związku Miast Polskich, dla której pierwotnym źródłem danych jest system informacji oświatowej (SIO);
- dane do wieloletnich zestawień finansowych pochodzą ze sprawozdań Rb-27s i Rb-28s udostępnianych przez Ministerstwo Finansów;
- do przygotowania prognozy liczb uczniów wykorzystano: *Prognozę ludności gmin na lata 2017-2030* sporządzoną przez Główny Urząd Statystyczny, dane o urodzeniach oraz liczbie ludności wg poszczególnych roczników z Banku Danych Lokalnych GUS, przekazane przez samorząd dane o liczbach mieszkańców według roku urodzenia, a także informacje o liczbach uczniów z bazy danych oświatowych SAS;
- szczegółowe dane o organizacji szkół w roku szkolnym 2019/20 pochodzą z ich arkuszy organizacyjnych.

3. Finanse oświaty miasta Ustroń na tle podobnych samorządów

W niniejszym rozdziale przedstawiamy podstawowe wskaźniki charakteryzujące finanse i organizację oświaty w Ustroniu na tle podobnych samorządów, czyli gmin miejskich większych niż 5 tys. mieszkańców.

W tej i kolejnych częściach opracowania wykresy zawierające porównania wartości analizowanego wskaźnika odnoszącego się do Ustronia na tle grupy porównawczej zbudowane są wg jednolitego wzorca:

- Na osi poziomej zaznaczone są kolejne lata, a na osi pionowej wartości liczbowe badanego wskaźnika.
- Zielona linia ciągła łączy wartości wskaźnika wyliczonego dla Ustronia w kolejnych latach.
- Środkowa, szara linia przerywana pokazuje medianę, czyli wartość przeciętną, która dzieli grupę badanych samorządów na dwie połowy – w jednej połowie badanych samorządów wartość badanego wskaźnika jest mniejsza, a w drugiej większa od mediany.
- Kropkowane pomarańczowe linie dzielą obszary wartości wskaźników na ćwiartki, tzn. w 75% samorządów wartości wskaźnika są większe niż to wskazuje dolna pomarańczowa linia, a w 25% samorządów wartości tego wskaźnika są mniejsze. Analogicznie w 75% samorządów wartości wskaźnika są mniejsze niż to wskazuje górna pomarańczowa linia, a w 25% samorządów wartości tego wskaźnika są większe.
- Skrajne niebieskie, kropkowane linie pokazują wartości wskaźników, powyżej (w wypadku górnej linii) i poniżej (w wypadku dolnej linii) których mieszczą się wartości wskaźnika 10% samorządów.

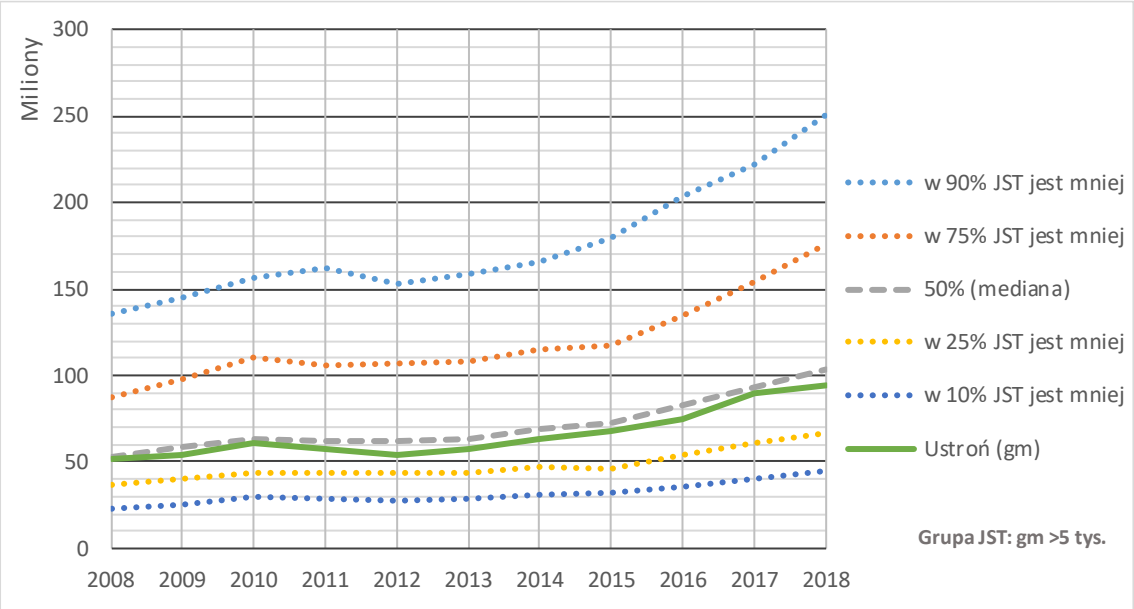
Przebieg zielonej ciągłej linii odzwierciedla wieloletnie trendy zmian wskaźnika, a jej obserwacja na tle pozostałych linii, ukazujących sytuację podobnych samorządów, pozwala łatwo zauważyć kiedy te trendy są typowe, a kiedy odbiegają od tego, co działo się w innych samorządach. Jednocześnie możliwe jest zorientowanie się, czy wartości badanego wskaźnika są wysokie, czy niskie na tle grupy porównawczej.

3.1. Finanse oświaty, a finanse miasta

Wykres 1 pokazuje wielkość budżetu miasta Ustroń na przestrzeni ostatnich jedenastu lat. Budżet ten należy do typowych w grupie. Oczywiście porównywanie bezwzględnych kwot wydatków dla samorządów o różnej wielkości nie mówi tak wiele, jak porównywanie wskaźników procentowych lub odniesionych do liczby mieszkańców, które przedstawiamy niżej.

Warto pamiętać, że do wzrostu wielkości budżetów samorządowych w ostatnich trzech latach przyczynił się program 500+.

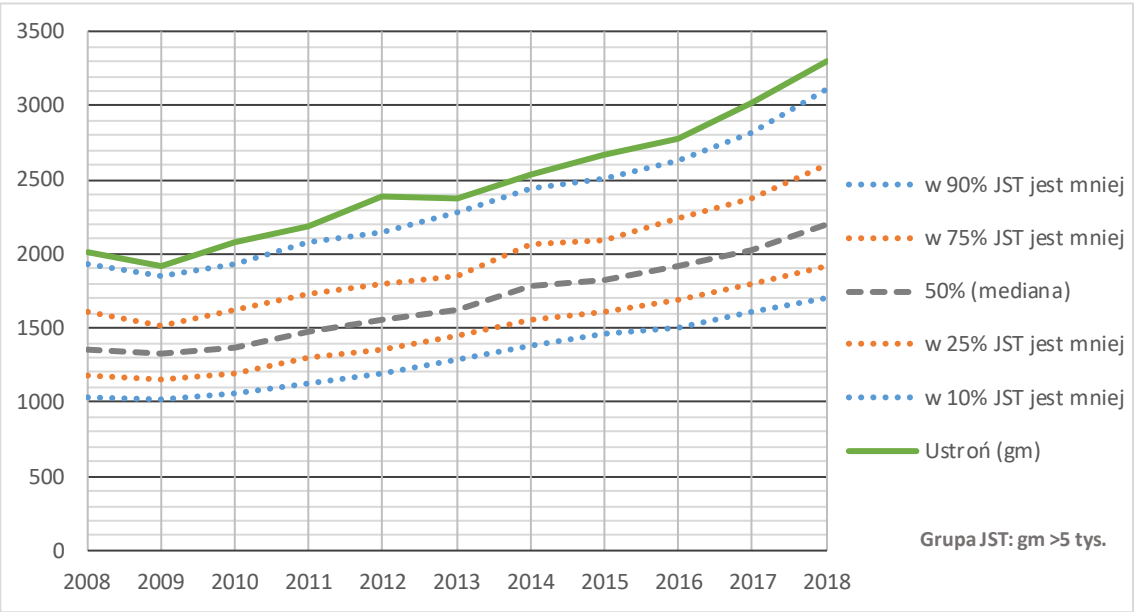
Wykres 1. Łączne wydatki budżetu – miasto Ustroń na tle podobnych JST

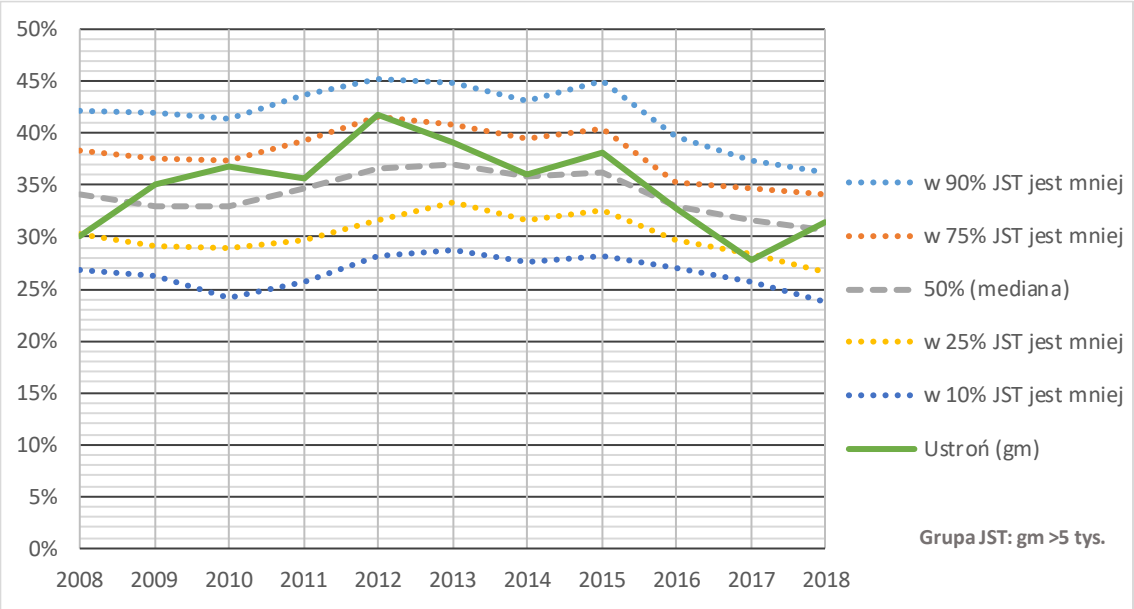
Wykres 2 zawiera informacje o dochodach własnych budżetu miasta w przeliczeniu na jednego mieszkańca (liczba mieszkańców z 2017 r.). Dochody własne to przede wszystkim dochody z podatków i opłat oraz ze sprzedaży majątku komunalnego.

Wskaźnik ten charakteryzuje do pewnego stopnia możliwości finansowe samorządu. Jego wartość od dawna należy do najwyższych w grupie porównawczej. Można więc powiedzieć, że obecnie Ustroń jest miastem, jak na polskie warunki, bogatym.

Wykres 2. Dochody własne na jednego mieszkańca – miasto Ustroń na tle podobnych JST (liczba mieszkańców z 2017 r.)

Wykres 3. Wydatki oświatowe w budżecie JST – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 3 prezentuje zmiany udziału wydatków oświatowych[1] w łącznych wydatkach budżetu samorządu. W Ustroniu udział ten od wielu lat jest na poziomie mediany dla podobnych samorządów. W zamożnym Ustroniu oznacza to, że oświata jest finansowana na bardzo wysokim poziomie. Należy podkreślić, że wyraźny spadek udziału kosztów oświaty w wydatkach miast, który nastąpił po 2015 r. jest w znaczniej mierze efektem zwiększenia się budżetów samorządów w związku z programem 500+.

3.2. Dochody a bieżące wydatki oświatowe

Głównym źródłem finansowania oświaty samorządowej jest część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego, czyli tzw. subwencja oświatowa. Ponadto na realizację niektórych zadań oświatowych samorządy otrzymują dotacje z budżetu państwa, w pewnych wypadkach opłaty wnoszą rodzice uczniów, a niekiedy samorząd ma dochody z wynajmu pomieszczeń w jednostkach oświatowych lub sprzedaży ich usług lub wytworów. Jednak prawie zawsze wpływy z wymienionych wcześniej źródeł nie pokrywają wszystkich wydatków, dlatego samorządy współfinansują oświatę z własnych środków.

Do oceny stopnia owego współfinansowania używamy procentowego wskaźnika luki miedzy bieżącymi wydatkami[2] a dochodami oświaty[3]. Interpretacja tego wskaźnika jest następująca:

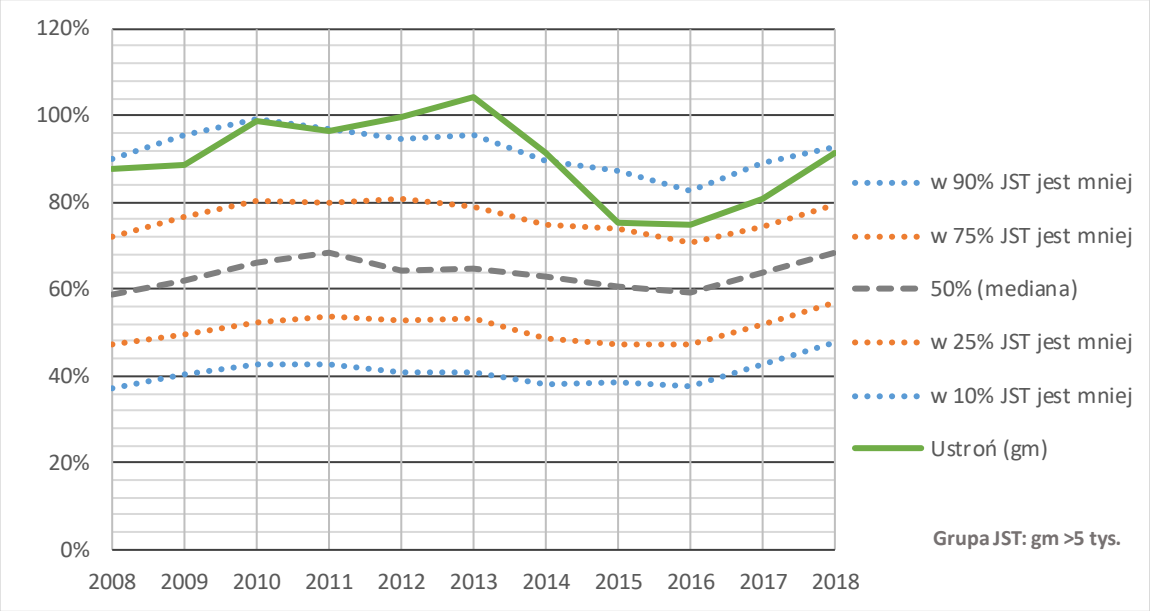
[1] Sposób wyliczania wydatków oświatowych oraz innych wielkości, które mogą być różnie rozumiane i wyliczane na różne sposoby, wyjaśniony jest w rozdziale *Objaśnienia metodologiczne*.
[2] Przy wyliczaniu luki między wydatkami a dochodami pomijamy dochody i wydatki majątkowe (inwestycyjne) oraz dochody przypisane do paragrafu 097, które formalnie nie są dochodami majątkowymi. Jednak w wielu wypadkach do paragrafu 097 przypisywane są znaczące kwoty dofinansowań inwestycji w oświacie, które mocno zaburzają porównania.
[3] W przeszłości używaliśmy podobnie skonstruowanego wskaźnika obrazującego wielkość luki między wydatkami subwencjonowanymi a subwencją oświatową. Jednak od 2017 r., w związku z rozpoczęciem subwencjonowania sześciolatków w przedszkolach, wskaźnik ten stał się niepoliczalny, ponieważ sprawozdania budżetowe nie zawierają danych, które umożliwiają wyodrębnienie wydatków na utrzymanie sześciolatków w przedszkolach z całości wydatków przedszkoli.

- Jeśli wskaźnik luki między wydatkami a dochodami wynosi 0, to wydatki bieżące na zadania oświatowe są równe sumie subwencji i pozostałych dochodów oświaty.
- Jeśli zaś wskaźnik wynosi np. 15 proc., to wydatki są o 15 proc. wyższe od dochodów.
- Jeśli wskaźnik jest ujemny, to bieżące wydatki oświaty są niższe od dochodów.

Wykres 4 przedstawia zmiany procentowego wskaźnika luki między wydatkami a dochodami oświaty, a wykres 5 ilustruje, jak zmieniała się kwota tej luki, tzn. ile pieniędzy pozyskanych z dochodów pozaoświatowych miasto musiało przeznaczyć na sfinansowanie bieżącej działalności szkół.

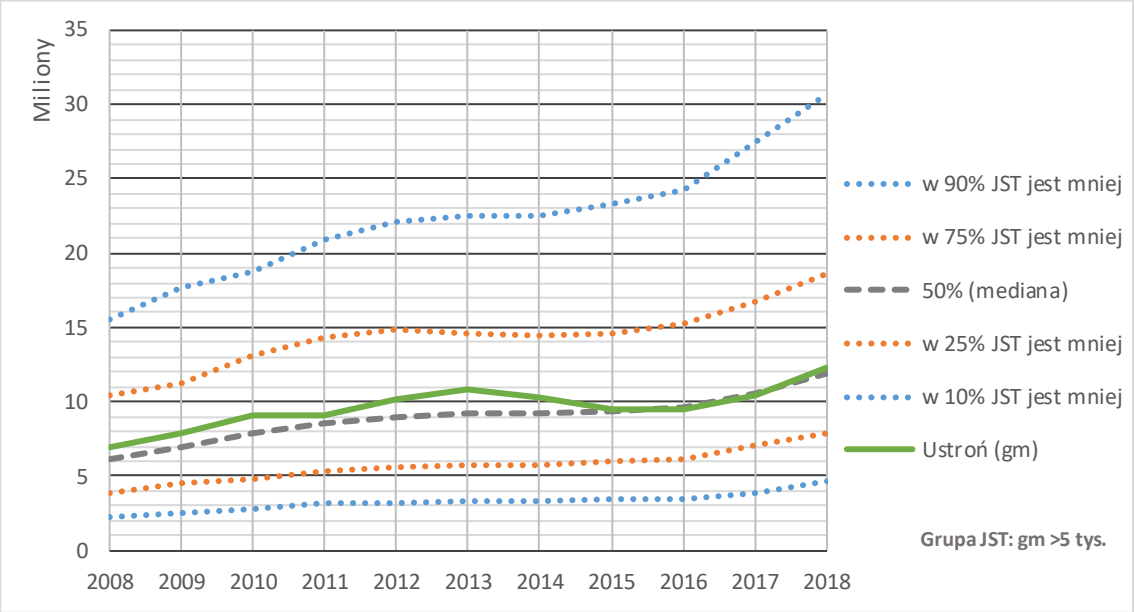
Jak widać na wykresie 4, wskaźnik luki między wydatkami bieżącymi a dochodami oświaty w Ustroniu należy do najwyższych w grupie porównawczej (w dziewięciu na dziesięć podobnych samorządów wskaźnik ten jest niższy), a w 2018 r. przekroczył 90%. Oznacza to, że do każdej złotówki otrzymanej na utrzymanie oświaty lub zarobionej dzięki niej, miasto musiało dopłacić ponad 90 groszy. Warto też zauważyć, że przyrost wielkości luki, który w latach 2017-2018 wystąpił w całej grupie porównawczej, w Ustroniu okazał się szybszy niż w innych miastach.

Wykres 4. Luka między bieżącymi wydatkami a dochodami oświaty w ujęciu procentowym – miasto Ustroń na tle podobnych JST

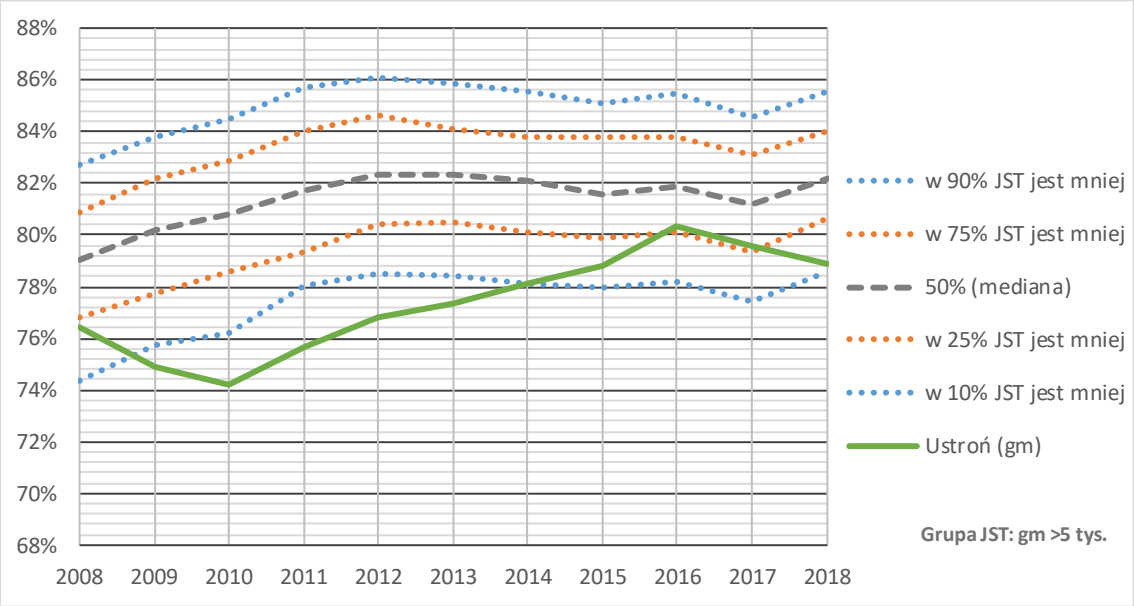

W ujęciu kwotowym luka w 2018 roku zbliżyła się do 12,3 mln zł.

Wykres 5. Luka między bieżącymi wydatkami a dochodami oświaty w ujęciu kwotowym – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 6. Wydatki osobowe w bieżących wydatkach oświatowych (bez dotacji) – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 6 przedstawia udział wydatków osobowych w bieżących wydatkach oświatowych samorządu. Zbyt wysoki poziom tego wskaźnika może świadczyć o niebezpiecznym ograniczeniu wydatków rzeczowych (np. na zakupy książek do bibliotek i pomocy naukowych). Jednak w Ustroniu ogólny poziom finansowania oświaty jest bardzo wysoki, więc raczej nie mamy do czynienia z takim zjawiskiem.

4. Wydatki i dochody oświaty – ich struktura i zmiany w czasie

4.1. Wydatki

W tabelach 2-4 i na wykresach 7 i 8 przedstawione są wydatki oświatowe[4] Ustronia w latach 2004-2018 w podziale na główne grupy wyodrębnione na podstawie paragrafów klasyfikacji budżetowej. Przy czym dwie pierwsze z wymienionych tabel i wykresy zawierają informacje o wydatkach finansowanych ze źródeł krajowych (czwarta cyfra paragrafu równa 0), a tabela 4 przedstawia wydatki finansowane ze środków europejskich.

Wydatki osobowe to wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń wszystkich pracowników oświaty. Dotacje to dotacje wypłacane przez gminę innym podmiotom np. organom prowadzącym przedszkola niepubliczne. Na wydatki majątkowe w oświacie składają się praktycznie wyłącznie wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne.

Oczywiście największą częścią wydatków oświatowych są wydatki osobowe. Na wielkość i zmiany tych wydatków wpływa m.in. liczba etatów nauczycieli i pracowników administracji i obsługi, wprowadzane przez ministra edukacji podwyżki wynagrodzeń, a także podwyżki wynagrodzeń spowodowane awansem zawodowym nauczycieli, podnoszeniem ich wykształcenia, zwiększaniem stażu pracy, czy też zmianami w regulaminie wynagradzania nauczycieli oraz podwyżki wynagrodzeń pracowników administracji i obsługi szkół.

Analizując dane o kosztach wynagrodzeń, warto pamiętać, że w latach 2012-2017 nie podnoszono zasadniczych wynagrodzeń nauczycieli.

Wydatki majątkowe (inwestycyjne) mają nieregularny przebieg, co jest zrozumiałe ze względu na ich specyfikę. W trakcie realizacji dużego zadania inwestycyjnego takie wydatki mogą stanowić sporą część łącznych wydatków oświatowych. Natomiast po zrealizowaniu inwestycji mogą spaść prawie do zera. Bardzo zauważalny jest największy w historii wzrost wydatków osobowych w roku 2018.

[4] Szczegółowe kryteria kwalifikowania wydatków i dochodów do poszczególnych grup przedstawione są w rozdziale *Objaśnienia metodologiczne.*

Tabela 2. Wydatki oświatowe w podziale na rodzaje wydatków związane z paragrafami klasyfikacji budżetowej (bez wydatków ze środków unijnych)

Rok	Osobowe	Rzeczowe	Majątkowe	Dotacje	Razem
2004	8 912 516	1 849 700	458 831	149 708	11 370 755
2005	9 054 645	2 465 388	975 314	275 490	12 770 837
2006	9 359 667	2 668 237	1 012 490	269 347	13 309 741
2007	10 076 995	2 828 841	324 239	278 810	13 508 885
2008	11 040 038	3 402 970	488 358	313 745	15 245 111
2009	12 064 886	4 049 452	256 449	540 377	16 911 164
2010	12 928 821	4 502 373	187 567	743 427	18 362 188
2011	13 264 727	4 270 758	786 407	835 576	19 157 468
2012	14 675 151	4 438 068	1 596 262	1 156 775	21 866 256
2013	15 498 875	4 544 720	1 246 905	1 183 591	22 474 091
2014	15 862 001	4 444 191	1 262 252	1 231 090	22 799 534
2015	16 325 087	4 395 939	1 714 955	1 197 281	23 633 262
2016	16 833 608	4 120 641	2 201 843	1 231 307	24 387 399
2017	17 765 293	4 551 455	1 522 753	1 084 909	24 924 410
2018	19 722 328	5 268 436	2 886 055	760 658	28 637 477

Wykres 7. Wydatki oświatowe w podziale na rodzaje wydatków związane z paragrafami klasyfikacji budżetowej (bez wydatków ze środków unijnych)

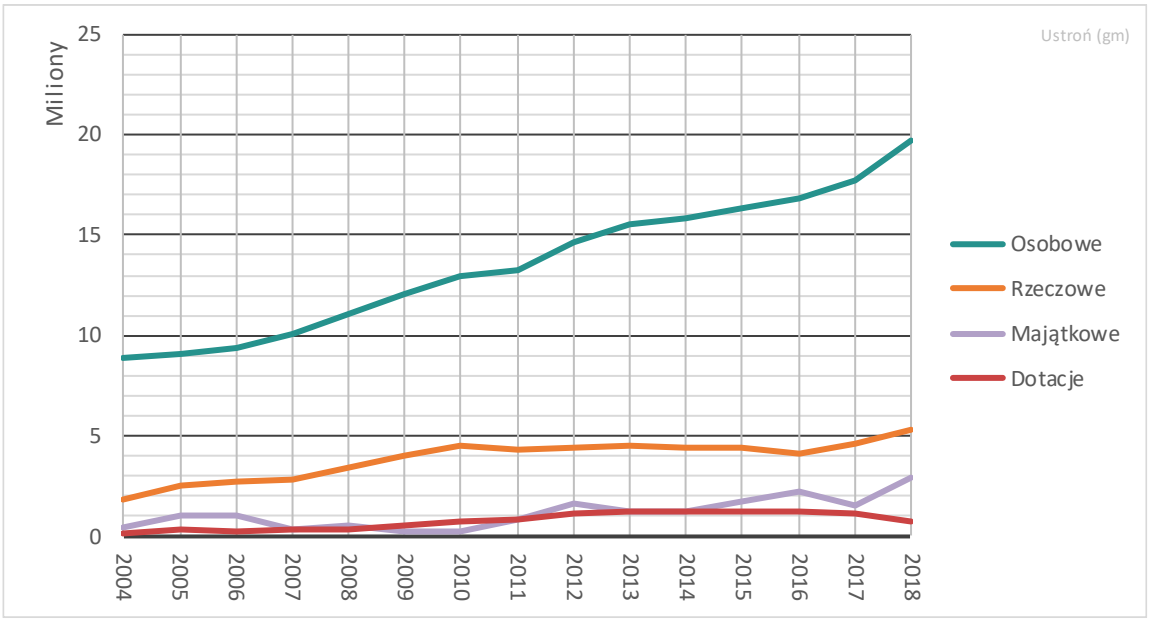

Tabela 3. Wydatki oświatowe w podziale na rodzaje wydatków związane z paragrafami klasyfikacji budżetowej w układzie procentowym (bez wydatków ze środków unijnych)

Rok	Osobowe	Rzeczowe	Majątkowe	Dotacje
2004	78,4%	16,3%	4,0%	1,3%
2005	70,9%	19,3%	7,6%	2,2%
2006	70,3%	20,0%	7,6%	2,0%
2007	74,6%	20,9%	2,4%	2,1%
2008	72,4%	22,3%	3,2%	2,1%
2009	71,3%	23,9%	1,5%	3,2%
2010	70,4%	24,5%	1,0%	4,0%
2011	69,2%	22,3%	4,1%	4,4%
2012	67,1%	20,3%	7,3%	5,3%
2013	69,0%	20,2%	5,5%	5,3%
2014	69,6%	19,5%	5,5%	5,4%
2015	69,1%	18,6%	7,3%	5,1%
2016	69,0%	16,9%	9,0%	5,0%
2017	71,3%	18,3%	6,1%	4,4%
2018	68,9%	18,4%	10,1%	2,7%

Wykres 8. Wydatki oświatowe w podziale na rodzaje wydatków związane z paragrafami klasyfikacji budżetowej w układzie procentowym (bez wydatków ze środków unijnych)

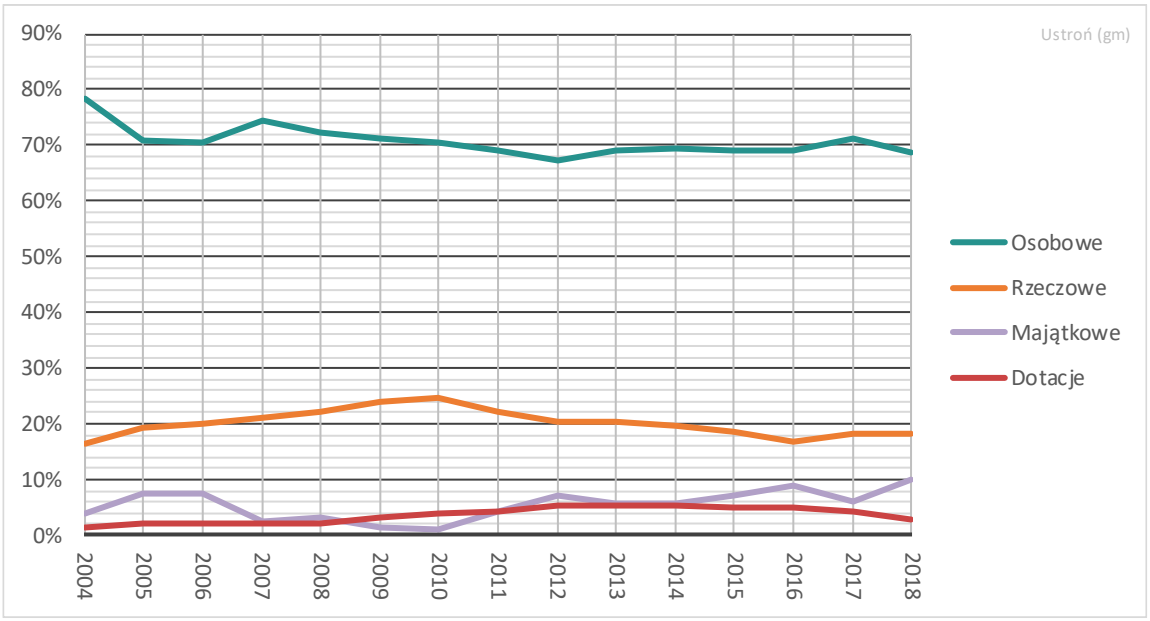
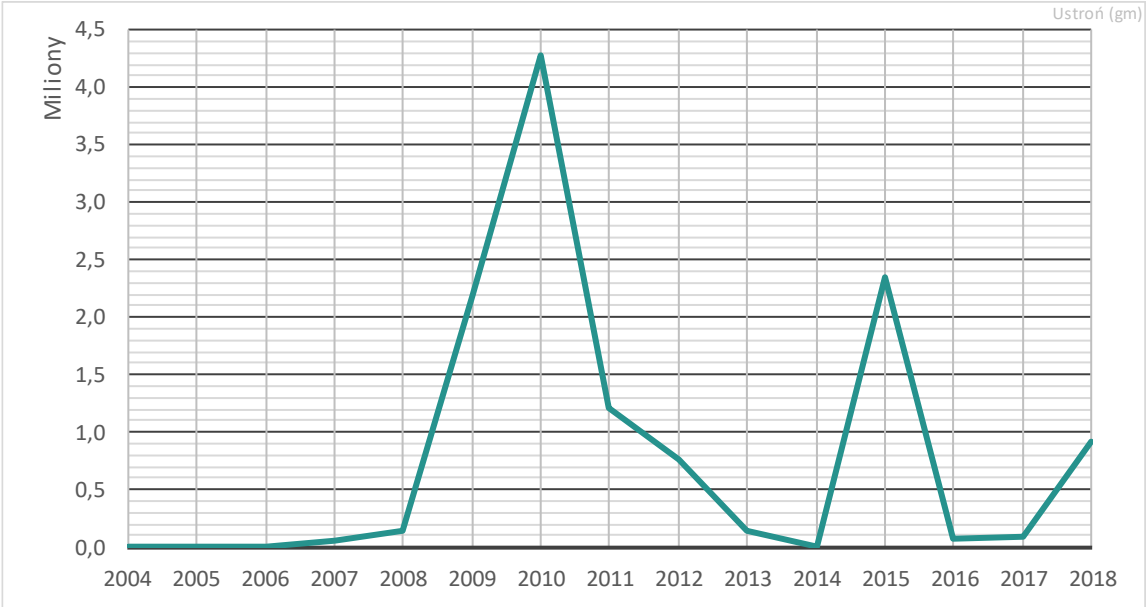

Tabela 4. Wydatki oświatowe finansowane ze środków europejskich w podziale na rodzaje działalności związane z paragrafami klasyfikacji budżetowej

Rok	Osobowe	Rzeczowe	Majątkowe	Dotacje	Razem
2004					0
2005					0
2006					0
2007	7 950	39 904			47 854
2008		8 368	133 019		141 387
2009		35 937	2 150 737		2 186 674
2010	66 222	72 307	4 137 952		4 276 481
2011	288 103	205 932	719 254		1 213 289
2012	258 842	476 737	21 000		756 579
2013	18 593	129 791			148 384
2014		7 500		37	7 537
2015	18 664	373 996	1 957 553		2 350 213
2016		71 658	4 850		76 508
2017		96 298			96 298
2018	170 483	618 894	121 436		910 813

Wykres 9. Łączne wydatki oświatowe finansowane ze środków europejskich

W kolejnych dwóch tabelach przedstawiona jest struktura wydatków w podziale na rodzaje działalności wyodrębniane na podstawie rozdziałów klasyfikacji budżetowej. Analizując te zestawienia, warto pamiętać, że zmiany w klasyfikacji budżetowej mogą wywierać wpływ na zmiany struktury rozpatrywanej pod tym kątem. Chodzi tu szczególnie o wyodrębnienie wydatków na organizację nauki uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (oddzielnie dla szkół i przedszkoli). Brak wydatków w odpowiednich rubrykach tabeli przed 2015 r. nie oznacza, że w tym czasie nie było uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, oznacza tylko, że do 2014 r. ta kategoria wydatków nie była wyodrębniana.

Warty zauważenia jest bardzo duży wzrost wydatków na przedszkola w roku 2018.

Tabela 5. Wydatki oświatowe w podziale na rodzaje działalności związane z rozdziałami klasyfikacji budżetowej (bez wydatków ze środków europejskich)

Grupa rozdziałów	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Przedszkola	4 128 590	5 026 145	5 247 823	5 190 173	4 831 924	4 833 059	4 931 237	6 650 828
Oddz. przedszk. w SP			69 207	236 874	290 655	326 417	317 677	338 528
SP	7 980 002	8 905 940	9 220 925	9 429 003	9 289 504	10 118 358	10 033 198	12 432 004
Gimnazja	4 072 197	4 624 773	4 441 680	4 430 642	4 283 050	4 117 773	3 976 045	2 960 704
Specj.org.nauki-przedszk.					486 547	616 114	660 105	520 750
Specj.org.nauki-szkoły.					753 391	799 296	1 122 631	1 427 735
Ośr. rewalidacyjno-wych.					70 000	100 000	100 000	100 000
Stołówki	1 818 110	1 983 510	2 183 287	2 198 229	2 315 526	2 302 173	2 402 431	2 598 432
Świetlice	354 822	421 993	400 764	408 633	423 106	435 021	454 561	468 968
Dowożenie	252 777	271 181	240 184	224 880	202 233	191 686	157 363	143 663
Pomoc materialna	36 022	71 370	68 806	77 802	58 421	51 509	42 466	11 328
Dokształcanie nauczycieli	46 859	51 554	34 850	40 947	39 708	36 615	76 372	81 320
ZEAS-y	325 644	343 637	378 535	404 312	442 609	434 463		
CUW-y							600 155	707 380
Inne oświatowe	142 445	166 153	188 030	158 039	146 588	24 915	50 169	195 837
Razem	**19 157 468**	**21 866 256**	**22 474 091**	**22 799 534**	**23 633 262**	**24 387 399**	**24 924 410**	**28 637 477**

Tabela 6. Wydatki oświatowe finansowane ze środków europejskich w podziale na rodzaje działalności związane z rozdziałami klasyfikacji budżetowej

Grupa rozdziałów	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Przedszkola	480 043	485 448	148 384	7 537				775 153
Oddz. przedszk. w SP								45 885
SP	733 246	212 473			2 141 345	76 508	96 298	69 844
Gimnazja		58 658			208 868			
Stołówki								19 931
Razem	**1 213 289**	**756 579**	**148 384**	**7 537**	**2 350 213**	**76 508**	**96 298**	**910 813**

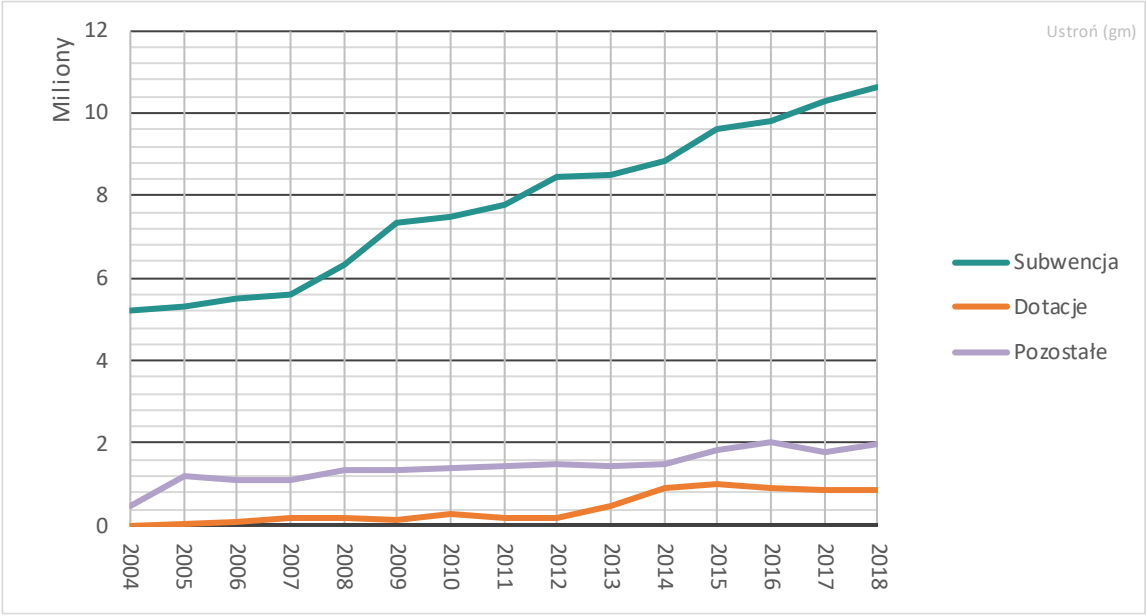
4.2. Dochody

Jak wynika z poniższych zestawień, głównym źródłem finansowania oświaty jest część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego, zwana w skrócie subwencją oświatową – obecnie stanowi ona niemal 80% bieżących dochodów oświaty.

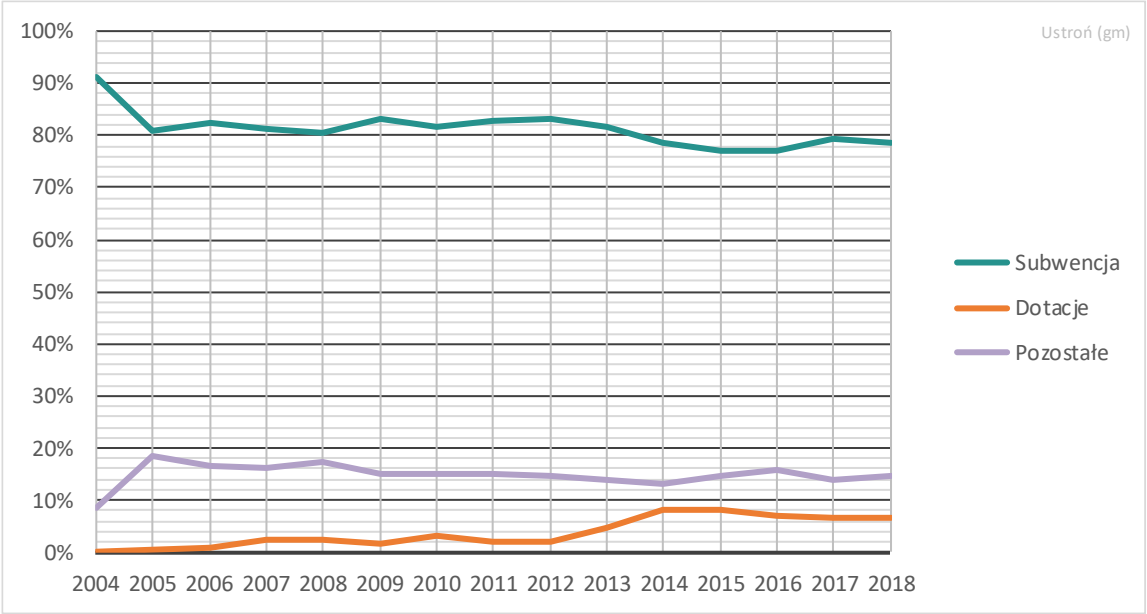
Tabela 7. Główne składniki bieżących dochodów oświaty

Rok	Subwencja	Dotacje	Pozostałe	Razem
2004	5 194 356	4 489	490 287	5 689 132
2005	5 299 090	35 847	1 217 601	6 552 538
2006	5 496 120	64 717	1 116 119	6 676 956
2007	5 616 371	165 515	1 118 302	6 900 188
2008	6 322 188	179 958	1 350 051	7 852 197
2009	7 347 752	147 234	1 325 819	8 820 805
2010	7 481 539	271 838	1 389 824	9 143 201
2011	7 760 063	176 322	1 416 807	9 353 192
2012	8 464 217	186 213	1 502 174	10 152 604
2013	8 481 261	467 201	1 442 668	10 391 130
2014	8 839 908	922 509	1 486 122	11 248 539
2015	9 636 439	1 007 076	1 846 965	12 490 480
2016	9 798 520	906 182	2 000 109	12 704 811
2017	10 307 660	857 917	1 793 039	12 958 616
2018	10 607 783	865 399	1 989 387	13 462 569

Wykres 10. Główne składniki bieżących dochodów oświaty

Wykres 11. Główne składniki bieżących dochodów oświaty w ujęciu procentowym

W Ustroniu dość dużą część dochodów stanowią wpływy z grupy *Pozostałe*. W wypadku Ustronia są to przede wszystkim opłaty za przedszkola (w tym wyżywienie) oraz za obiady w szkołach (których jest stosunkowo dużo).

4.3. Wydatki a dochody

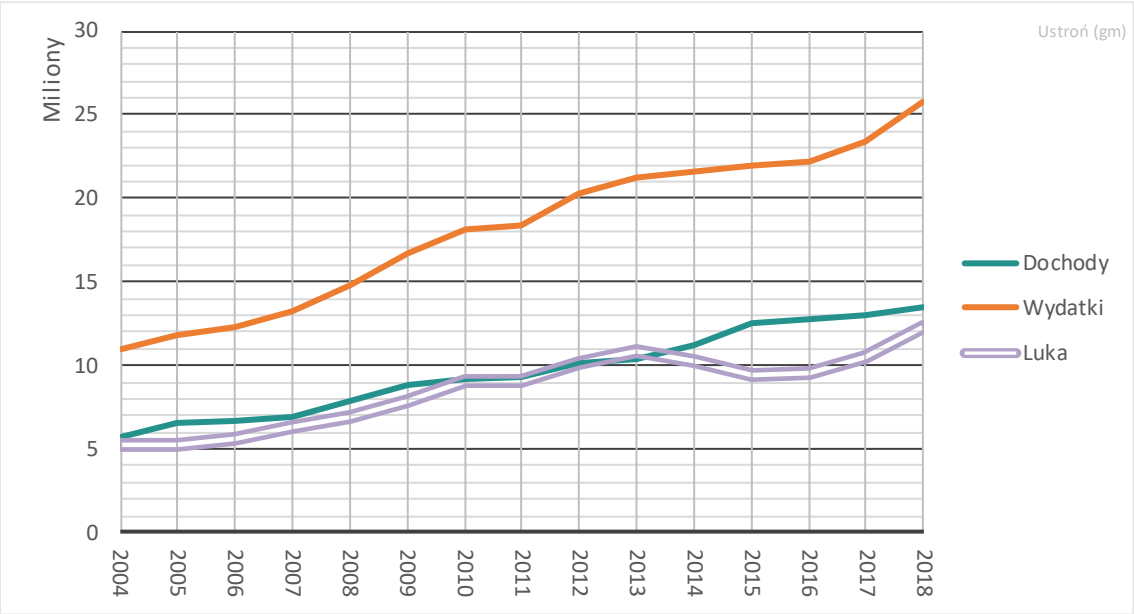
W zdecydowanej większości samorządów subwencja oświatowa, dotacje, wpłaty rodziców, dochody z wynajmu pomieszczeń itp. źródeł nie pokrywają bieżących wydatków na utrzymanie oświaty.

Pisaliśmy już o tym w rozdziale *Finanse oświaty miasta Ustroń na tle podobnych samorządów*. Przedstawiliśmy tam też informacje o wielkości luki między bieżącymi wydatkami a dochodami oświaty, którą prawie każdy samorząd terytorialny musi finansować z dochodów własnych. Poniższe zestawienia zawierają nieco więcej informacji, ponieważ prezentują również wielkości dochodów i wydatków i obejmują dłuższy okres – od 2004 r.

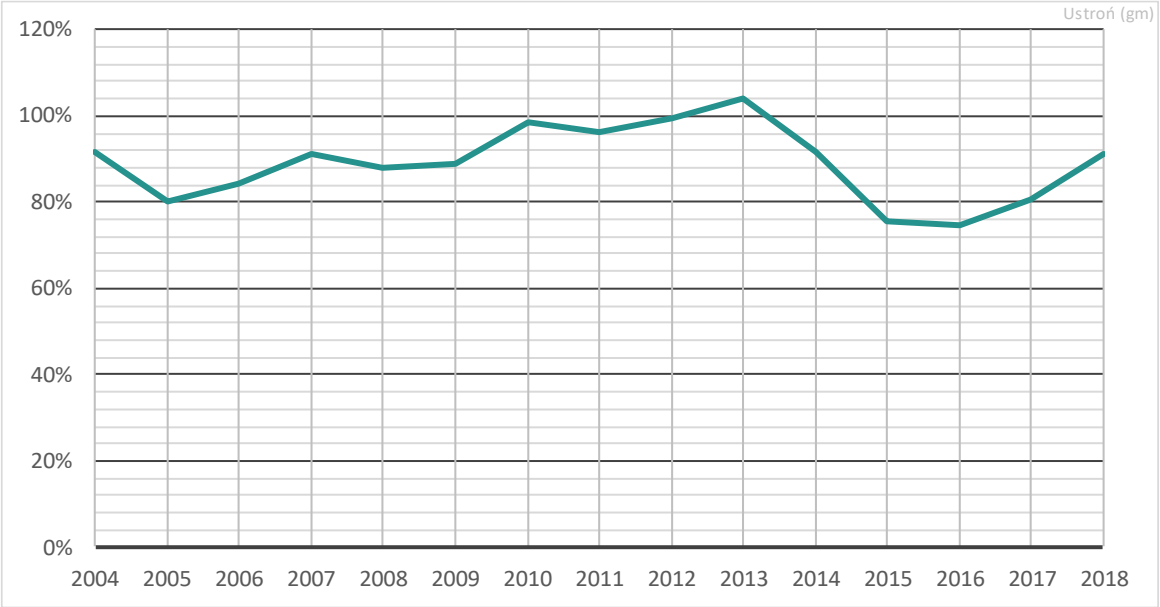
Tabela 8. Wydatki a dochody bieżące oświaty

Rok	Dochody	Wydatki	Luka między wydatkami a dochodami	Luka między wydatkami a dochodami w procentach
2004	5 689 132	10 911 924	5 222 792	91,8%
2005	6 552 538	11 795 523	5 242 985	80,0%
2006	6 676 956	12 297 251	5 620 295	84,2%
2007	6 900 188	13 184 646	6 284 458	91,1%
2008	7 852 197	14 756 753	6 904 556	87,9%
2009	8 820 805	16 654 715	7 833 910	88,8%
2010	9 143 201	18 174 621	9 031 420	98,8%
2011	9 353 192	18 371 061	9 017 869	96,4%
2012	10 152 604	20 269 994	10 117 390	99,7%
2013	10 391 130	21 227 186	10 836 056	104,3%
2014	11 248 539	21 537 282	10 288 743	91,5%
2015	12 490 480	21 918 307	9 427 827	75,5%
2016	12 704 811	22 185 556	9 480 745	74,6%
2017	12 958 616	23 401 657	10 443 041	80,6%
2018	13 462 569	25 751 422	12 288 853	91,3%

Wykres 12. Wydatki a dochody bieżące oświaty

Wykres 13. Luka między wydatkami a dochodami oświaty jako procent dochodów

Jak widać na wykresie 12 wzrost luki pomiędzy wydatkami i dochodami w ostatnich latach wynika z dużego wzrostu wydatków przy minimalnym wzroście dochodów.

5. Koszty utrzymania szkół a subwencja oświatowa

Subwencja oświatowa jest dochodem gminy i nieuzasadnione jest twierdzenie, że wszystkie bieżące koszty utrzymania konkretnej szkoły powinny być pokryte z subwencji przypadającej na uczniów tej szkoły, ani też nie jest tak, że każdej szkole „należy się" subwencja naliczona na jej uczniów[5]. Niemniej jednak warto jest mieć świadomość, na ile koszty utrzymania szkoły odbiegają od subwencji naliczonej na uczących się w niej uczniów. W tabeli 9 przedstawiono wysokości kwot wydatków bieżących szkół wykonanych w roku 2018, kwotę dopłaty do subwencji oraz procent tej dopłaty. W wydatkach uwzględniono tylko tzw. wydatki subwencjonowane, czyli te, na które teoretycznie powinna być przeznaczona subwencja (czyli nie ma w nich wydatków inwestycyjnych i kosztów dowożenia). Ponieważ subwencja naliczana jest także na oddziały dzieci sześcioletnich, a nie ma możliwości wydzielenia wydatków na dzieci sześcioletnie ze wszystkich wydatków na dzieci przedszkolne, to aby zachować zgodność danych z wyliczeń usunięto wydatki związane z oddziałami przedszkolnymi, natomiast z subwencji – kwoty naliczone na dzieci sześcioletnie.

Tabela 9. Subwencja oświatowa a wydatki subwencjonowane w szkołach w roku 2018 (bez subwencji na dzieci przedszkolne i wydatków na przedszkola)[6].

Placówka	Wydatki wykonane	Dopłata do subwencji	% dopłaty
SP1	3 640 492,32	1 396 505,01	38,4%
SP2	4 557 283,23	1 735 934,35	38,1%
SP3	1 625 876,69	1 113 234,67	68,5%
SP5	1 536 133,76	852 184,92	55,5%
SP6	2 610 263,07	1 015 070,88	38,9%
Razem	**13 970 049,07**	**6 112 929,83**	**43,8%**

Dopłata do subwencji dla wszystkich szkół wynosi 43,8%. Najwyższa procentowo dopłata jest w SP6 (68,5%), natomiast najniższa w SP2 (38,1%).

W tabeli 10 przedstawiono kwoty dopłaty do subwencji przypadające na jednego ucznia w roku 2018. Analizując przedstawione dane należy pamiętać, że subwencja naliczana jest na podstawie liczb uczniów z września roku poprzedzającego rok budżetowy. Niestety – ze względu na zasady naliczania subwencji – nie jest możliwe określenie wysokości kosztów na dokładnie tych samych uczniów, dla których wyznaczona jest subwencja. Aby zatem maksymalnie urealnić obliczenia, jako liczbę uczniów w roku budżetowym 2018 przyjęto średnią ważoną liczbę uczniów z lat szkolnych 2017/18 i 2018/19[7].

[5] Gdyby wysokość kwot w planie finansowym szkoły uzależniać od subwencji otrzymywanych przez gminę na uczniów tej szkoły, małe szkoły nie mogłyby funkcjonować.

[6] Należy pamiętać, że suma subwencji naliczanej na uczniów poszczególnych szkół nie jest równa kwocie subwencji otrzymywanej przez gminę, gdyż subwencja naliczana jest także na dzieci sześcioletnie oraz dzieci niepełnosprawne w przedszkolach oraz na pewne zajęcia pozaszkolne.

[7] Dane z lat 2017/18 i 2018/19 uzyskano z danych SIO.

Tabela 10. Kwoty dopłaty do subwencji przypadające na jednego ucznia (tylko wydatki subwencjonowane) w poszczególnych szkołach w roku 2018. Jako liczbę uczniów w roku budżetowym 2018 przyjęto średnią ważoną liczbę uczniów z lat szkolnych 2017/18 i 2018/19.

Placówka	Dopłata do subwencji oświatowej przypadająca na jednego ucznia
SP1	4 091,32
SP2	3 823,64
SP3	12 100,38
SP5	8 300,50
SP6	4 223,60
Razem	**4 968,52**

Pod względem kwotowej dopłaty do subwencji przypadającej na jednego ucznia, w roku 2018 najdroższa była SP3, a najtańsza SP2.

Należy jednak zwrócić uwagę, że średnioroczna (w roku budżetowym) liczba uczniów nie jest zgodna z liczbą uczniów, na których naliczana jest subwencja. W efekcie podczas analizy takich danych należy zawsze pamiętać, że jeżeli w placówce było średnio w roku budżetowym mniej uczniów niż we wrześniu roku poprzedniego, to dopłata na jednego ucznia jest zaniżona. Analogicznie, jeśli w szkole było średnio w roku budżetowym więcej uczniów niż we wrześniu roku poprzedniego, to dopłata na jednego ucznia jest zawyżona[8].

Aby skorygować takie ewentualne zafałszowanie, wyliczyliśmy teoretyczną wartość subwencji, jaką powinny dostać poszczególne placówki, aby uwzględnić zmiany liczb uczniów pomiędzy rokiem szkolnym 2017/18 i 2018/19. W tym celu policzyliśmy średnioroczne liczby uczniów w poszczególnych placówkach w roku 2018 i obliczyliśmy, o jaki procent różnią się one od liczb uczniów we wrześniu 2017, a następnie o taki sam procent skorygowaliśmy subwencję naliczoną na uczniów tych placówek.

Tabela 11. Kwoty dopłaty do subwencji przypadające na jednego ucznia (tylko wydatki subwencyjne) w poszczególnych szkołach w roku 2018 po korekcie.

Placówka	Dopłata do subwencji oświatowej przypadająca na jednego ucznia po korekcie
SP1	3906,51
SP2	3430,69
SP3	11780,14
SP5	7911,32
SP6	3864,55
Razem	**4644,93**

[8] Przy czym efekt ten w roku 2018 został złagodzony poprzez korektę liczby uczniów przy wyliczaniu subwencji. Korekta ta wyniosła 4,78% dla szkół podstawowych oraz -17,81% dla oddziałów gimnazjalnych.

Po takiej korekcie nadal najdroższą (w rozumieniu dopłaty do subwencji na jednego ucznia) placówką w 2018 roku pozostaje SP3 a najtańszą SP2.

6. Koszty utrzymania przedszkoli

Wydatki wykonane przez poszczególne przedszkola oraz oddziały przedszkolne w SP3 w roku 2018 przedstawia tabela 12. W tabeli nie uwzględniono oddziałów przedszkolnych z SP5, które w roku 2018 funkcjonowały tylko przez 4 miesiące, a w rozdziałach 80103 i 80104 opisujących przedszkola i oddziały przedszkolne wykazano w roku 2018 zaledwie nieco ponad sześć tysięcy złotych, co wydaje się wartością zaniżoną[9]. W tabeli 13 pokazano wydatki przypadające na jedno dziecko przedszkolne. Jako liczbę dzieci przyjęto średnią ważoną z ośmiu miesięcy dzieci wykazanych we wrześniu 2017 roku i czterech miesięcy dzieci wykazanych we wrześniu roku 2018.

Tabela 12. Wydatki przedszkoli w roku 2018 (bez wydatków ze środków unijnych)

P1	801 656
P2	724 465
P4	1 034 692
P5	574 967
P6	1 284 036
P7	1 977 837
SP3	579 199
Razem	**6 976 851**

Tabela 13. Wydatki przypadające na jednego wychowanka przedszkola w roku 2018 (bez wydatków ze środków unijnych)

P1	12 861
P2	11 439
P4	10 930
P5	13 476
P6	13 516
P7	15 137
SP3	9 748

Aby pokazać faktyczny wysiłek finansowy miasta na utrzymanie jednego wychowanka w poszczególnych przedszkolach odjęliśmy od wydatków przedszkoli subwencję na sześciolatków oraz dzieci niepełnosprawne, a także dotację należną na dzieci młodsze niż sześcioletnie[10] (zob. tabela 14). Po takiej korekcie okazuje się, że dla miasta najdroższe jest utrzymanie jednego dziecka w Przedszkolu nr 5, a najtańsze w oddziałach przedszkolnych przy SP3.

[9] Najprawdopodobniej sprawozdanie finansowe SP3 z 2018 roku nie uwzględniało części kosztów funkcjonowania przedszkola, które zostały najprawdopodobniej wykazane jako koszt funkcjonowania szkoły podstawowej.
[10] Aby umożliwić sensowne porównywanie przedszkoli, w których istotnie zmieniła się liczba uczniów pomiędzy wrześniem 2017 i wrześniem 2018 (jak było np. w P7) dotację dla przedszkola wyliczono jako iloczyn średniorocznej liczby uczniów oraz kwoty dotacji za 2018 rok.

Tabela 14. Wydatki przypadające na jednego wychowanka przedszkola w roku 2018 (bez wydatków ze środków unijnych), po odjęciu subwencji oraz dotacji należnej na wychowanków.

P1	10 693
P2	8 848
P4	8 110
P5	11 339
P6	10 312
P7	10 245
SP3	8 028

7. Najważniejsze koszty wynikające z reformy oświaty

7.1. Koszty wynikające ze zmniejszenia liczebności oddziałów w siódmym i ósmym roku nauki

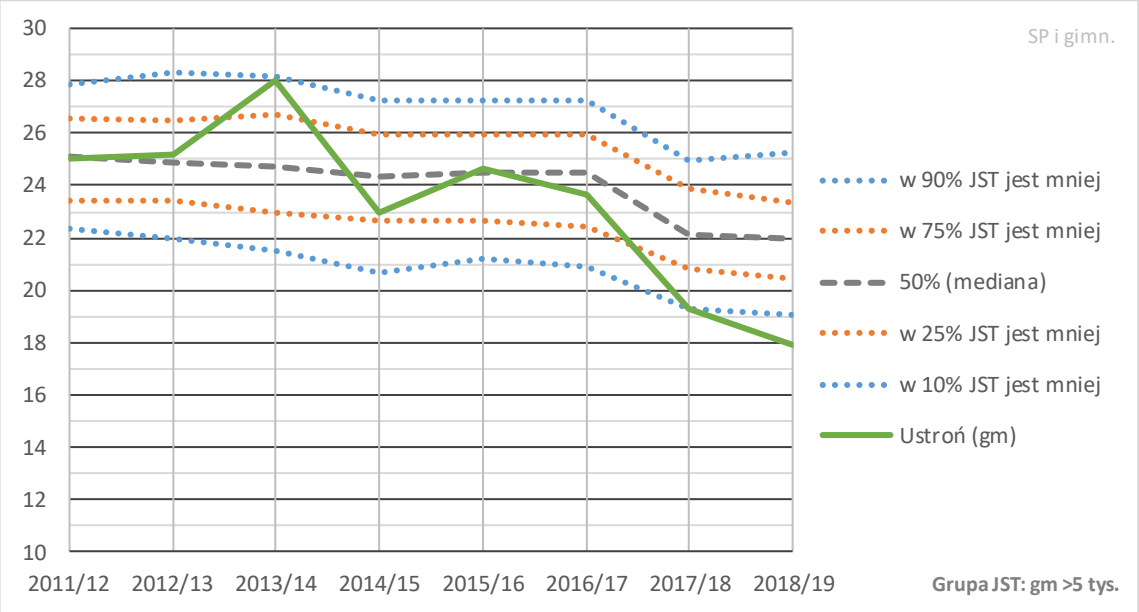
Likwidacja gimnazjów sprawiła, że oddziały klas szóstych szkół podstawowych stały się po reformie oddziałami klas siódmych i nie zmieniły swoich liczebności. Wcześniej dzieci z klas szóstych były gromadzone w oddziałach gimnazjalnych w mniejszej liczbie placówek, co pozwalało organizować większe oddziały. Tabela 7 pokazuje średnie liczebności oddziałów szkół podstawowych oraz gimnazjów w całej gminie według stanu na 30 września w kolejnych latach. Widać w niej wyraźnie, że oddziały gimnazjalne były zawsze większe, niż oddziały szkół podstawowych. Średnio na przestrzeni ostatnich lat oddziały gimnazjalne były o około 25% większe niż oddziały szkoły podstawowej. Oznacza to, że zamiast 16 oddziałów w klasach 7 i 8 (tyle było w roku szkolnym 2018/19) w gimnazjach byłoby najprawdopodobniej o 4 oddziały mniej. Oznacza to, że w związku z likwidacją gimnazjów gmina ponosi corocznie niemożliwy do uniknięcia koszt niemal 500 tys. zł.

Tabela 15. Średnie liczebności oddziałów szkół podstawowych i gimnazjów w ostatnich latach:

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Gimnazja	25,8	26,0	24,6	24,1	22,5	23,1	23,0	25,2	24,6	23,7	22,8	23,0	22,2
Szkoły podstawowe	21,1	19,8	18,9	18,5	18,4	18,2	18,3	18,5	19,5	19,5	18,9	18,9	19,0
Rzem	22,7	21,8	20,8	20,3	19,7	19,7	19,7	20,3	20,9	20,6	20,0	19,6	19,2

Wykres 14 pokazuje jak zmieniała się na przestrzeni lat liczebność oddziałów w siódmym roku nauki (I klasie gimnazjum/VII klasie SP) w Ustroniu i w podobnych samorządach. Widać, że w latach 2017/18 i 2018/19 wielkość ta w Ustroniu wyraźnie się zmniejszyła i był to spadek znacznie szybszy niż w podobnych samorządach. Jest to spowodowane bardzo dużym (jak na gminę miejską) udziałem małych szkół podstawowych wśród wszystkich szkół w mieście.

Wykres 14. Zmiany średnich wielkości oddziałów w siódmym roku nauczania (I klasie gimnazjum/VII klasie SP) – miasto Ustroń na tle podobnych JST

7.2. Koszty wynikające z małych oddziałów obecnej klasy czwartej

W związku z tym, że w roku 2016/17 do szkół poszły głównie te dzieci, które rok wcześniej nie rozpoczęły nauki jako sześciolatki, w klasach trzecich z roku 2018/19 było znacznie mniej dzieci niż w klasach drugich. Małą liczbę uczniów trudno zorganizować w rozsądnej wielkości oddziały. W efekcie w obecnej klasie czwartej na jeden oddział przypada średnio 15,29 ucznia. Subwencja należna na uczniów tych małych oddziałów jest corocznie o około 140 tys. zł niższa, niż byłaby, gdyby oddziały te były takiej wielkości jak w pozostałych klasach szkół podstawowych. Przez 8 lat istnienia tych zmniejszonych oddziałów gmina poniesie koszt ponad 1,1 mln złotych.

8. Zmiany liczb uczniów przypadających na etat nauczycielski, czyli zmiany jednostkowych kosztów kształcenia

Aby za pomocą jednego wskaźnika w syntetyczny sposób scharakteryzować różne aspekty organizacji oświaty, liczbę uczniów lub wychowanków przedszkoli należy odnieść do poziomu zatrudnienia nauczycieli.

Poziom zatrudnienia nauczycieli najlepiej jest mierzyć w etatach przeliczeniowych. W praktyce liczbę etatów przeliczeniowych wylicza się jako iloraz liczby godzin zajęć oraz związanego z tymi zajęciami tygodniowego wymiaru godzin (pensum). Na przykład 27 godzin języka polskiego, które rozliczane są wg pensum 18-godzinnego, daje $^{27}/_{18,}$ czyli 1,5 etatu przeliczeniowego, a 47 godzin języka polskiego i 30 godzin bibliotekarza to $^{47}/_{18}$ + $^{30}/_{30}$, czyli ok. 3,61 etatu przeliczeniowego.

Tę samą liczbę etatów przeliczeniowych mogą realizować różne liczby osób (zależy to od tego, czy są one pełno- lub niepełnozatrudnione i czy mają godziny ponadwymiarowe), co jednak nie jest istotne dla niniejszych rozważań.

Zamieszczone poniżej wykresy przedstawiają liczby uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy. Analizując te wykresy, należy pamiętać, że **im niższa jest liczba uczniów przypadających na etat, tym droższa jest organizacja oświaty,** czyli koszty kształcenia jednego ucznia są wyższe.

Na wielkości tych wskaźników wpływają przede wszystkim:

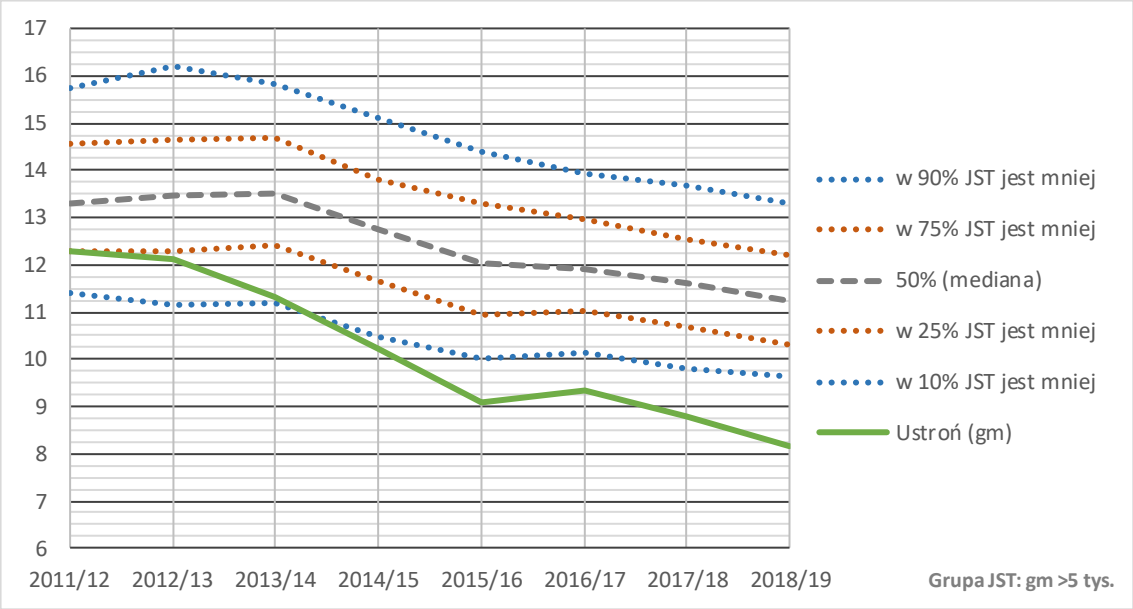
- Ramowe plany nauczania (liczby godzin zajęć, ogólne zasady podziałów na grupy itp. parametry ustalane przez ministra edukacji dla poszczególnych rodzajów szkół).
- Liczby uczniów w oddziałach.
- Sposoby podziału oddziałów na grupy i organizacja zajęć międzyoddziałowych.
- Liczby etatów wsparcia (bibliotekarzy, pedagogów, wychowawców w świetlicach, godzin pomocy psychologiczno-pedagogicznej itp.).
- Liczby etatów nietypowych (np. niezwiązanych bezpośrednio z realizacją zadań szkoły) oraz incydentalnych – zajęć nauczania indywidualnego, itp.[11]

8.1. Wskaźniki zbiorcze

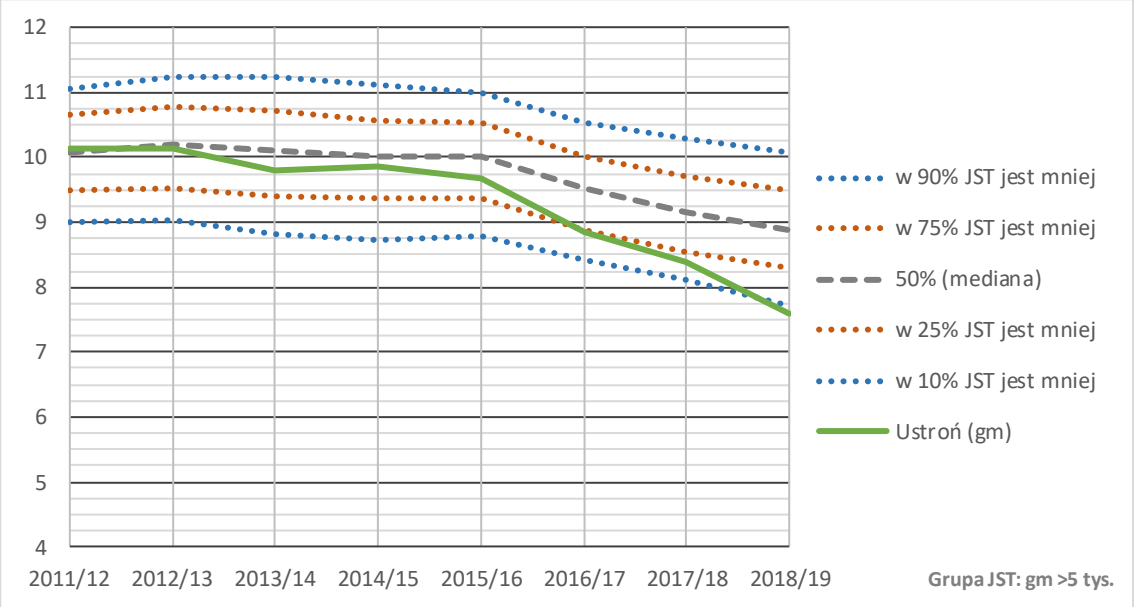
Na wykresie 15 przedstawiamy liczbę wychowanków przypadających na jeden etat nauczycielski w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Wartość tego wskaźnika zawsze była bardzo niska, a w ostatnich latach jest wręcz skrajnie niska na tle podobnych samorządów. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy może być to, że w Ustroniu wiele oddziałów przedszkolnych pracuje bardzo długo, o wiele dłużej niż tylko przez minimalne 5 godzin dziennie (zob. wykres 17).

[11] Ze względu na sposób ujęcia zagadnienia w systemie informacji oświatowej w wyliczeniach służących do przygotowania zestawień zamieszczonych w niniejszym rozdziale pomijamy etaty urlopów dla poratowania zdrowia oraz etaty wynikające z innych przyczyn, które powodują, że nauczyciel w ogóle nie prowadzi zajęć (np. urlopów związkowych).

Wykres 15. Liczba wychowanków przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w SP i innych formach wychowania przedszkolnego – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 16. Liczba uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w ogólnodostępnych szkołach dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych i artystycznych) – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 16 przestawia liczby uczniów przypadających na jeden etat nauczycielki w ogólnodostępnych szkołach dla dzieci i młodzieży (łącznie w szkołach podstawowych i gimnazjach). Wartość tego wskaźnika od roku 2015/16 bardzo mocno spada i dzieje się to znacznie szybciej niż w podobnych samorządach. Obecnie w ponad 90% gmin miejskich większych niż 5 tys. mieszkańców wartość

tego wskaźnika jest wyższa. Oznacza to, że organizacja kształcenia w szkołach w Ustroniu jest wyjątkowa droga i ciągle drożeje.

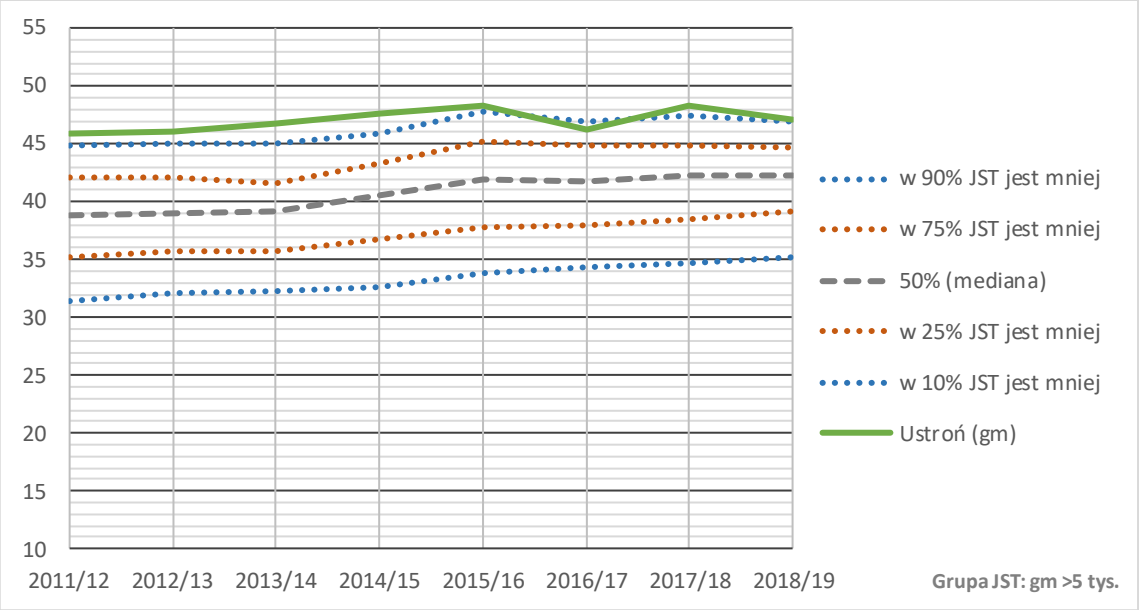
Niskie liczby uczniów i wychowanków przypadających na nauczycielski etat przeliczeniowy oznaczają wysokie jednostkowe koszty kształcenia, co znajduje swoje odzwierciedlenie w dużej procentowej luce między bieżącymi wydatkami a dochodami oświaty.

8.2. Wskaźniki szczegółowe

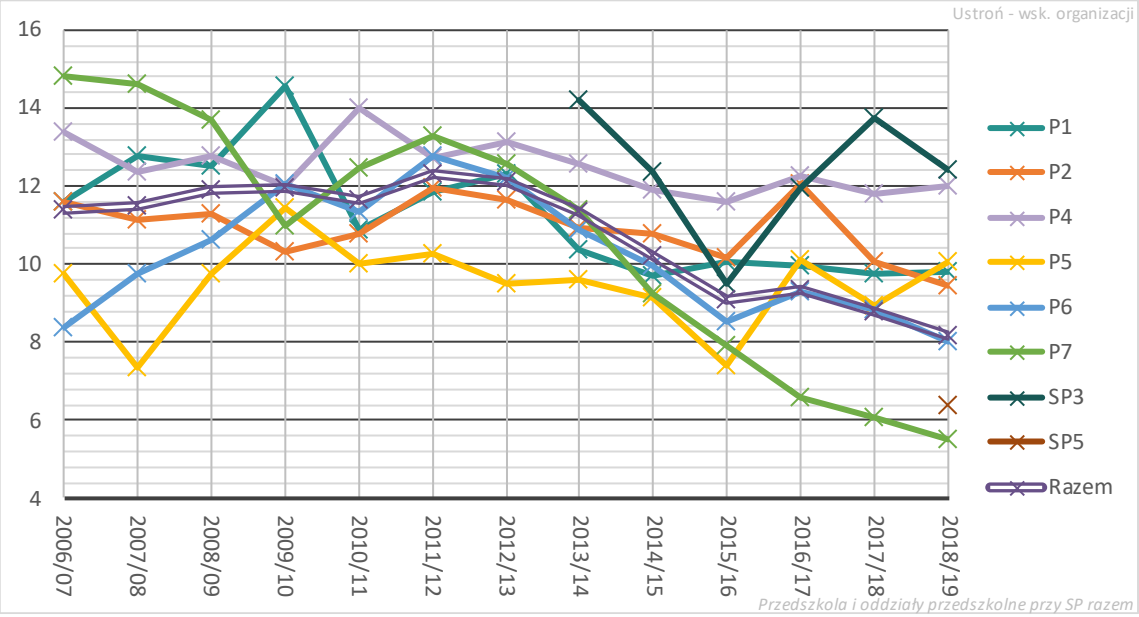
8.2.1. Przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych

Wykres 17 przedstawia liczbę godzin zajęć wychowania przedszkolnego przypadającą na jeden oddział przedszkolny. Jak widać, w Ustroniu liczba ta należy do najwyższych w grupie gmin miejskich liczącej ponad 5 tys. mieszkańców. Jedną z głównych przyczyn takiego stanu rzeczy jest najprawdopodobniej długi czas pracy przedszkoli. Być może także nieoptymalna organizacja pracy w przedszkolach na początku i pod koniec ich pracy, gdy część dzieci nie przebywa jeszcze/już w przedszkolu.

Wykres 17. Liczba godzin wychowania przedszkolnego przypadających na jeden oddział w przedszkolach i szkołach podstawowych – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 18. Liczba wychowanków przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w poszczególnych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych

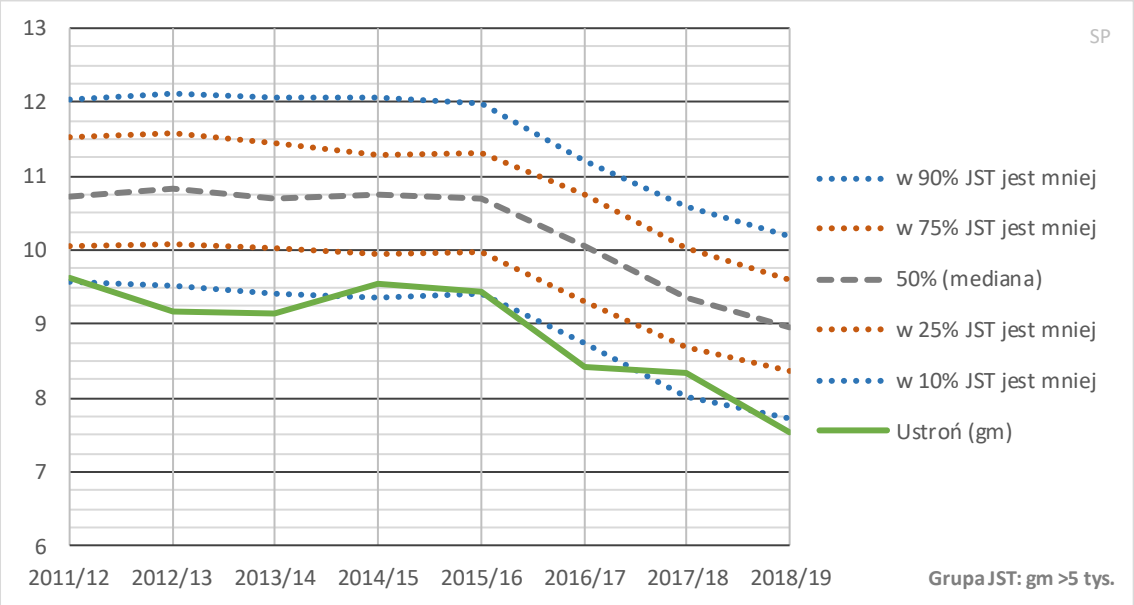

Przyglądając się liczbom uczniów przypadających na jeden etat nauczycielski w poszczególnych przedszkolach (wykres 18) warto zwrócić uwagę, jak bardzo zmniejszała wartość tego wskaźnika w największym przedszkolu nr 7. Siedem lat temu było to około 13,2 wychowanków na etat, a obecnie jest tylko 5,6 wychowanków na etat. Jest to zapewne związane ze zmianą profilu przedszkola na integracyjne i dużą liczbą godzin wczesnego wspomagania rozwoju. Duży wzrost kosztów wychowania jednego dziecka widać także w przedszkolu nr 6, w którym również jest dużo dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności.

8.2.2. Szkoły

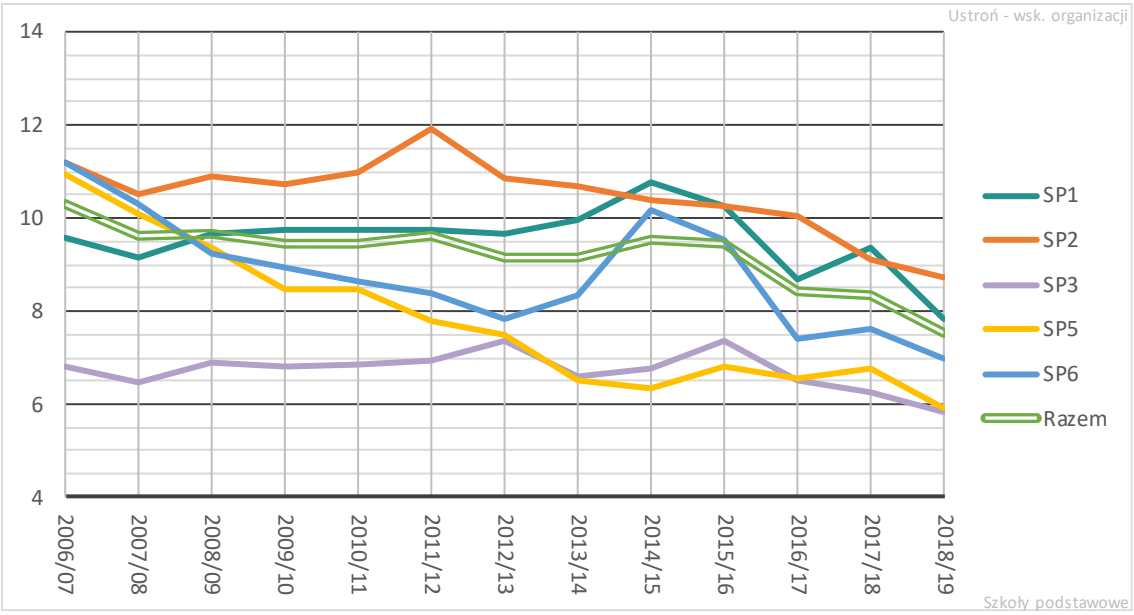
Kolejne wykresy przedstawiają zmiany wielkości wskaźników w szkołach – średnio dla typu szkoły na tle JST z grupy porównawczej oraz w poszczególnych szkołach.

Wykres 19. Liczba uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w szkołach podstawowych – miasto Ustroń na tle podobnych JST

W Ustroniu liczba uczniów przypadająca na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w szkołach podstawowych od dawna była skrajnie mała, a w ostatnich latach jeszcze się zmniejszyła (choć w tempie takim, jak w podobnych samorządach). W ponad 90% podobnych samorządów wartość tego wskaźnika jest wyższa. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy wydaje się to, że w Ustroniu funkcjonują dwie bardzo małe, jak na miejskie warunki, szkoły – SP5 i SP3.

Wykres 20. Liczby uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w poszczególnych szkołach podstawowych

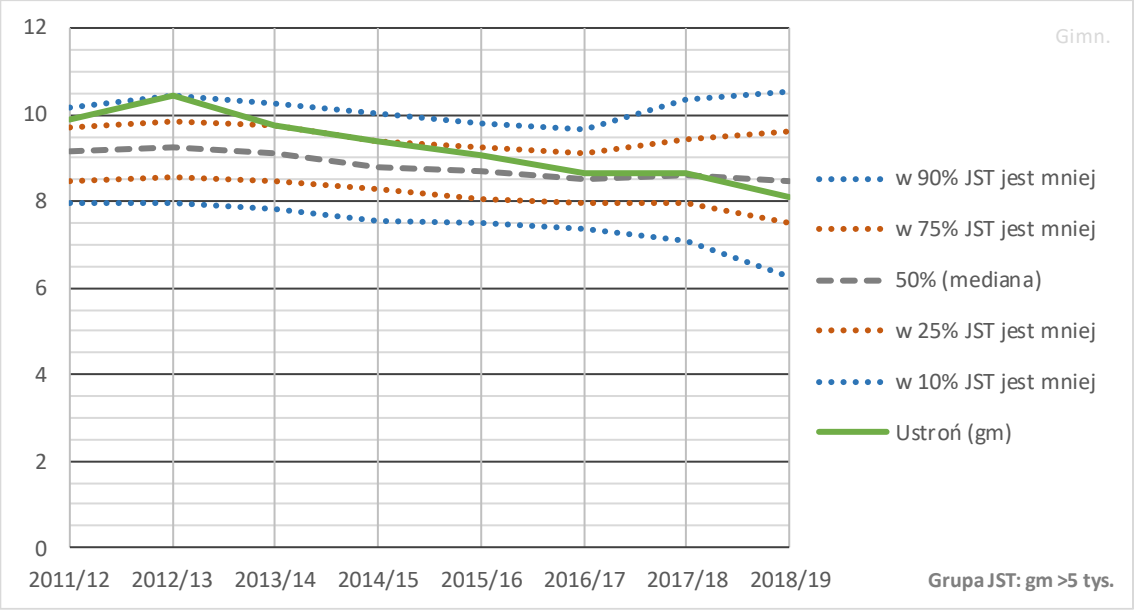

Różnica między skrajnymi wielkościami wskaźników szkół podstawowych wynosi około 2,6. Organizacja zajęć w najmniejszych szkołach jest o około 70% droższa, niż najtaniej zorganizowanej SP2.

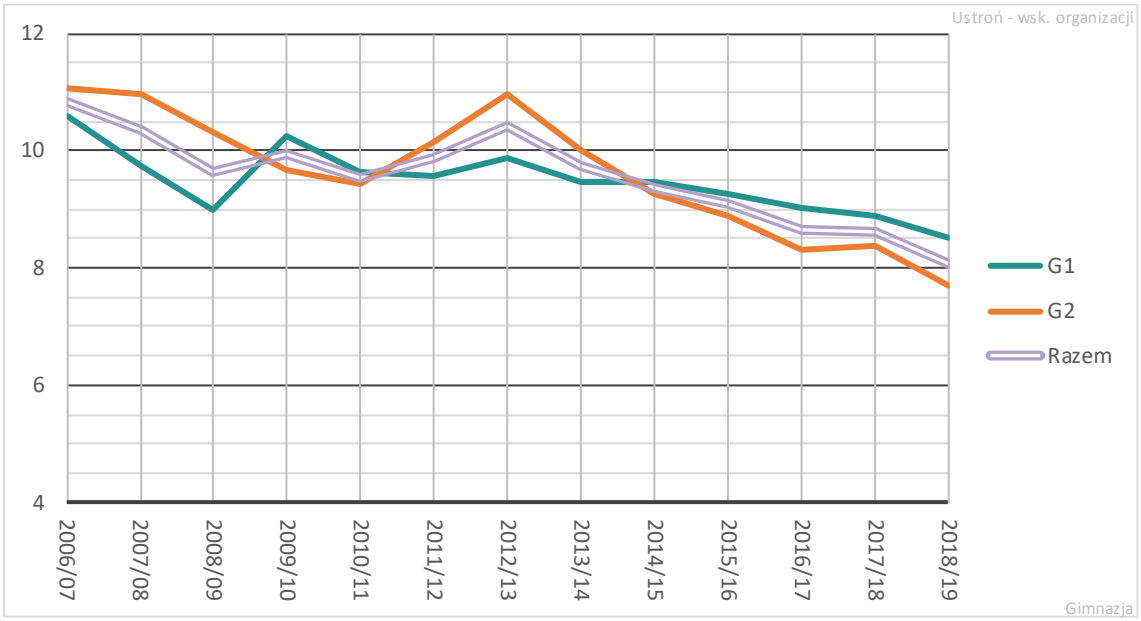
Warto zwrócić uwagę, że w ostatnich latach bardzo podrożała organizacja SP6 – liczba uczniów na etat nauczycielski w tej szkole bardzo zmalała. Jest to zapewne związane z większą liczbą dzieci niepełnosprawnych oraz organizacją oddziałów integracyjnych. Mocno podrożała również organizacja SP1.

Analizując liczbę uczniów przypadających na jeden etat nauczycielski w gimnazjach (zob. wykres 21), widać, że 8 lat temu gimnazja w Ustroniu zorganizowane były wyraźnie taniej niż w podobnych samorządach (liczba uczniów przypadających na jeden etat była duża), choć później liczba uczniów przypadających na jeden etat nauczycielski w gimnazjach wyraźnie spadła zbliżając się do mediany dla podobnych samorządów. Tak czy inaczej, gimnazja zawsze były w Ustroniu zorganizowane taniej (w porównaniu z innymi samorządami), niż szkoły podstawowe. Oznacza to niestety, że likwidacja gimnazjów musi się odbić niekorzystnie na kosztach utrzymania oświaty w mieście.

Wykres 21. Liczba uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w gimnazjach – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 22. Liczby uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w poszczególnych gimnazjach

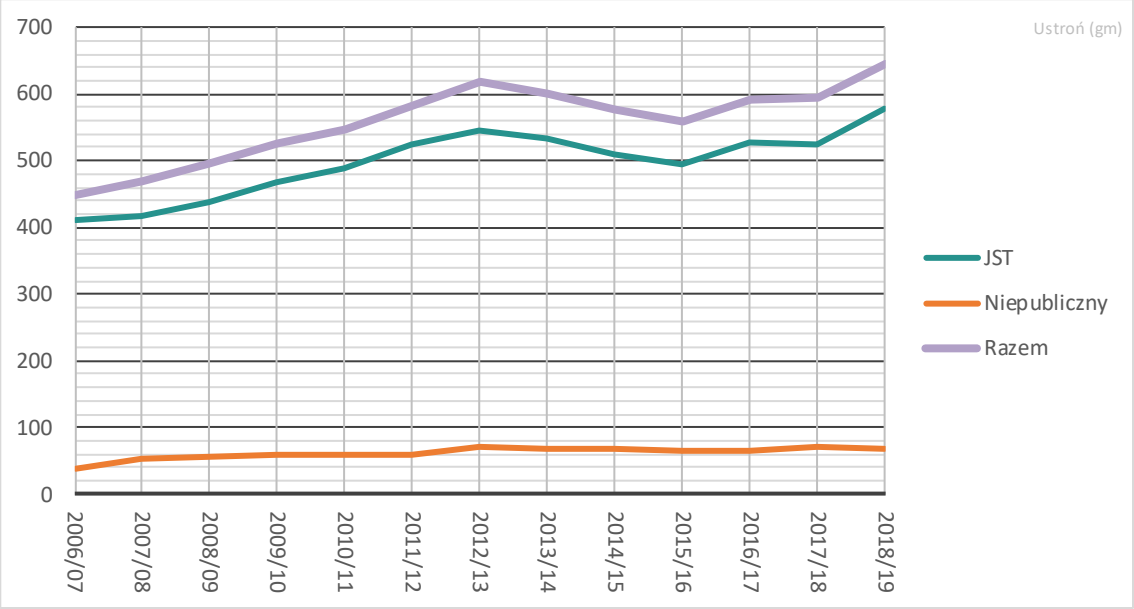

9. Zmiany w organizacji przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych

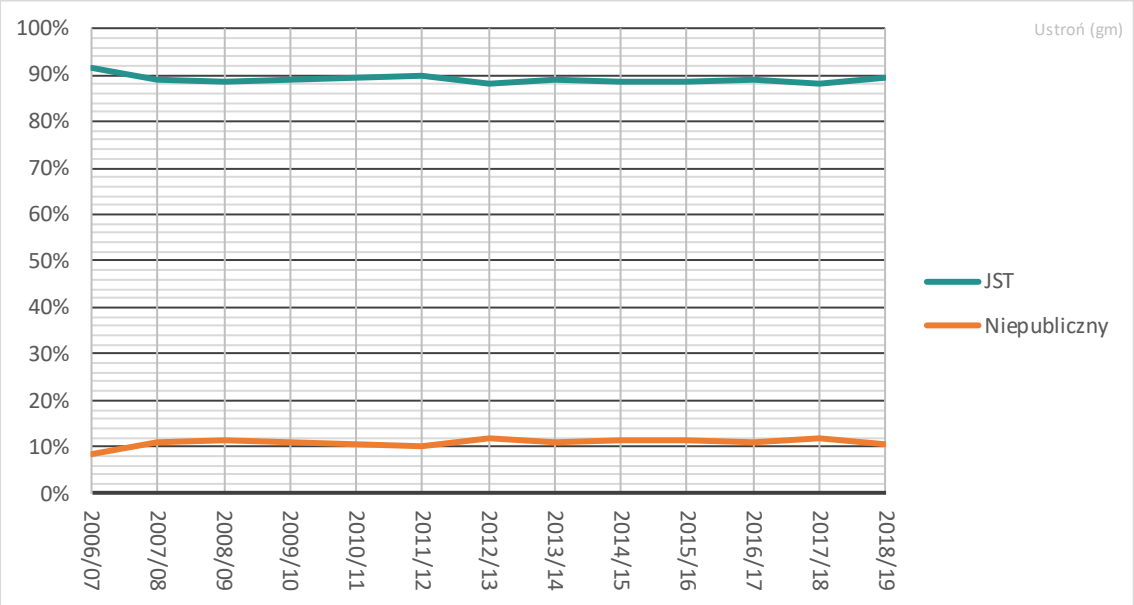
9.1. Wychowankowie przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych

Wykres 23 przedstawia informacje o zmianach liczb przedszkolaków w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w podziale na rodzaje organów prowadzących, Kolejne wykresy prezentują proporcje wychowanków przedszkoli prowadzonych przez miasto i podmioty niepubliczne oraz informacje o liczbach wychowanków korzystających z poszczególnych form wychowania przedszkolnego.

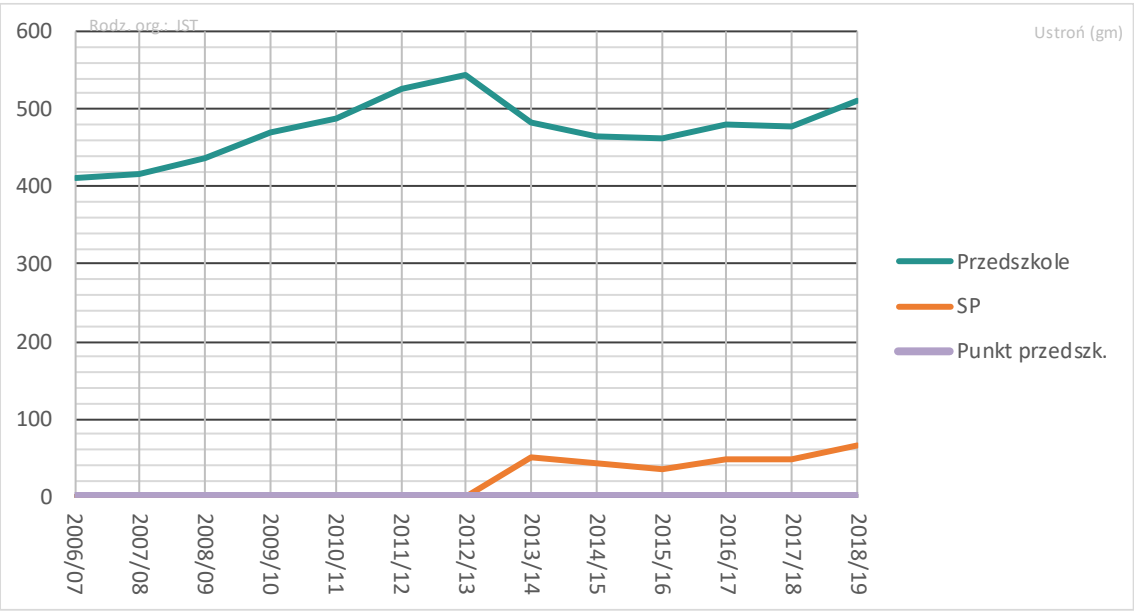
Wykres 23. Liczby wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w podziale na rodzaje organów prowadzących

Wykres 24. Procenty wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w podziale na rodzaje organów prowadzących

Wykres 25. Wychowankowie przedszkoli w podziale na rodzaje jednostek oświatowych (tylko jednostki prowadzone przez JST)

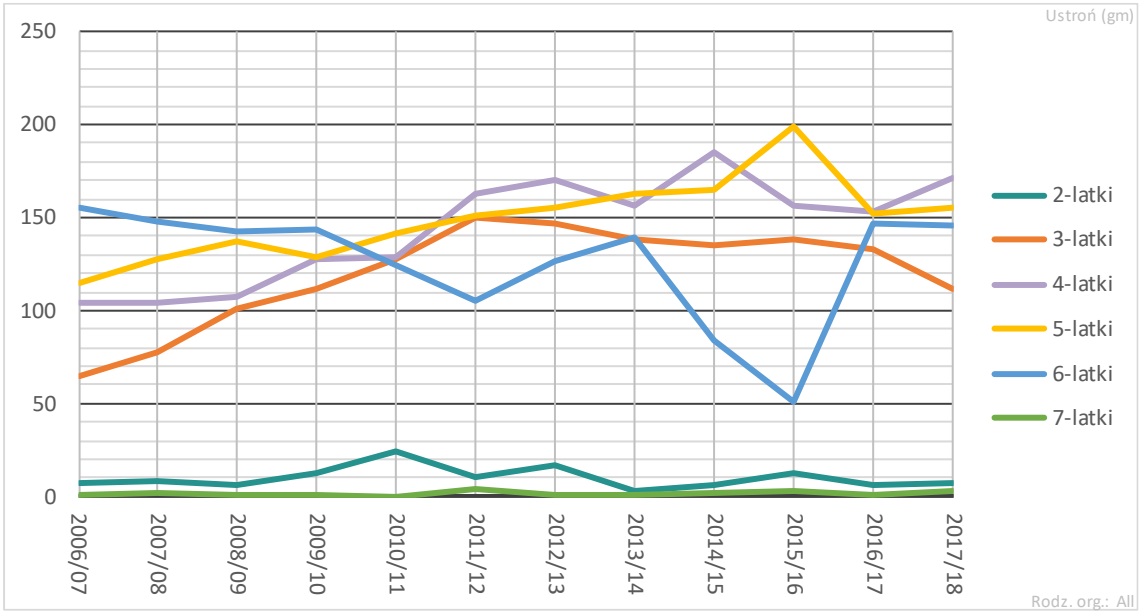

Spadek łącznej liczby przedszkolaków w roku 2014/15 wynika z obniżenia wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego do 6 lat. Powrót sześciolatków do przedszkoli spowodował rzecz jasna wzrost liczby dzieci. W Ustroniu ok. 90% wychowanków przedszkoli korzysta z jednostek prowadzonych przez miasto, przy czym tylko kilka procent z nich uczęszcza do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

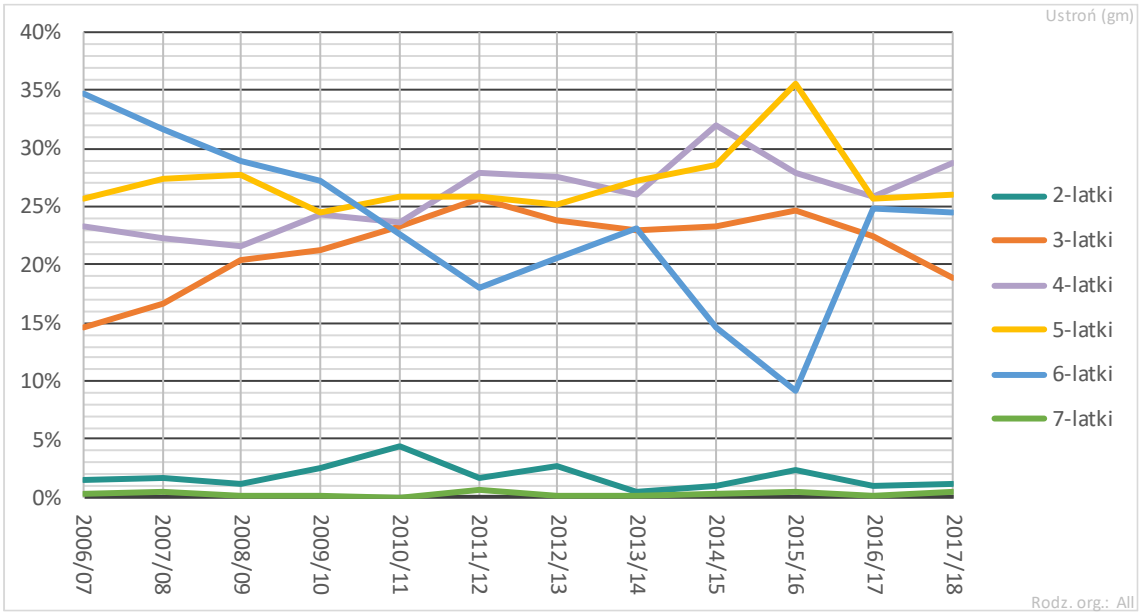
9.1.1. Struktura wieku wychowanków przedszkoli

Wykresy 26 i 27 przedstawiają informacje o liczbach wychowanków przedszkoli w podziale ze względu na wiek, a na wykresach 28-31 znajdują się informacje o udziale trzy-, cztero-, pięcio- i sześciolatków w ogólnej liczbie wychowanków przedszkoli w Ustroniu na tle grupy porównawczej, czyli gmin miejskich liczących ponad 5 tys. mieszkańców. Przy czym w porównaniach tych uwzględnione zostały wszystkie przedszkola (poza specjalnymi), niezależnie od rodzaju ich organów prowadzących.

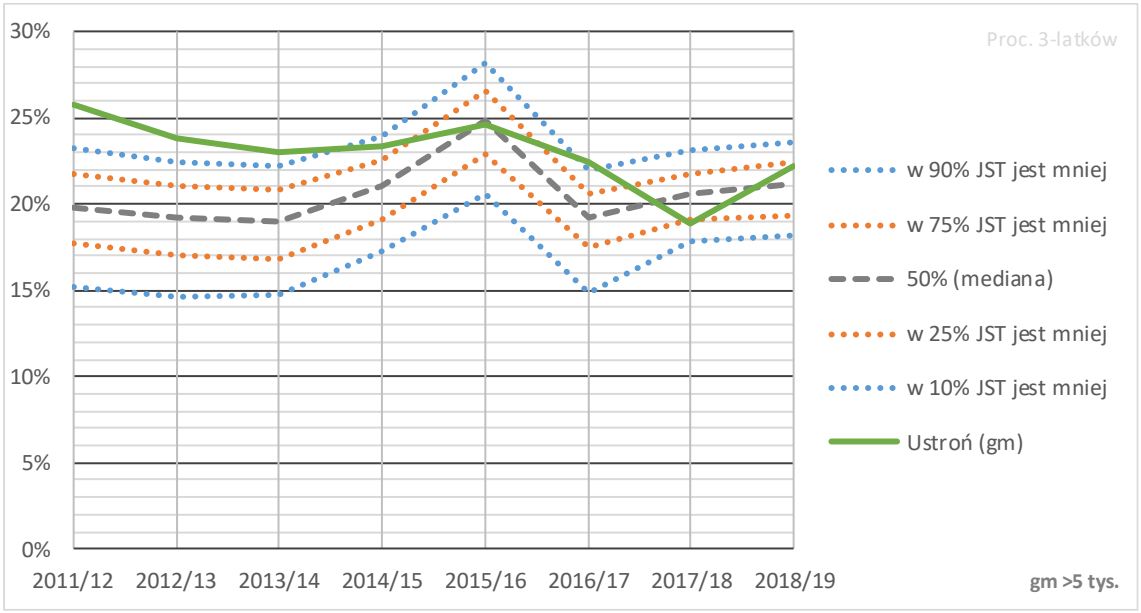
Wykres 26. Liczby wychowanków przedszkoli w podziale na grupy wiekowe (wszystkie organy prowadzące)

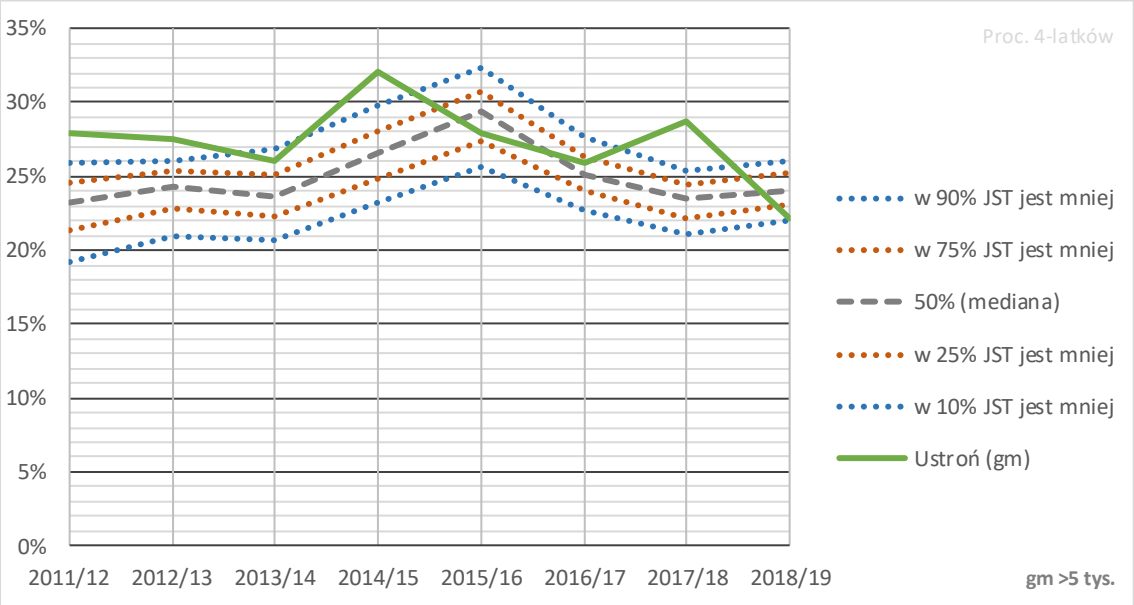
Wykres 27. Odsetki wychowanków przedszkoli należących do poszczególnych grup wiekowych (wszystkie organy prowadzące)

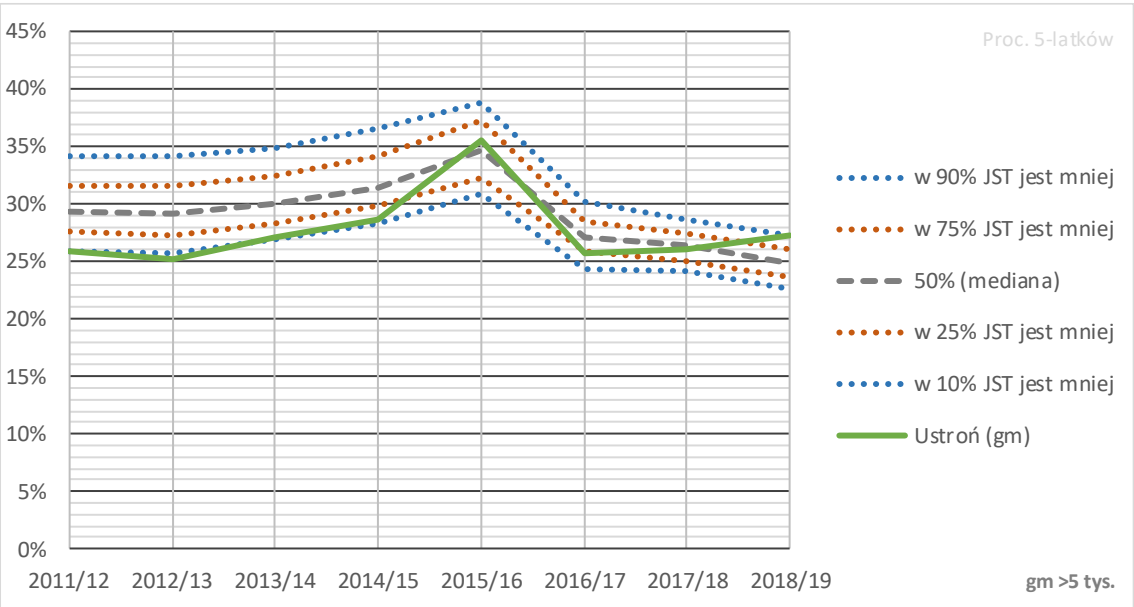
Wykres 28. Udział 3-latków w ogólnej liczbie wychowanków przedszkoli (niezależnie od rodzaju organu prowadzącego) – miasto Ustroń na tle podobnych JST

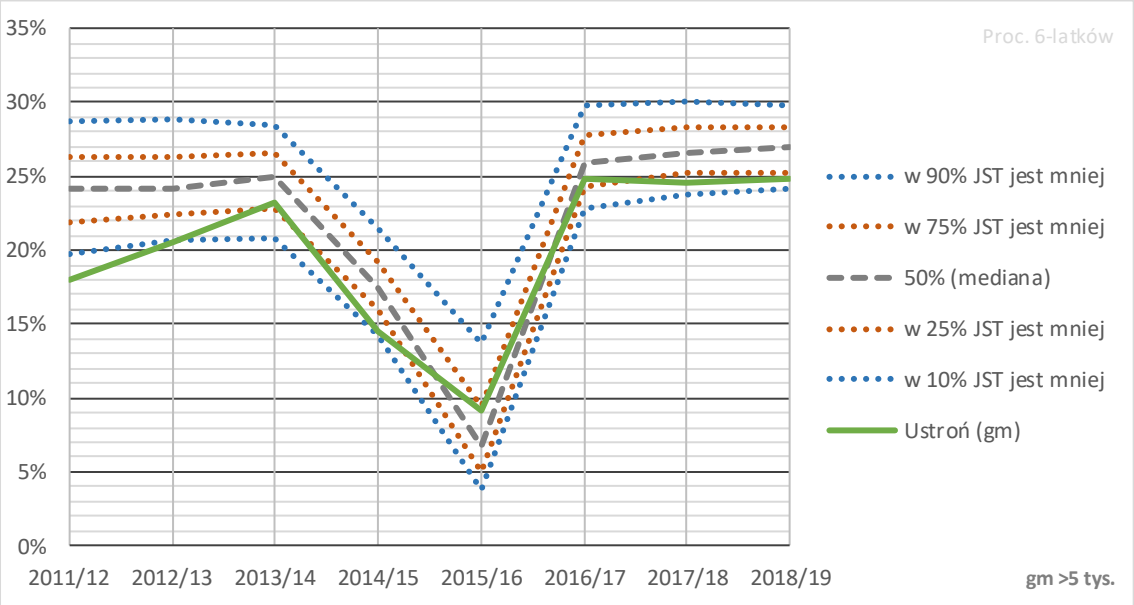
Wykres 29. Udział 4-latków w ogólnej liczbie wychowanków przedszkoli (niezależnie od rodzaju organu prowadzącego) – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 30. Udział 5-latków w ogólnej liczbie wychowanków przedszkoli (niezależnie od rodzaju organu prowadzącego) – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 31. Udział 6-latków w ogólnej liczbie wychowanków przedszkoli (niezależnie od rodzaju organu prowadzącego) – miasto Ustroń na tle podobnych JST

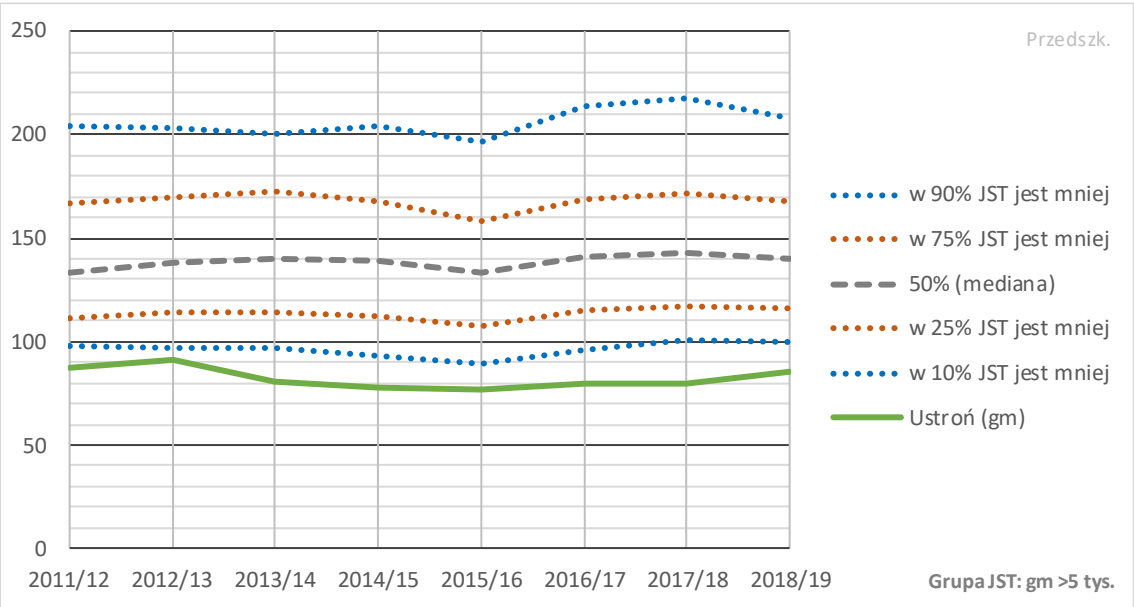

9.2. Organizacja przedszkoli prowadzonych przez samorząd

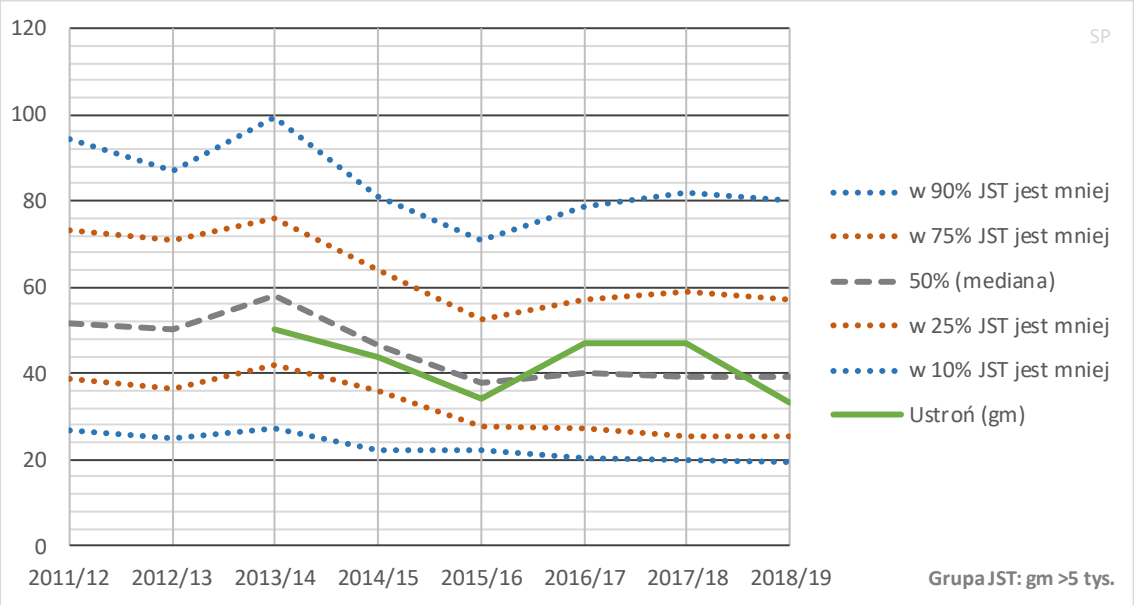
9.2.1. Wielkości przedszkoli

Miasto Ustroń prowadzi obecnie 6 przedszkoli. Z zamieszczonego poniżej wykresu wynika, że liczba wychowanków przypadających na jedno przedszkole (obecnie około 85) jest mieście nieprzeciętnie niska.

Wykres 32. Liczba wychowanków przypadających na jedno przedszkole samorządowe – miasto Ustroń na tle podobnych JST

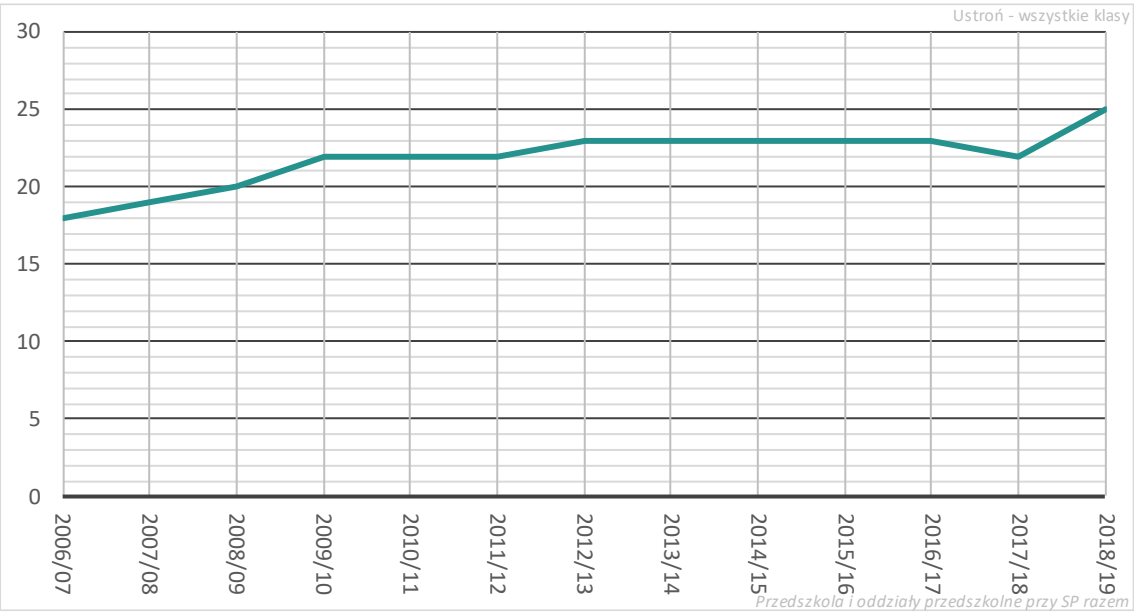
Wykres 33. Liczba wychowanków oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych przypadających na jedną samorządową szkołę podstawową – miasto Ustroń na tle podobnych JST

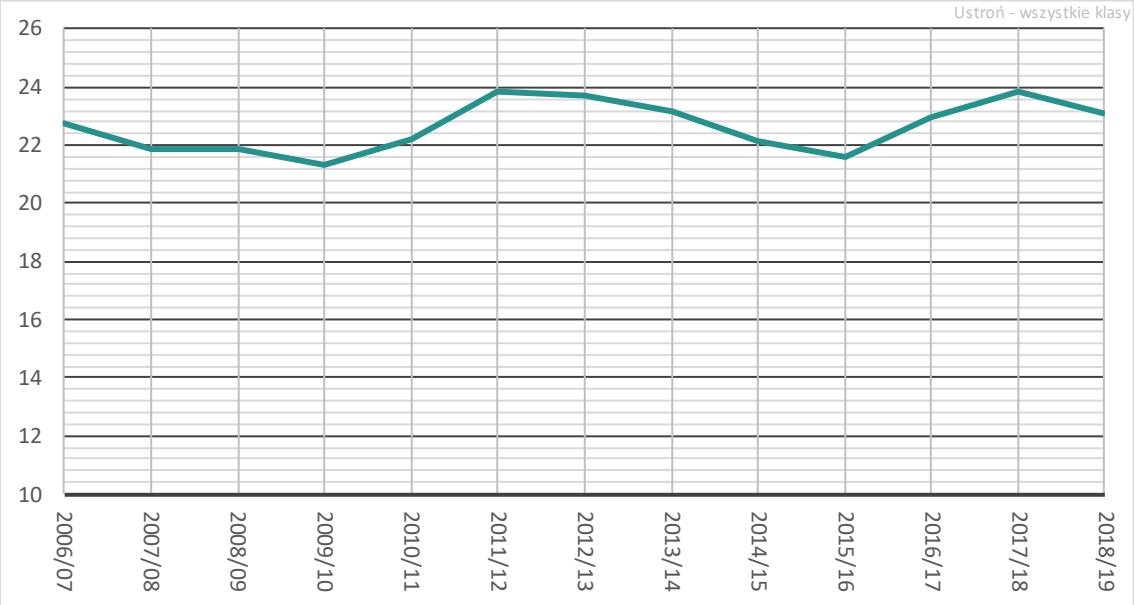
9.2.2. Liczby oddziałów przedszkolnych i ich wielkości

Wykres 34 przedstawia zmiany liczb oddziałów przedszkolnych w przedszkolach i szkołach podstawowych, a wykresy 35 - 37 przynoszą informacje o zmianach średnich wielkości tych oddziałów, w tym na tle porównawczej grupy samorządów.

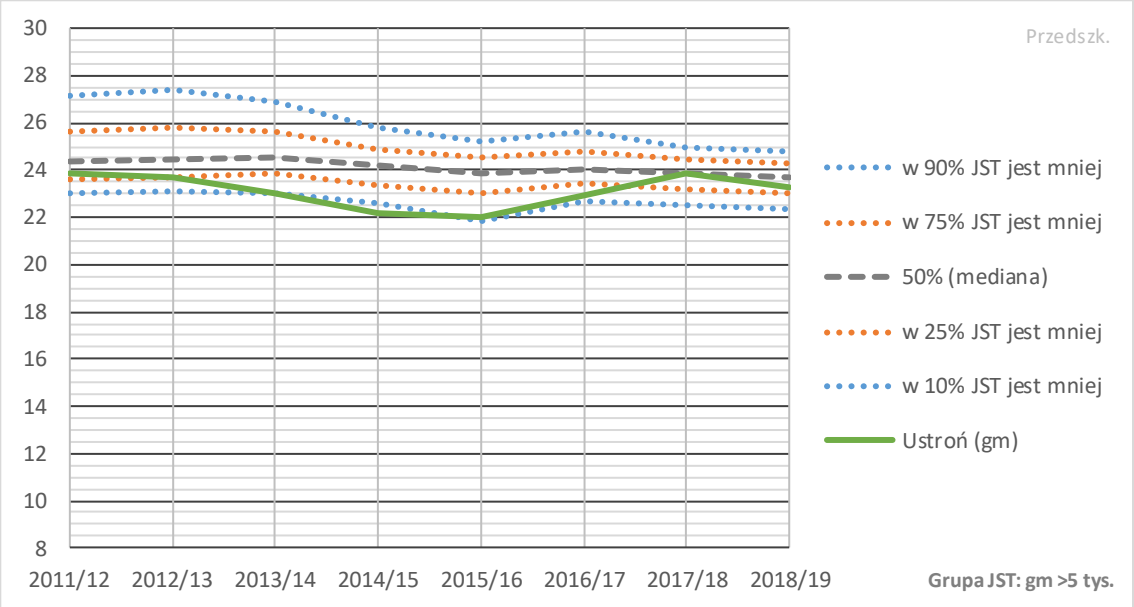
Wykres 34. Liczba oddziałów przedszkolnych w przedszkolach i szkołach podstawowych

Wykres 35. Średnia wielkość oddziału przedszkolnego w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych

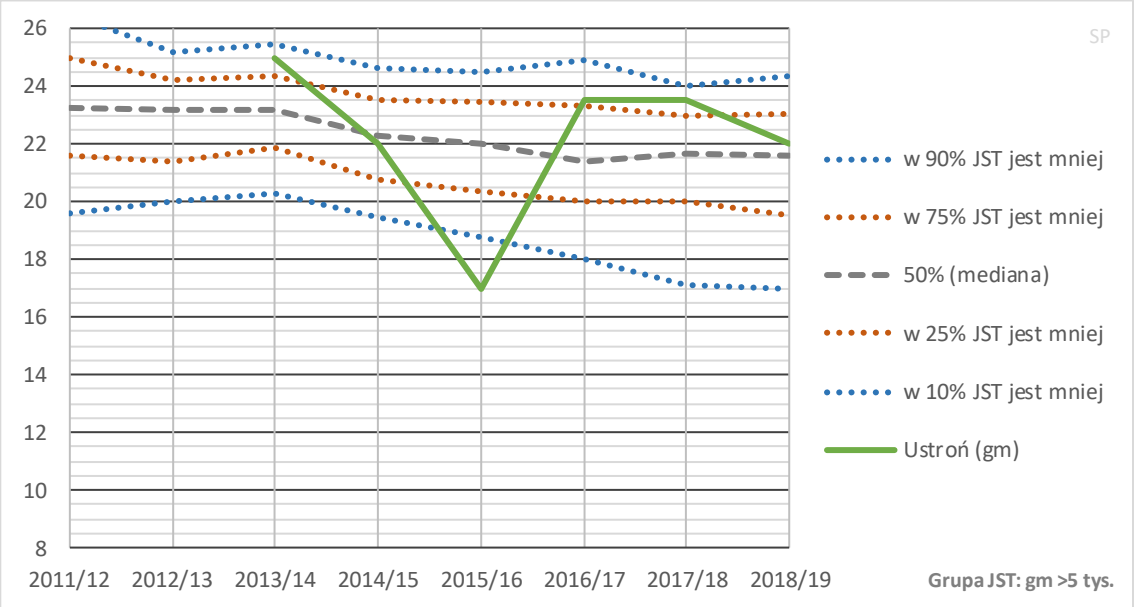

Wykres 36. Średnia wielkość oddziału w przedszkolu – miasto Ustroń na tle podobnych JST

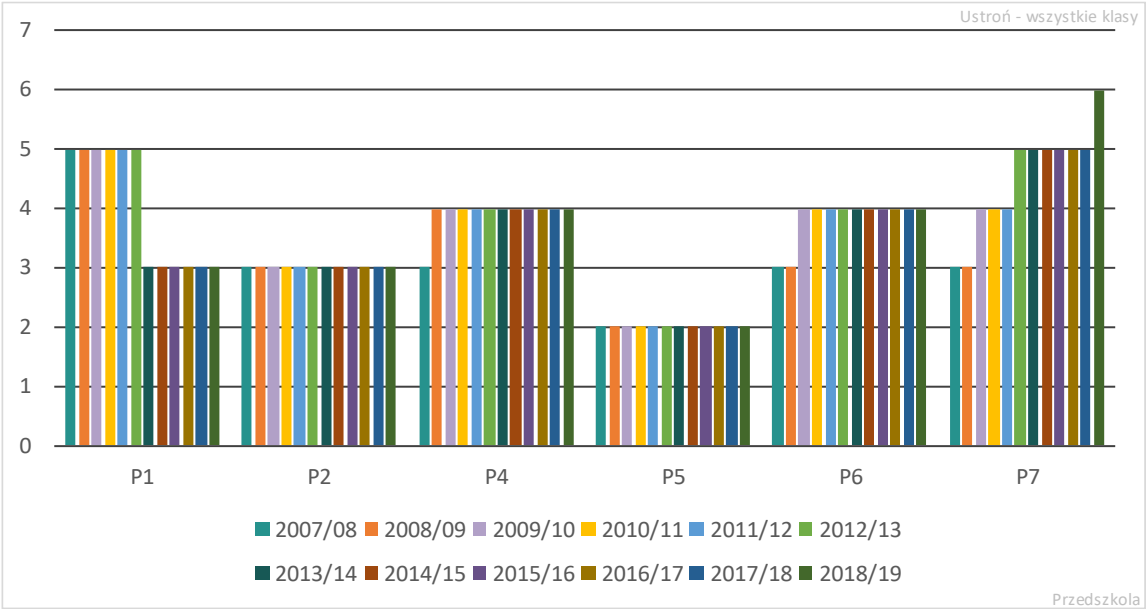
Jak widać (wykres 36), obecnie oddziały przedszkoli prowadzonych przez gminę Ustroń są nieznacznie mniejsze od przeciętnych dla grupy porównawczej, a w latach 2016/17-2017-18 ich wielkość zauważalnie wzrosła.

Wykres 37. Średnia wielkość oddziału przedszkolnego przy szkole podstawowej – miasto Ustroń na tle podobnych JST

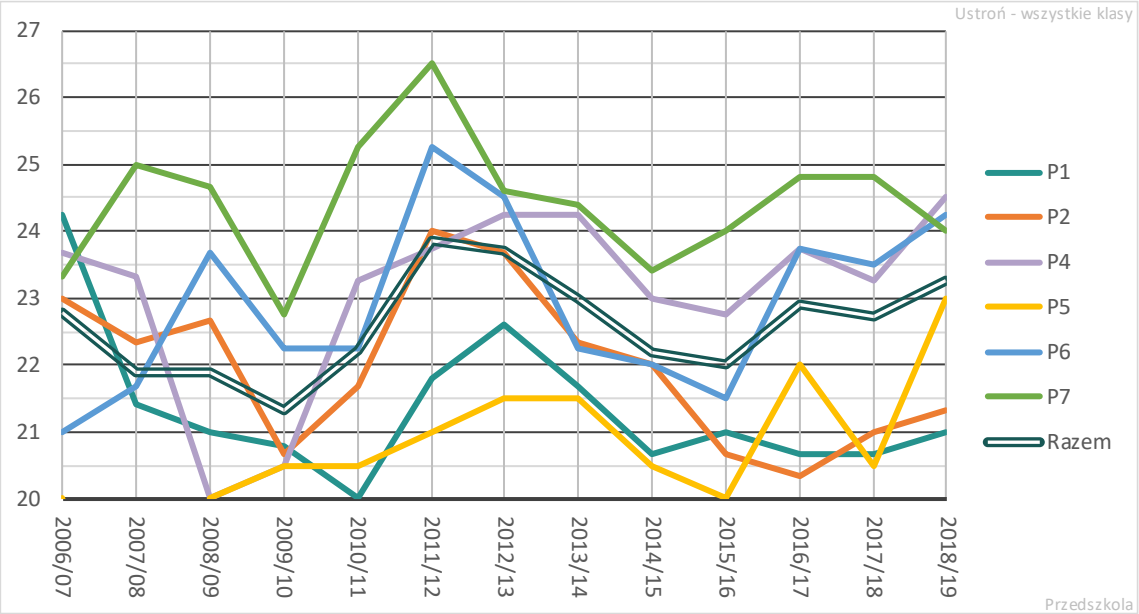

Kolejne wykresy odzwierciedlają zmiany liczb oraz średnich wielkości oddziałów przedszkolnych w poszczególnych jednostkach.

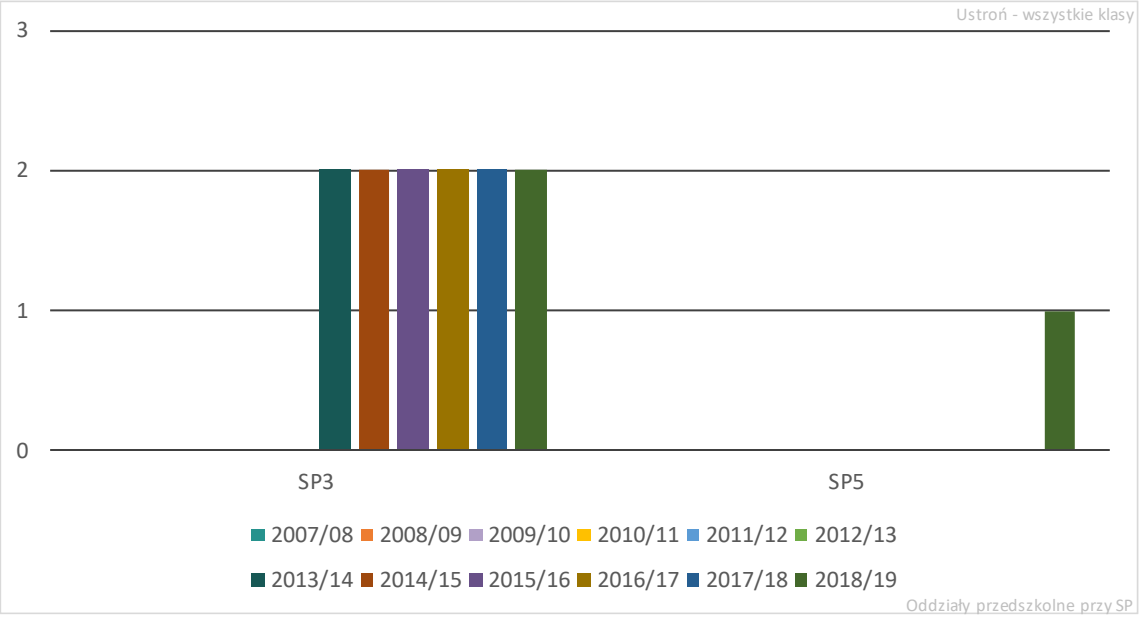
Wykres 38. Liczby oddziałów w poszczególnych przedszkolach

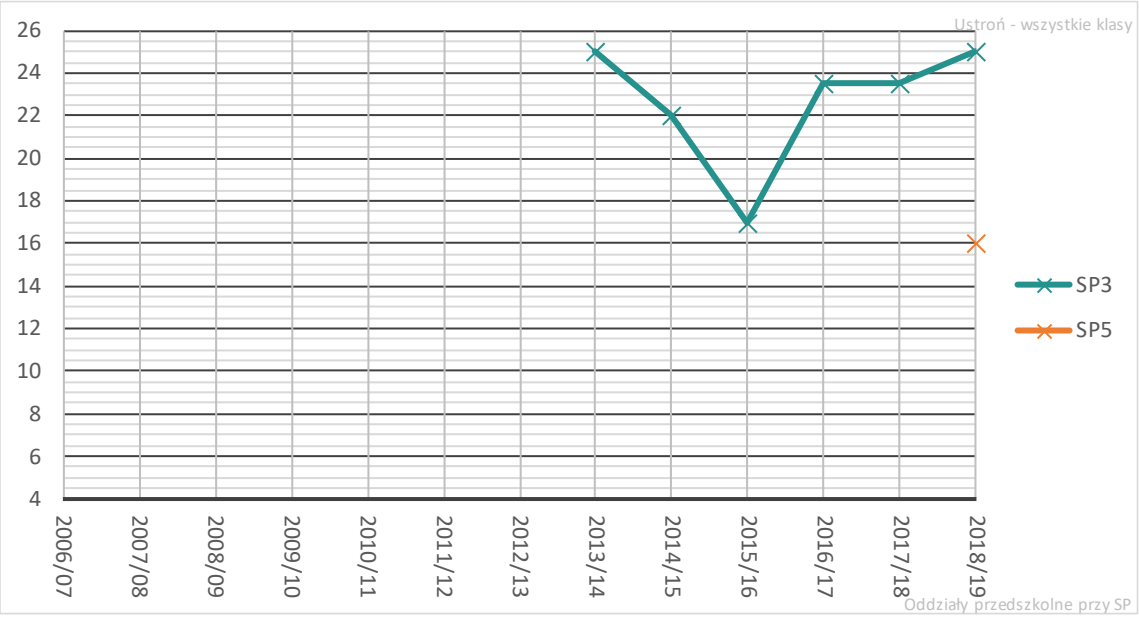
Wykres 39. Średnie wielkości oddziałów w poszczególnych przedszkolach

Wykres 40. Liczby oddziałów przedszkolnych w poszczególnych szkołach podstawowych

Wykres 41. Średnie wielkości oddziałów przedszkolnych w poszczególnych szkołach podstawowych

10. Zmiany w organizacji ogólnodostępnych szkół dla dzieci i młodzieży

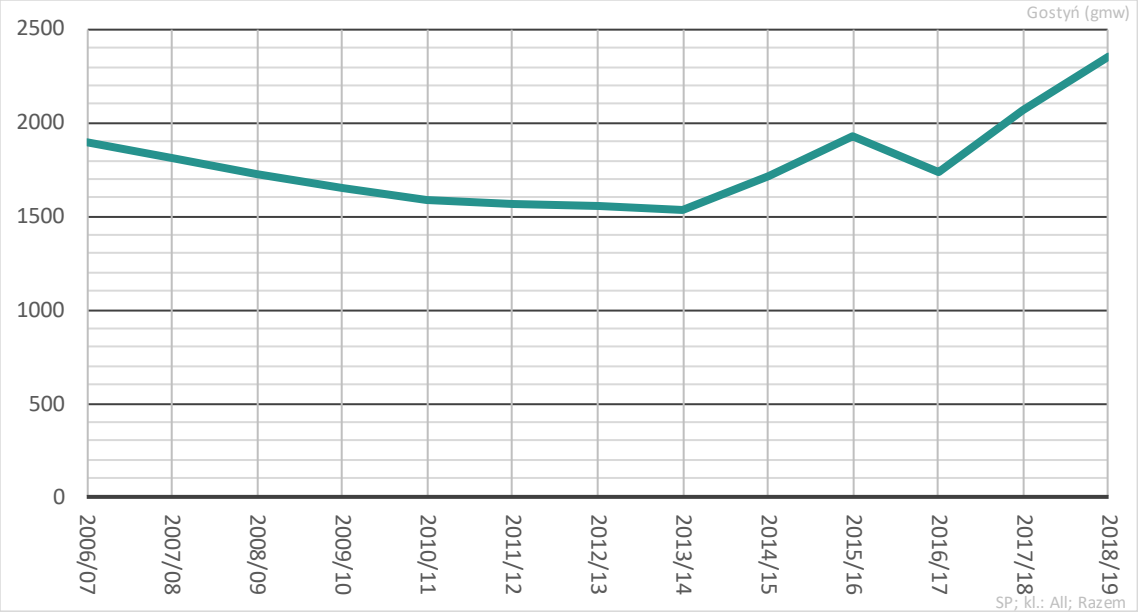
10.1. Szkoły podstawowe

W niniejszym podrozdziale nie są uwzględniane oddziały gimnazjalne, które w roku szkolnym 2017/18 zostały formalnie włączone do szkół podstawowych.

10.1.1. Uczniowie szkół podstawowych

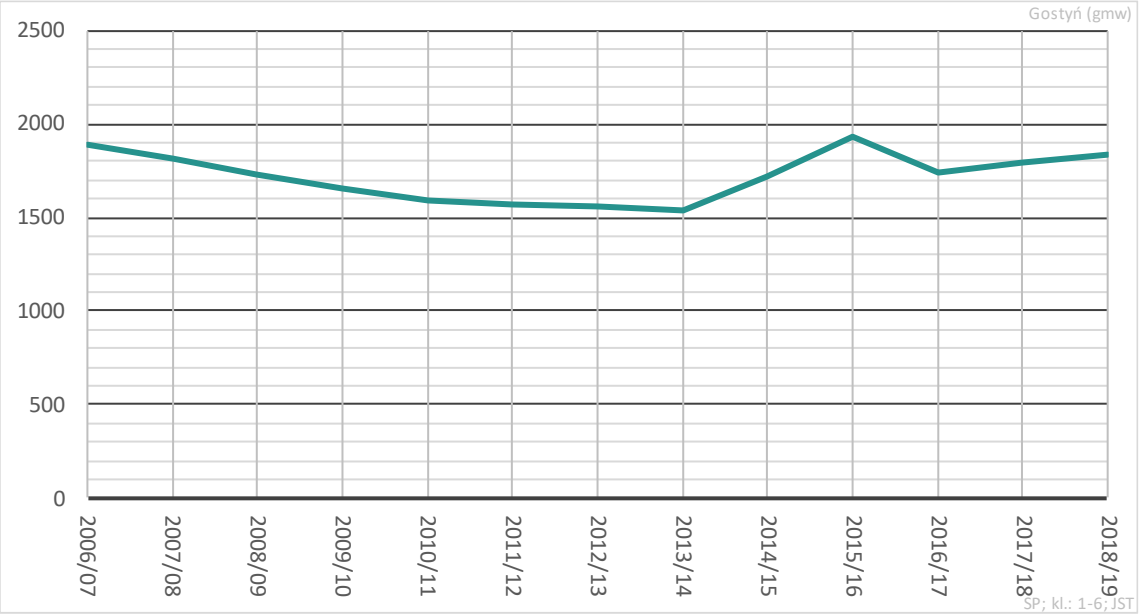
W latach 2006/07-2013/14 liczba uczniów szkół podstawowych prowadzonych przez gminę wyraźnie malała, po czym w latach 2014/15-2015/16 zauważalnie wzrosła w związku z naborem sześciolatków do szkół (zob. wykres 42). Powrót sześciolatków do przedszkoli spowodował zaś silny spadek liczby uczniów w roku 2016/17. Pojawienie się w szkołach podstawowych siódmej a następnie ósmej klasy przejawiło się w gwałtownym wzroście liczby uczniów w dwóch końcowych latach analizowanego okresu.

Wykres 42. Łączna liczba uczniów szkół podstawowych

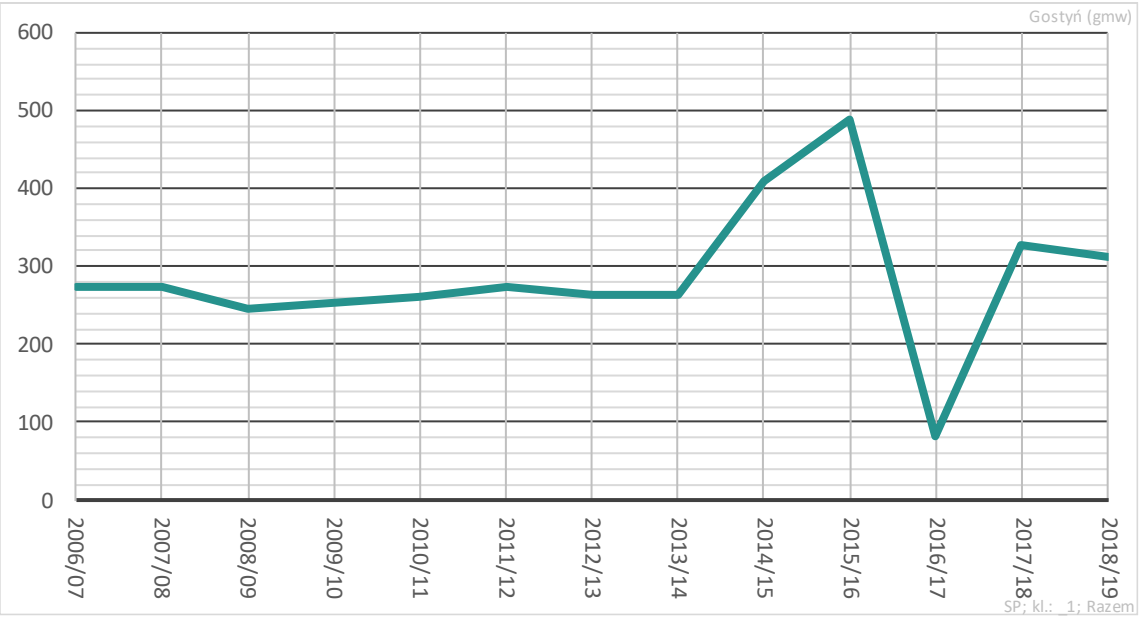
Wykres 43 zawiera informacje o zmianach liczb uczniów szkół podstawowych bez klas siódmych i ósmych. Zestawienie to umożliwia więc porównywanie zmian liczb uczniów szkół podstawowych w ostatnich latach bez potężnego wpływu likwidacji gimnazjów.

Wykres 43. Liczba uczniów klas 1-6 szkół podstawowych

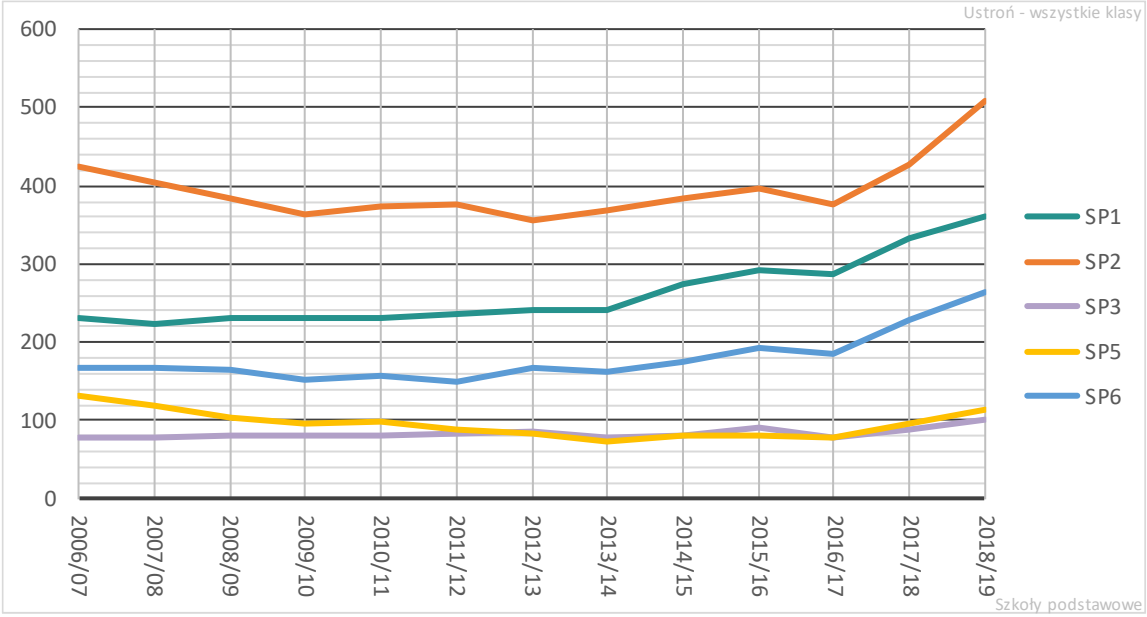
Wykres 44 odzwierciedla zmiany liczby uczniów szkół podstawowych na poziomie klasy pierwszej. W ujęciu ograniczonym tylko do tej klasy szybciej dają się zauważyć zmiany trendów, a poza tym ułatwione jest porównywanie szkół o różnych długościach cyklów kształcenia i nie daje o sobie znać zakłócające działanie zmiany długości takiego cyklu w analizowanym okresie. Dlatego też na tym wykresie wyraźniej widać skutki obniżenia a następnie podniesienia wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego.

Wykres 44. Łączna liczba uczniów klas pierwszych szkół podstawowych

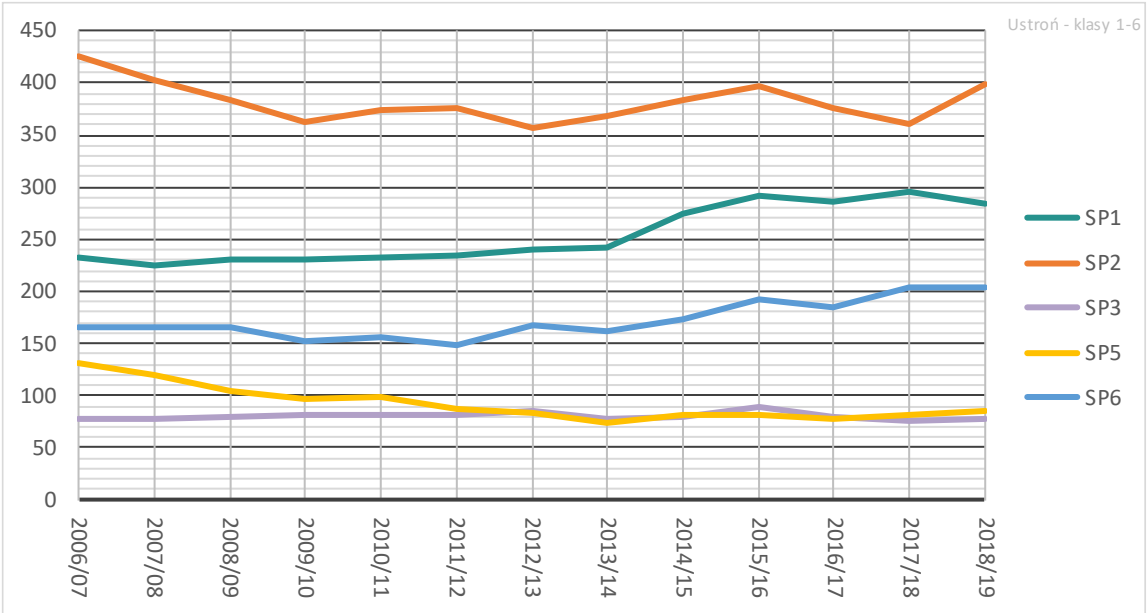

Wykres 45 przedstawia zmiany liczb uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych.

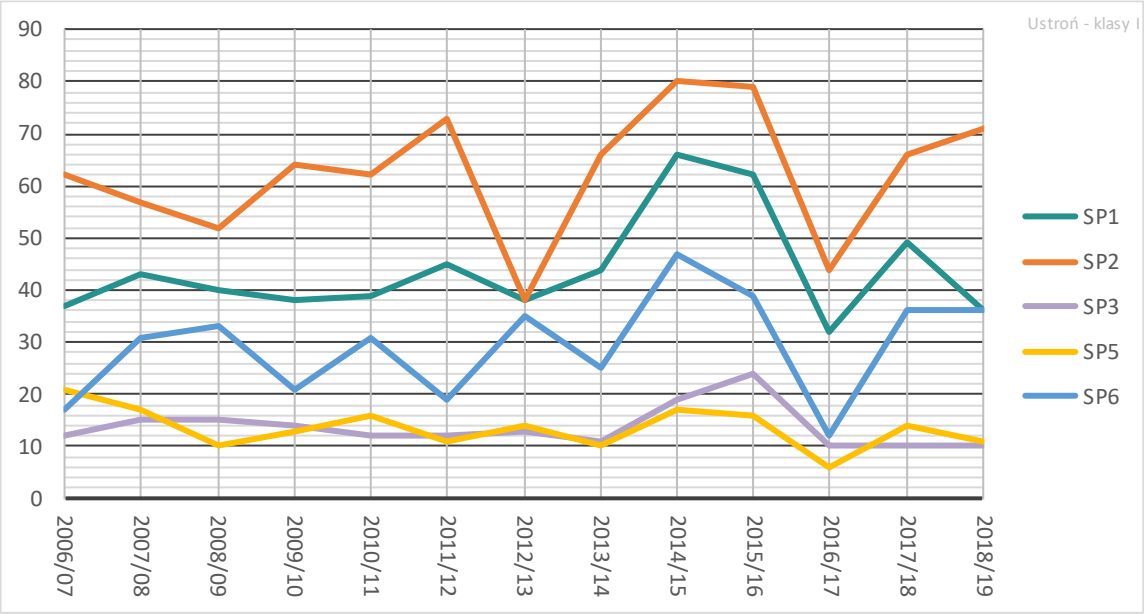
Wykres 45. Liczby uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych

Wykres 46. Liczby uczniów klas 1-6 w poszczególnych szkołach podstawowych

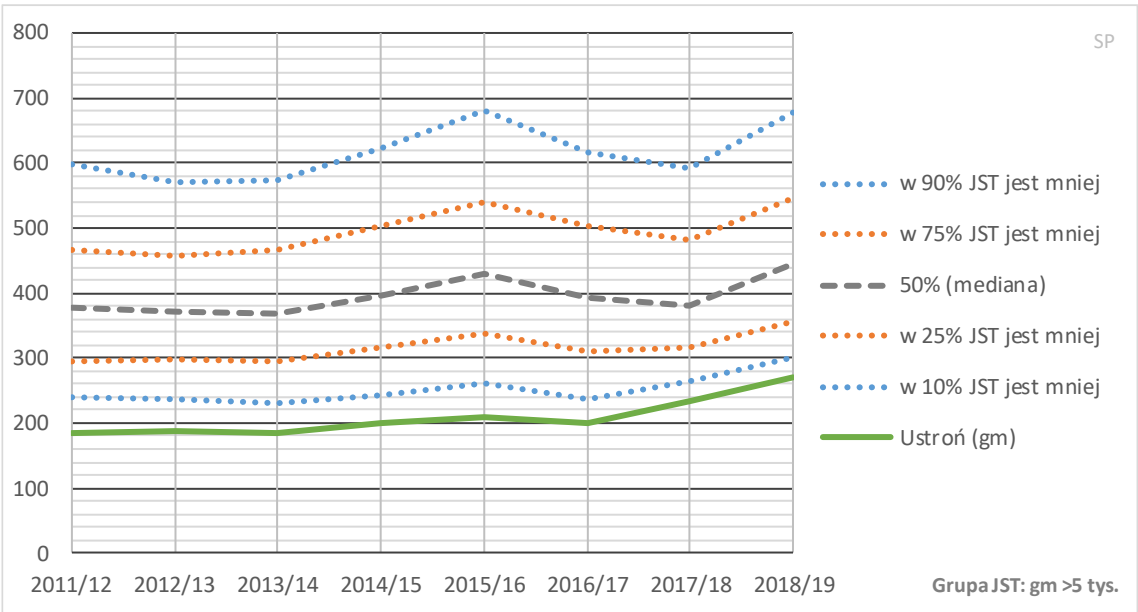

Wykres 47. Liczby uczniów klas pierwszych w poszczególnych szkołach podstawowych

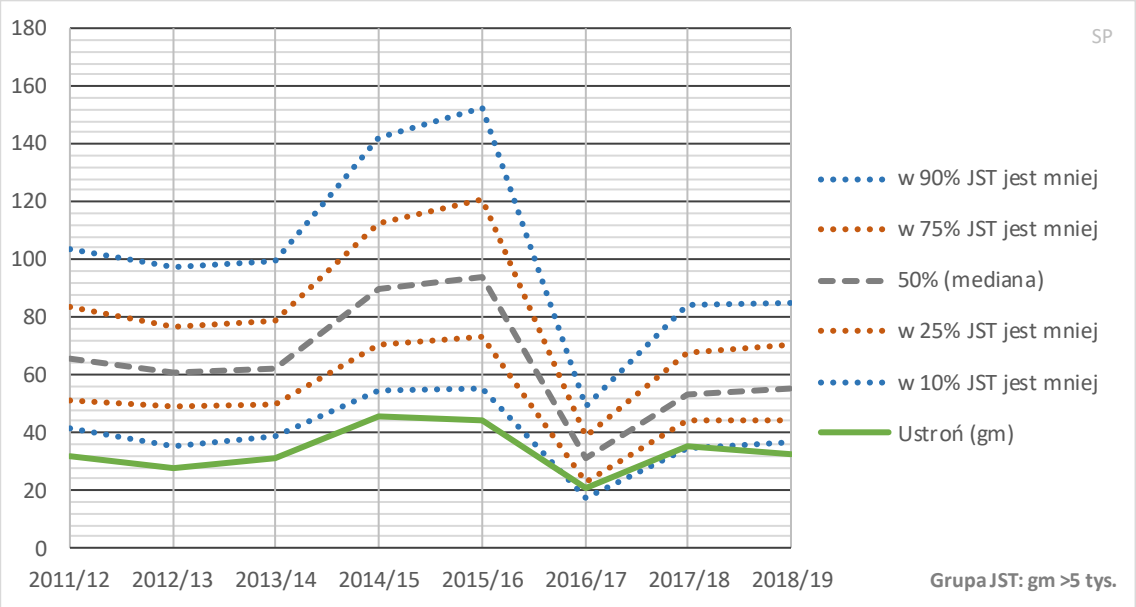

Wykres 48 pokazuje, ilu uczniów przypadało w kolejnych latach na jedną szkołę podstawową. W gminie Ustroń wartość ta jest o wiele niższa od mediany grupy porównawczej.

Wykres 48. Liczba uczniów przypadających na jedną szkołę podstawową prowadzoną przez miasto Ustroń na tle podobnych JST

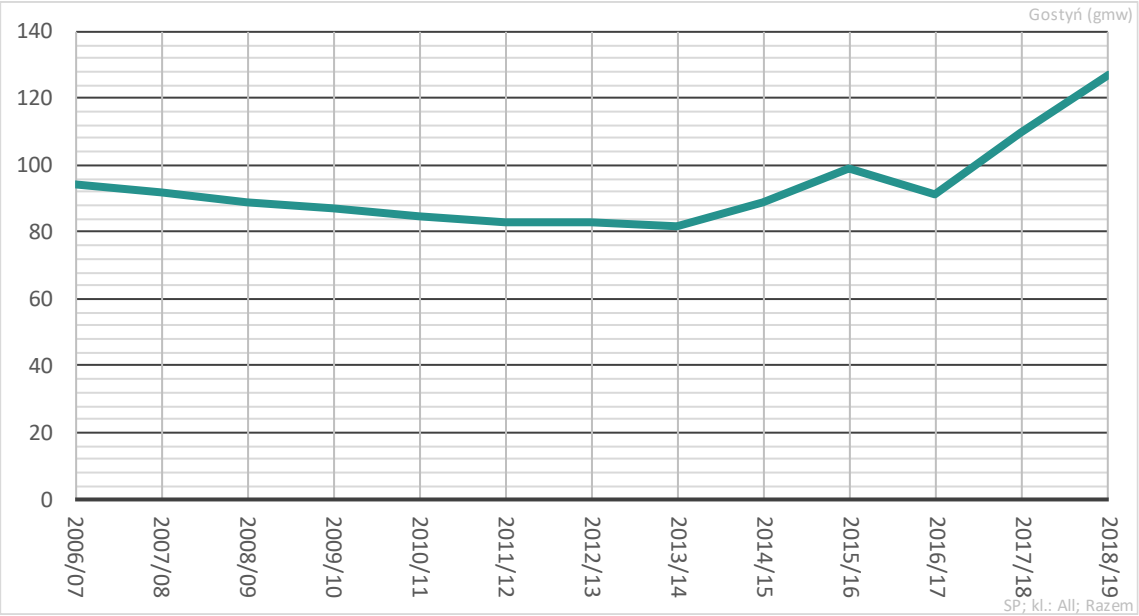

Wykres 49. Liczba uczniów klas pierwszych przypadających na jedną szkołę podstawową prowadzoną przez samorząd – miasto Ustroń na tle podobnych JST

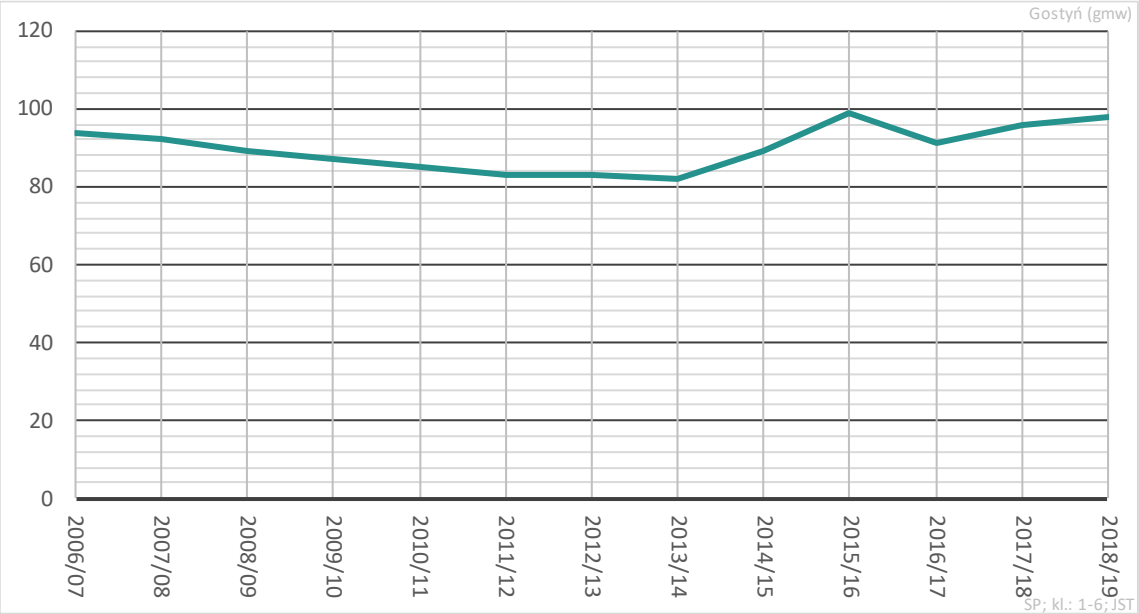

10.1.2. Oddziały w szkołach podstawowych

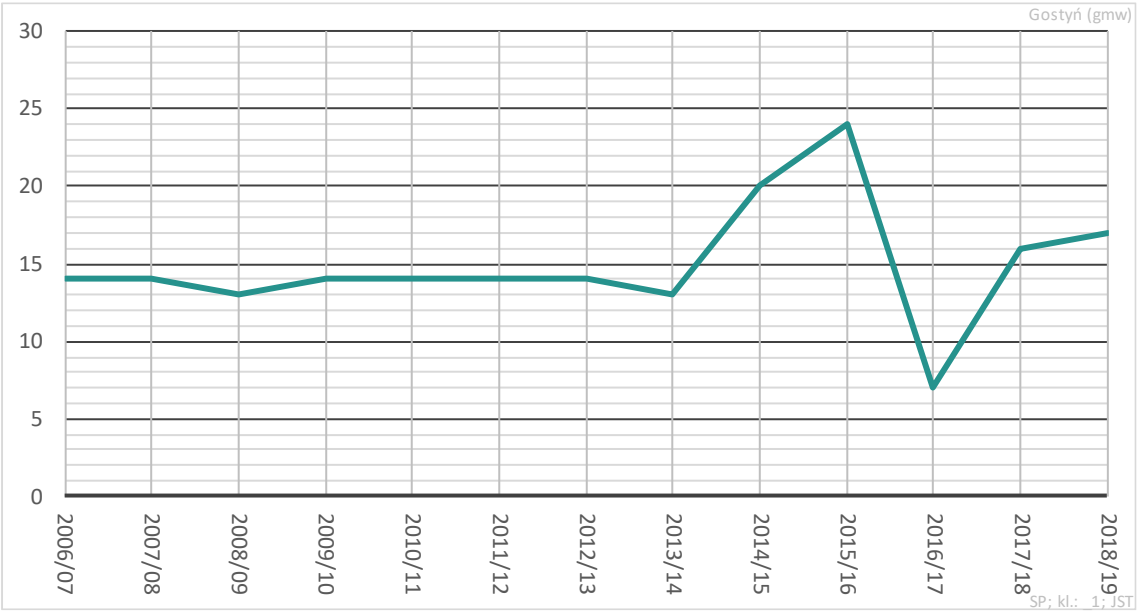
Wykres 50. Łączna liczba oddziałów szkół podstawowych

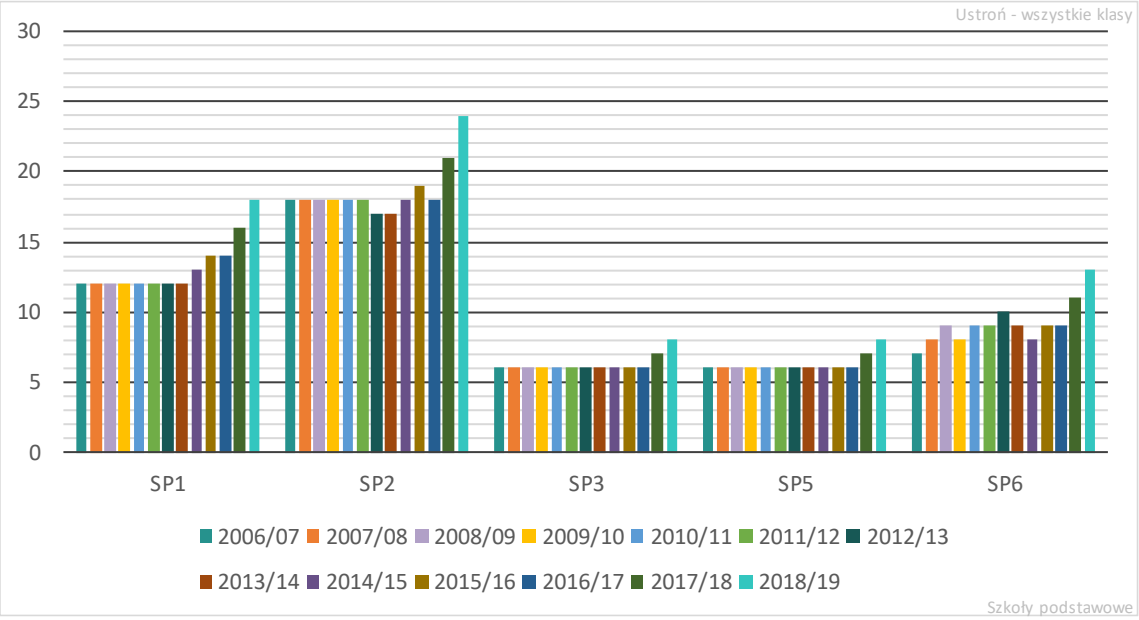
Wykres 51. Łączna liczba oddziałów klas 1-6 w szkołach podstawowych

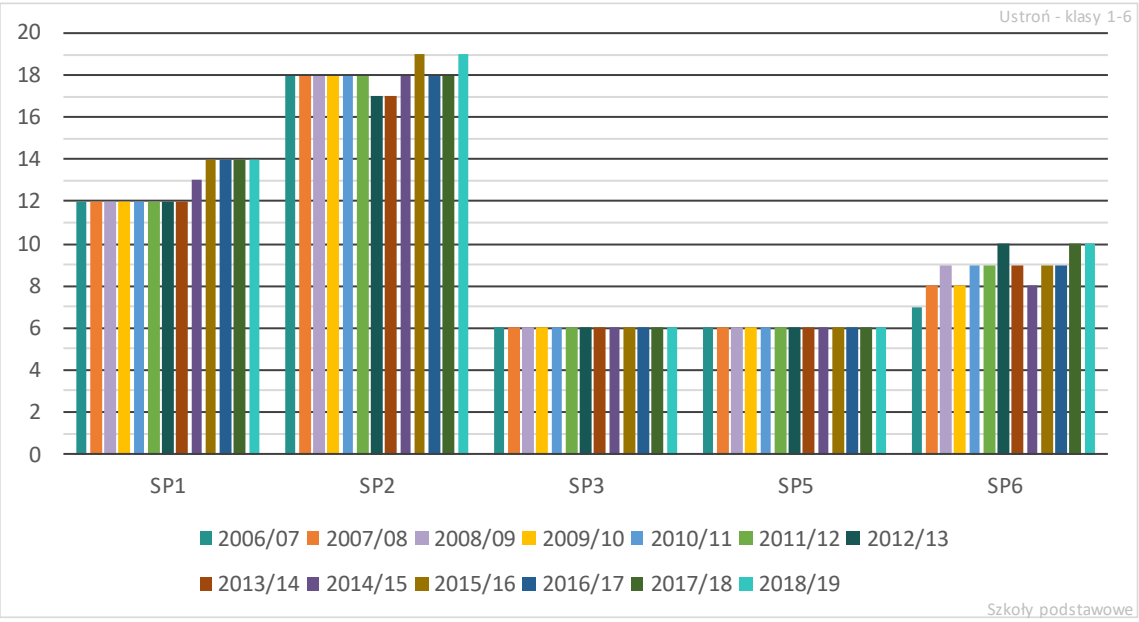
Wykres 52. Łączna liczba oddziałów klas pierwszych szkół podstawowych

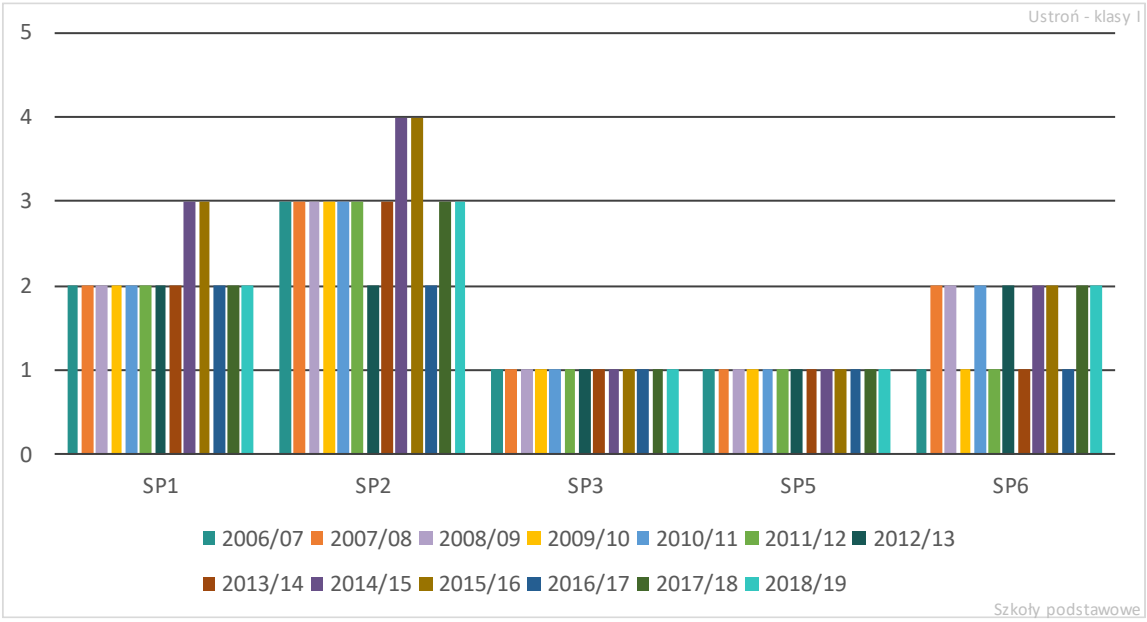
Wykres 53. Liczby oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych

Wykres 54. Liczby oddziałów klas 1-6 w poszczególnych szkołach podstawowych

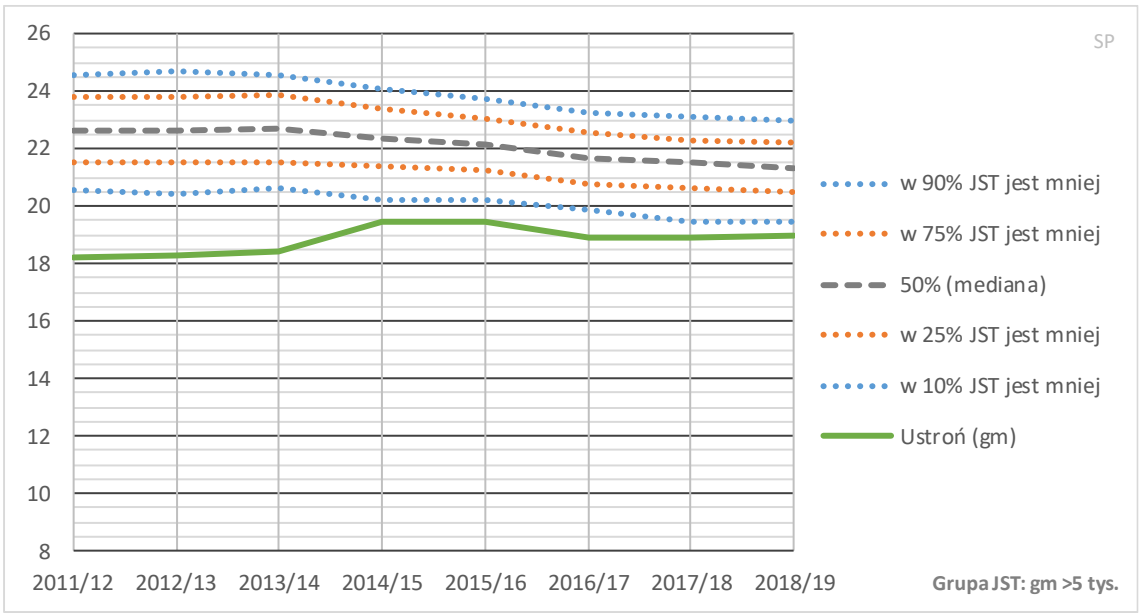

Wykres 55. Liczby oddziałów klas pierwszych w poszczególnych szkołach podstawowych

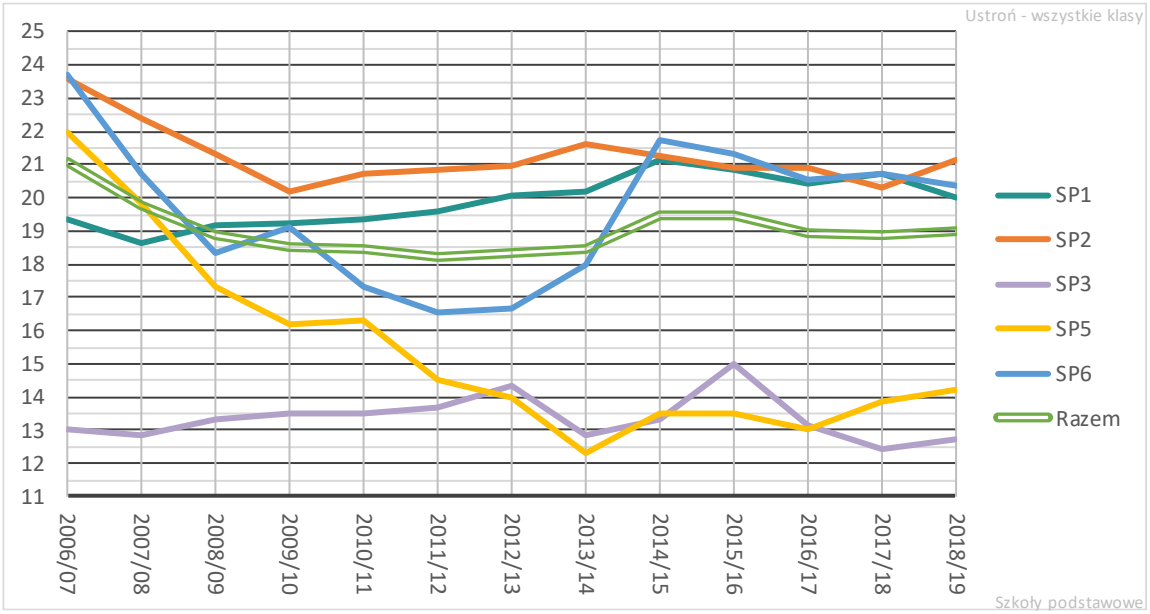

Średnia wielkość oddziału szkoły podstawowej w gminie Ustroń była zawsze bardzo mała na tle podobnych samorządów (zob. wykres 56).

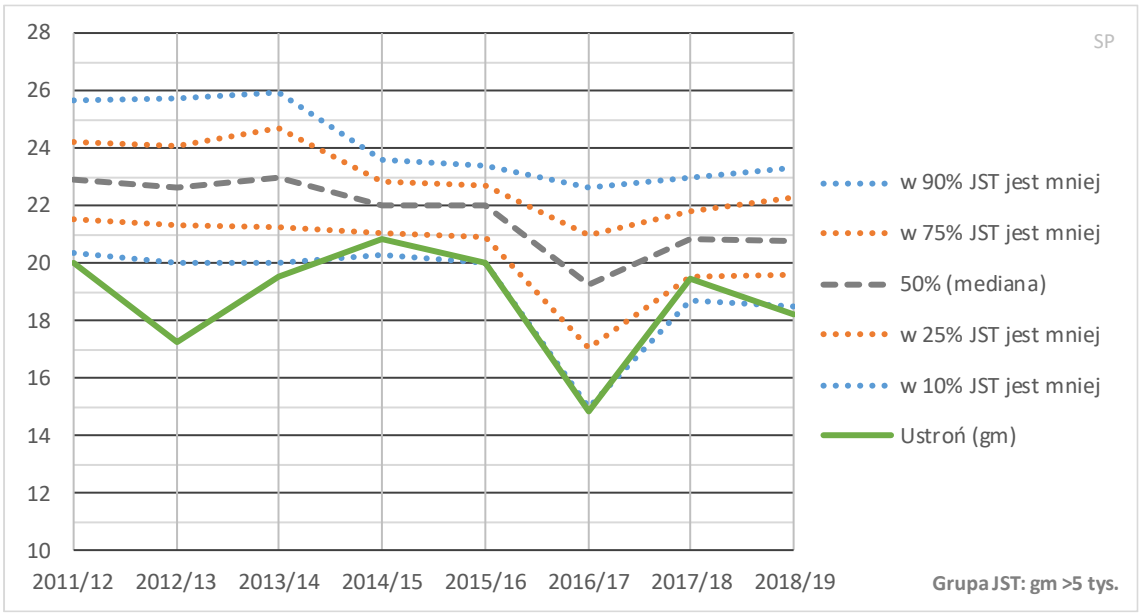
Wykres 56. Średnia wielkość oddziału szkoły podstawowej prowadzonej przez samorząd – miasto Ustroń na tle podobnych JST

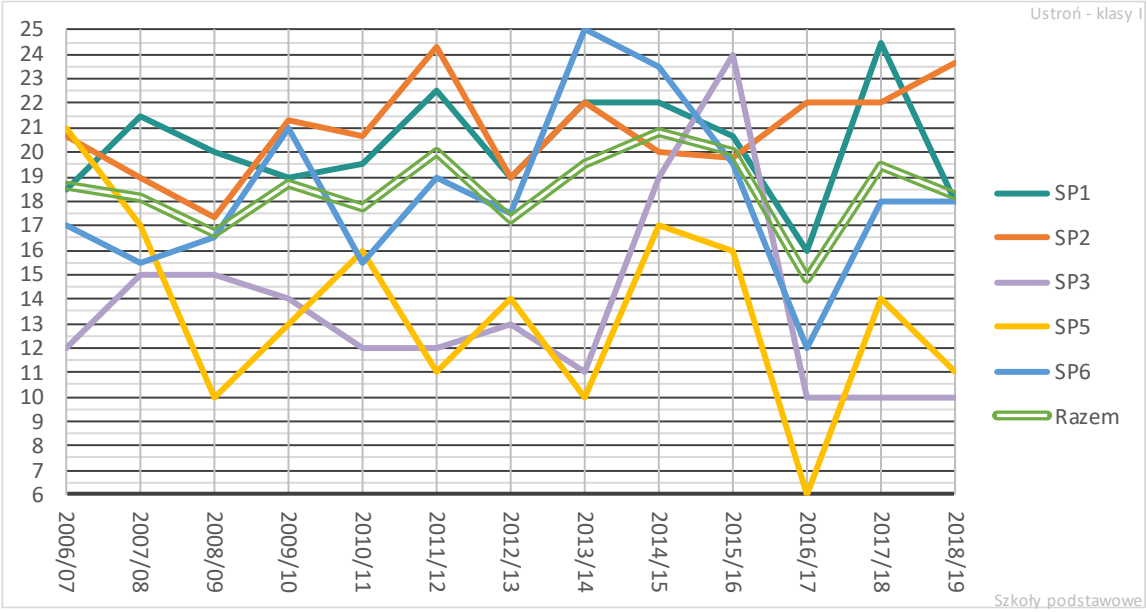
Wykres 57. Średnie wielkości oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych

Wykres 58. Średnia wielkość oddziału klasy pierwszej szkoły podstawowej prowadzonej przez samorząd – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 59. Średnie wielkości oddziałów klas pierwszych w poszczególnych szkołach podstawowych

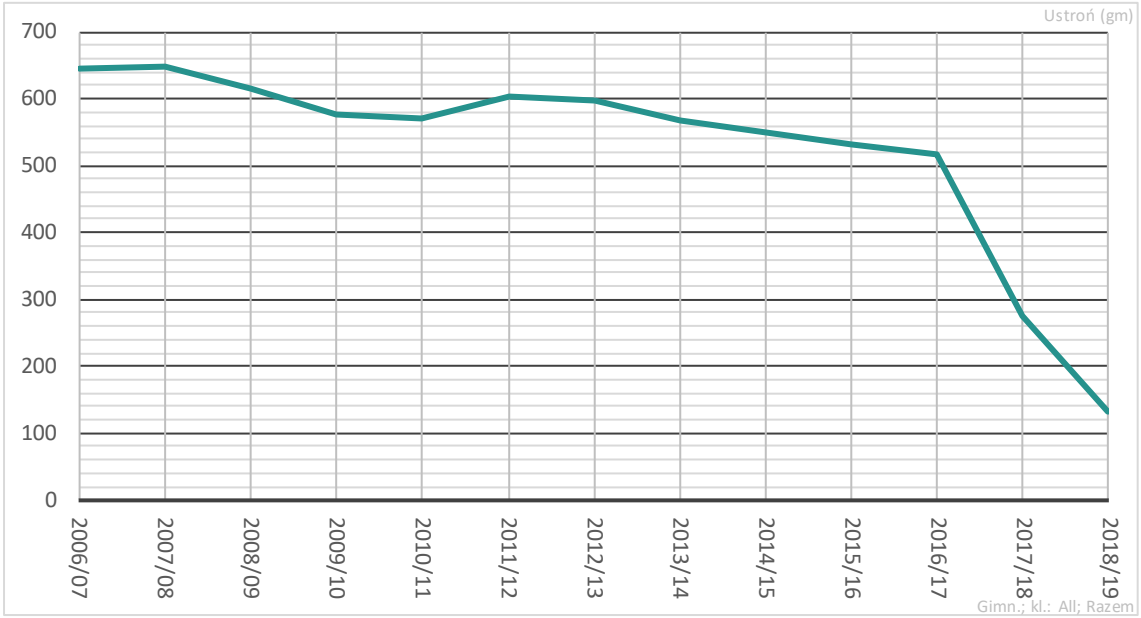

10.2. Gimnazja

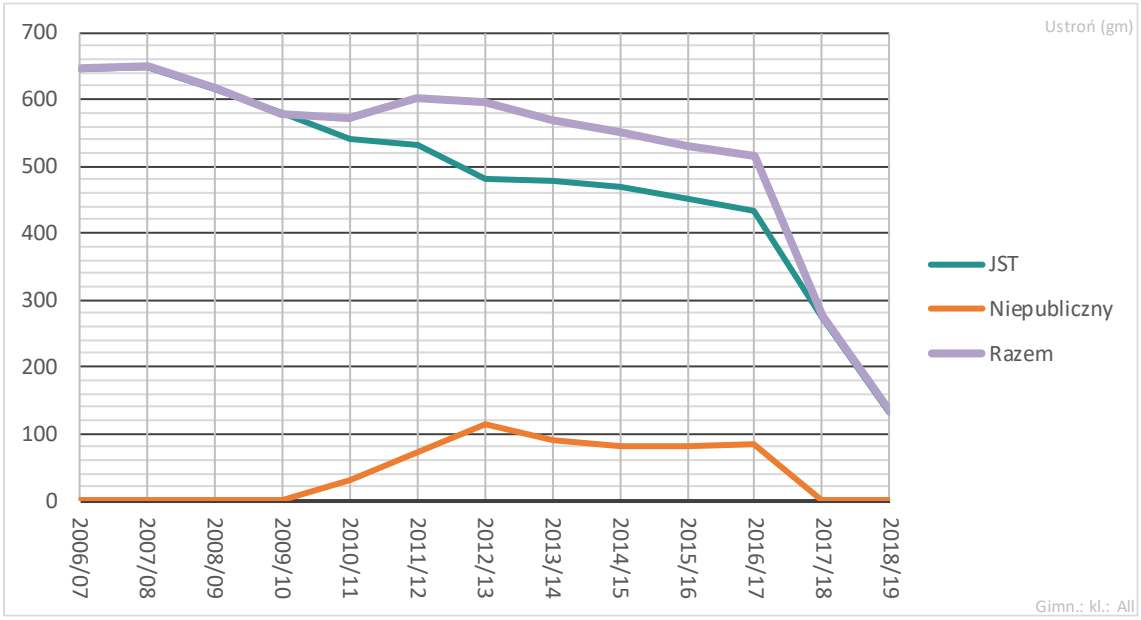
Poniższe wykresy przedstawiają dane dotyczące gimnazjów, analogiczne jak te opisane dla szkół podstawowych. Dane te mają dziś wartość raczej tylko historyczną, warto jednak zwrócić uwagę, że średnie wielkości oddziałów w gimnazjach w Ustroniu nie odbiegały tak od wartości w podobnych gminach jak to ma miejsce w wypadku szkół podstawowych.

10.2.1. Uczniowie gimnazjów

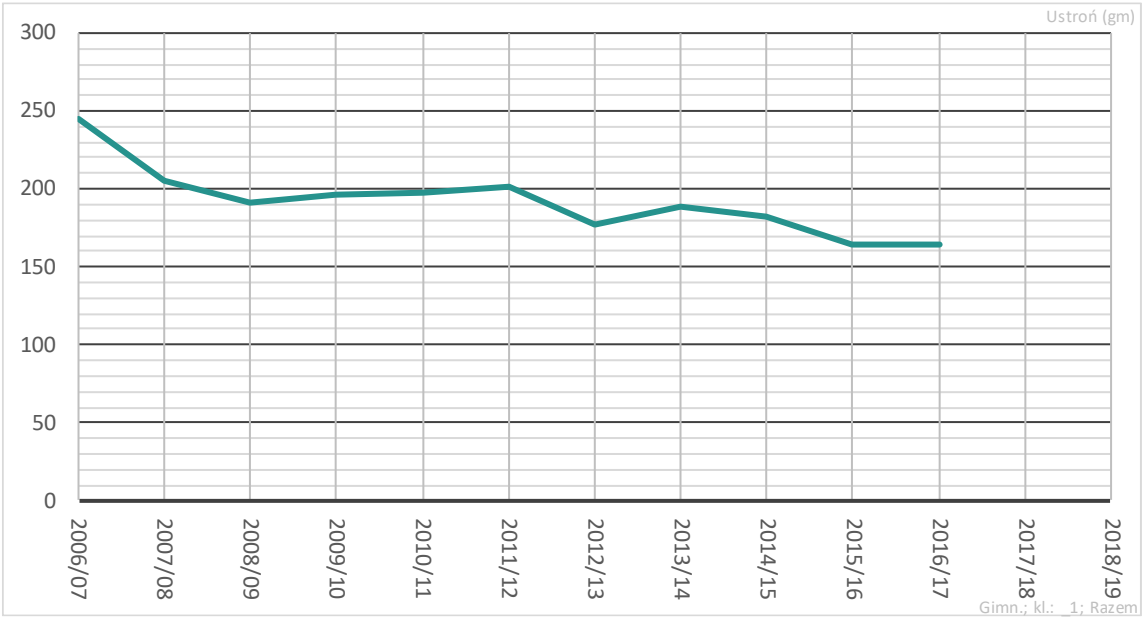
Wykres 60. Łączna liczba uczniów gimnazjów (wszystkie organy prowadzące)

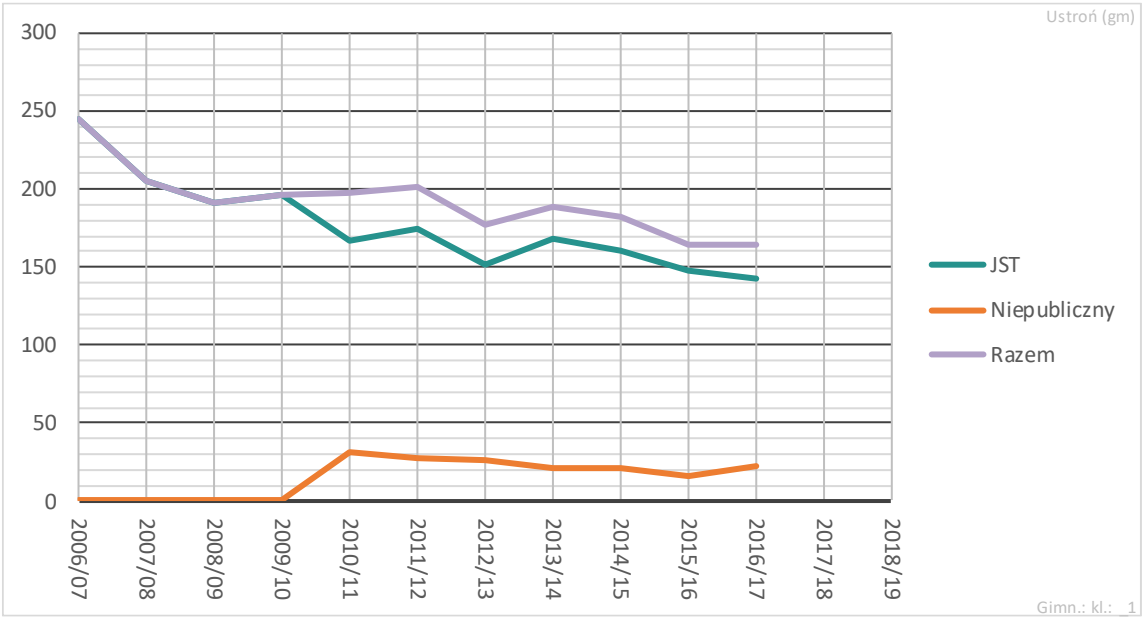
Wykres 61. Uczniowie gimnazjów w podziale na rodzaje organów prowadzących

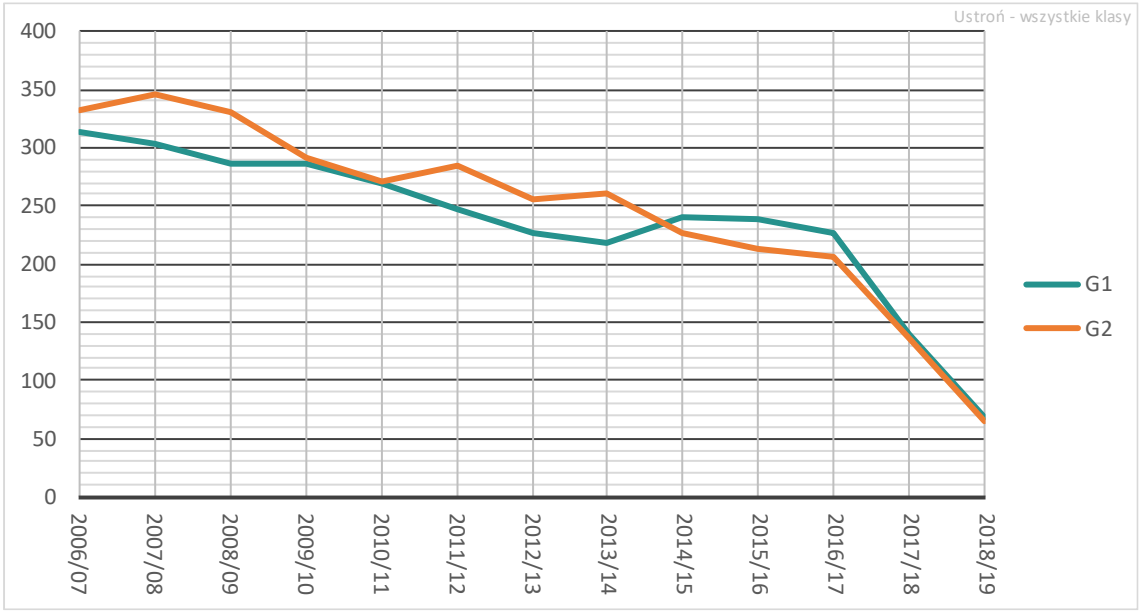
Wykres 62. Łączna liczba uczniów klas pierwszych gimnazjów

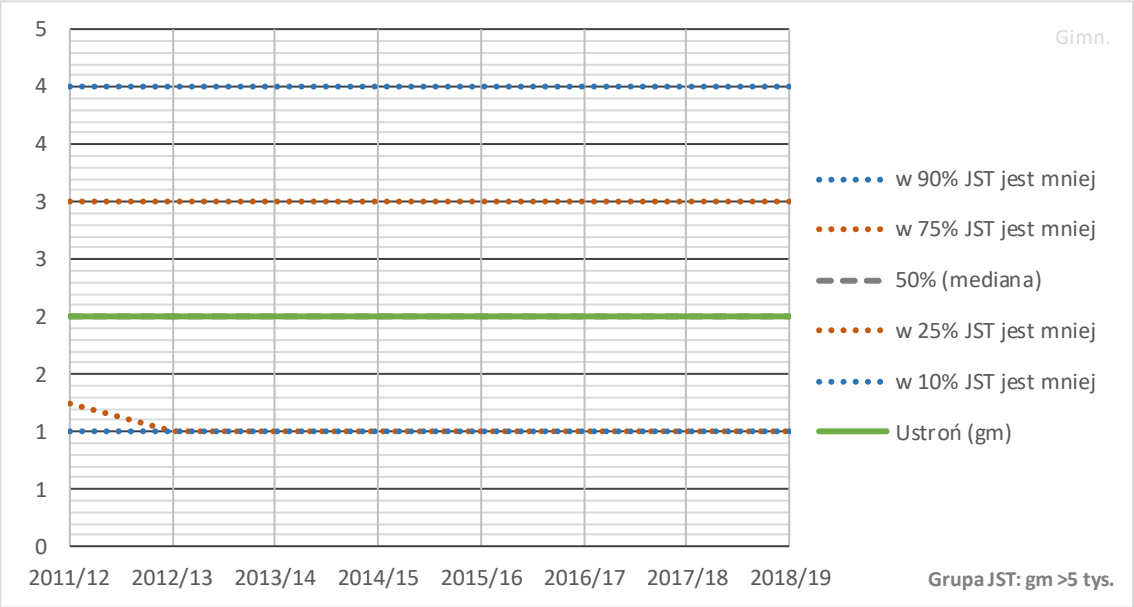
Wykres 63. Uczniowie klas pierwszych gimnazjów w podziale na rodzaje organów prowadzących

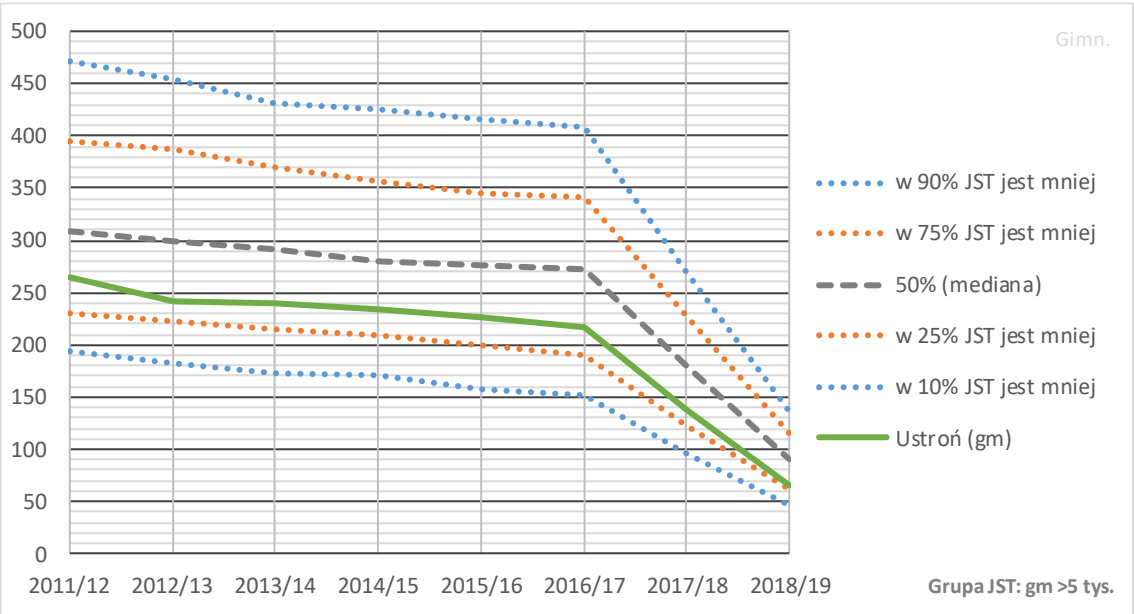
Wykres 64. Liczby uczniów w poszczególnych gimnazjach

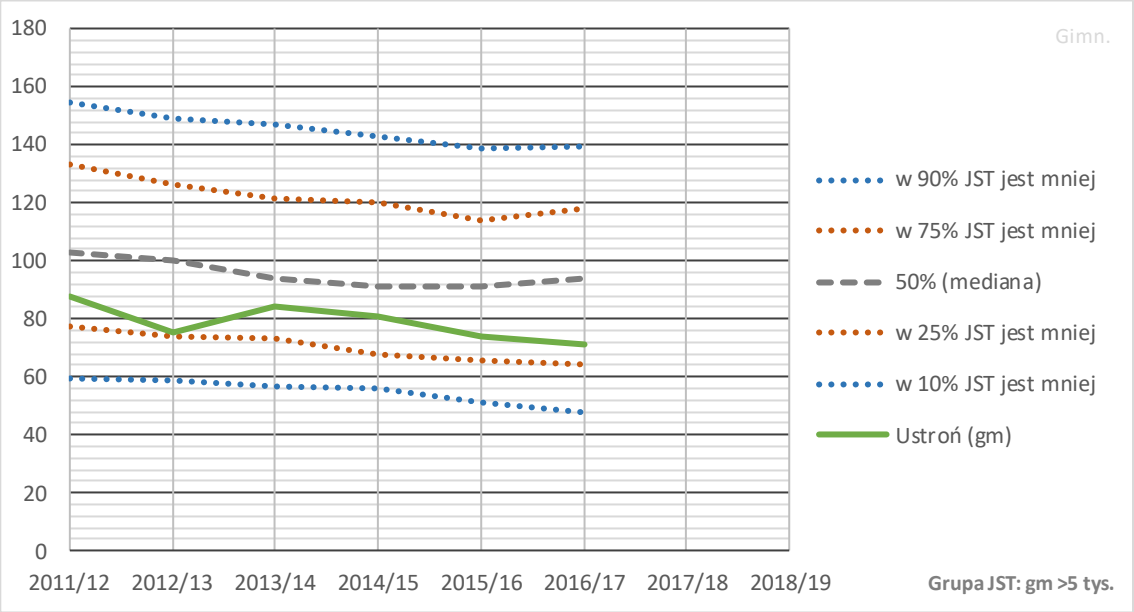
Wykres 65. Liczba gimnazjów prowadzonych przez samorząd – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 66. Liczba uczniów przypadających na jedno gimnazjum prowadzone przez samorząd – miasto Ustroń na tle podobnych JST

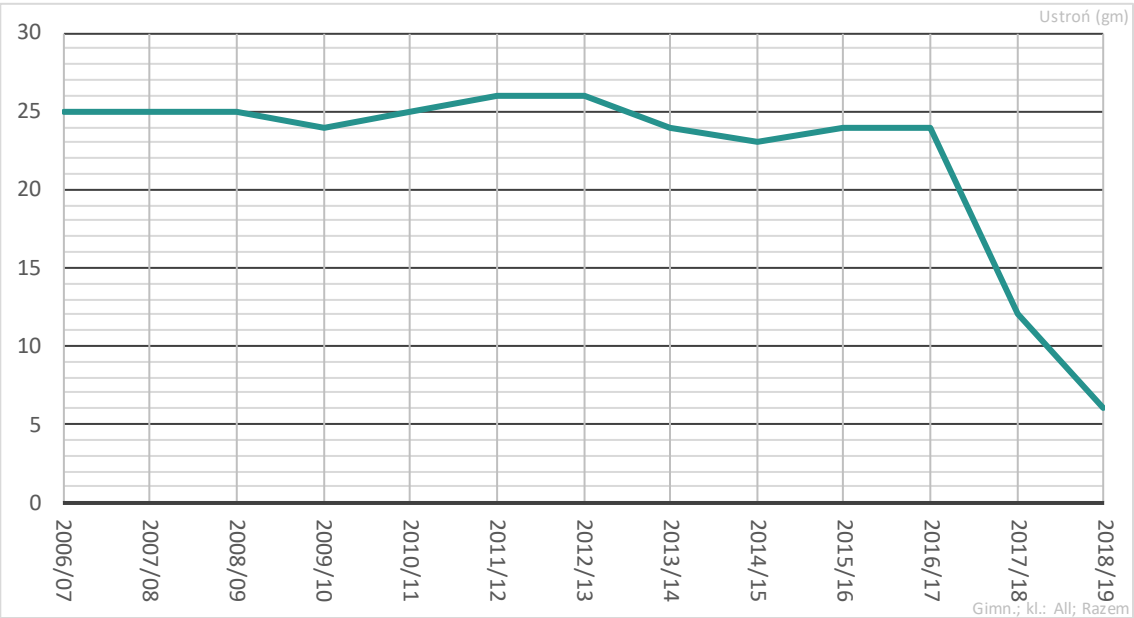

Wykres 67. Liczba uczniów klas pierwszych przypadających na jedno gimnazjum prowadzone przez samorząd – miasto Ustroń na tle podobnych JST

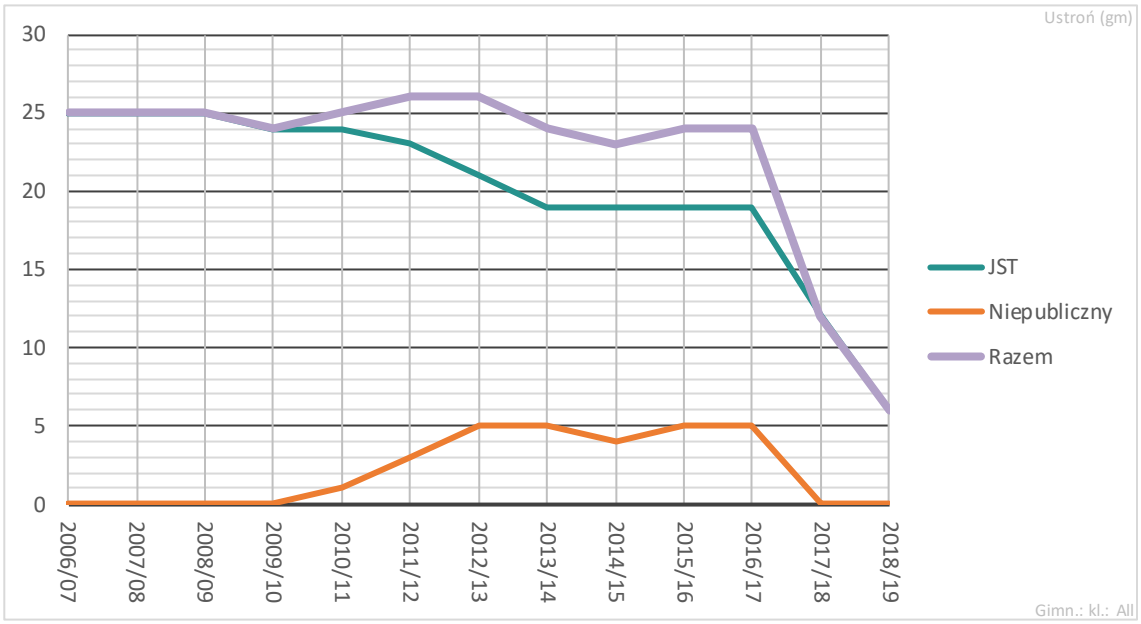

10.2.2. Oddziały w gimnazjach

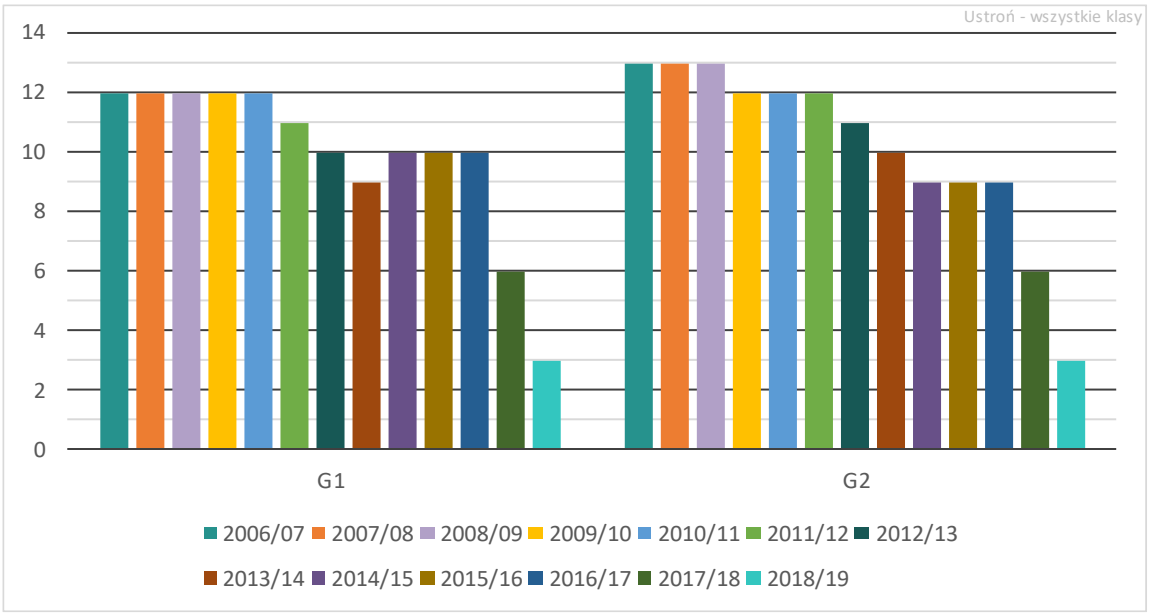
Wykres 68. Łączna liczba oddziałów gimnazjalnych (wszystkie organy prowadzące)

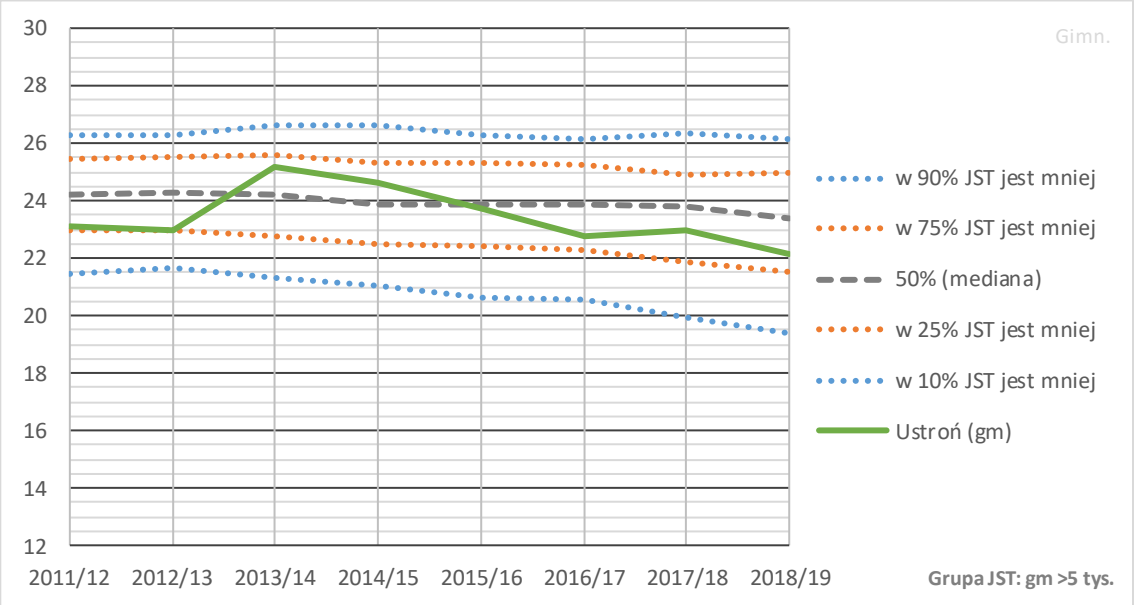
Wykres 69. Oddziały gimnazjalne w podziale na rodzaje organów prowadzących

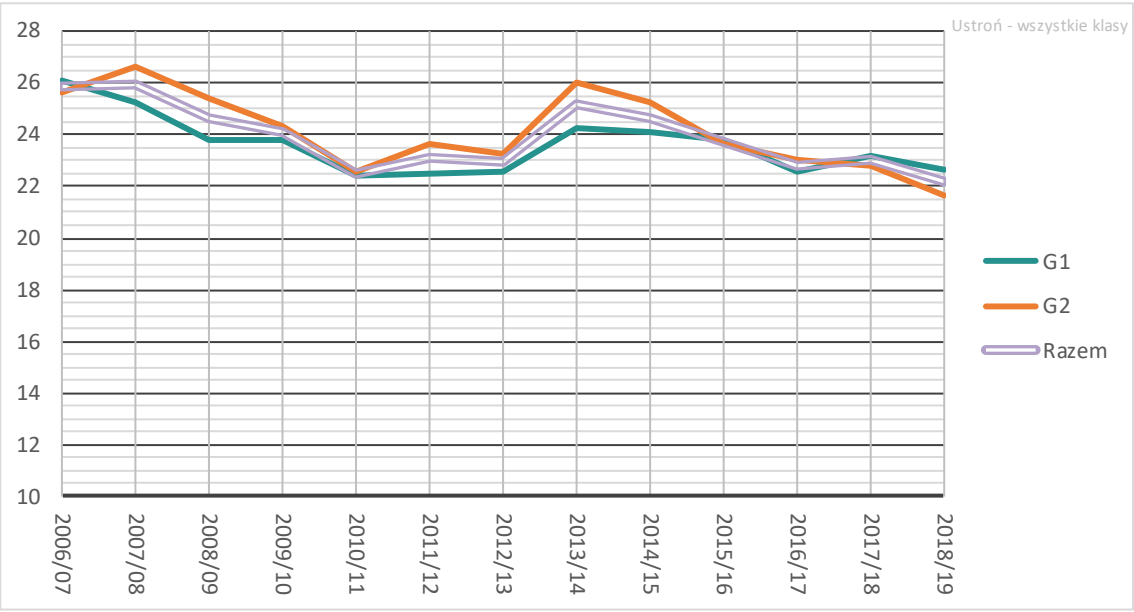
Wykres 70. Liczby oddziałów w poszczególnych gimnazjach

Wykres 71. Średnia wielkość oddziału gimnazjum prowadzonego przez samorząd – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 72. Średnie wielkości oddziałów w poszczególnych gimnazjach

10.3. Liczby uczniów, oddziałów i średnie liczebności oddziałów w roku szkolnym 2019/20

W niniejszym podrozdziale zamieszczone są szczegółowe informacje obecnych o liczbach uczniów i oddziałów w poszczególnych szkołach i przedszkolach z wyodrębnieniem oddziałów integracyjnych i dwujęzycznych

Tabela 16. Liczby uczniów poziomami i specyfikami oddziałów

Specyfika oddziału / jednostka	1	2	3	4	5	6	7	8	P	Suma	Suma 1-8
Przedszkole									**515**	**515**	**0**
ogólnodostępny									**515**	**515**	**0**
P1									62	62	0
P2									68	68	0
P4									98	98	0
P5									42	42	0
P6									95	95	0
P7									150	150	0
Szkoła podstawowa	**165**	**166**	**182**	**109**	**219**	**236**	**156**	**148**	**79**	**1460**	**1381**
dwujęzyczny							**63**	**20**		**83**	**83**
SP2							63	20		83	83
integracyjny	**16**	**17**	**18**	**15**				**19**		**85**	**85**
SP6	16	17	18	15				19		85	85
ogólnodostępny	**149**	**149**	**164**	**94**	**219**	**236**	**93**	**109**	**79**	**1292**	**1213**
SP1	51	36	49	33	69	69	38	34		379	379
SP2	46	71	67	43	73	79		22		401	401
SP3	14	10	11	11	17	19	12	14	50	158	108
SP5	20	13	17	7	19	20	16	20	29	161	132
SP6	18	19	20		41	49	27	19		193	193
Suma	**165**	**166**	**182**	**109**	**219**	**236**	**156**	**148**	**594**	**1975**	**1381**

Tabela 17. Liczby oddziałów poziomami i specyfikami oddziałów

Specyfika oddziału / jednostka	1	2	3	4	5	6	7	8	P	Suma	Suma 1-8
Przedszkole									**22**	**22**	
ogólnodostępny									**22**	**22**	
P1									3	3	
P2									3	3	
P4									4	4	
P5									2	2	
P6									4	4	
P7									6	6	
Szkoła podstawowa	**9**	**9**	**9**	**7**	**11**	**11**	**8**	**8**	**4**	**76**	**72**
dwujęzyczny							**3**	**1**		**4**	**4**
SP2							3	1		4	4
integracyjny	**1**	**1**	**1**	**1**				**1**		**5**	**5**
SP6	1	1	1	1				1		5	5
ogólnodostępny	**8**	**8**	**8**	**6**	**11**	**11**	**5**	**6**	**4**	**67**	**63**
SP1	3	2	2	2	3	3	2	2		19	19
SP2	2	3	3	2	4	4		1		19	19
SP3	1	1	1	1	1	1	1	1	2	10	8
SP5	1	1	1	1	1	1	1	1	2	10	8
SP6	1	1	1		2	2	1	1		9	9
Suma	**9**	**9**	**9**	**7**	**11**	**11**	**8**	**8**	**26**	**98**	**72**

Tabela 18. Średnie liczebności oddziałów poziomami i specyfikami oddziałów

Specyfika oddziału / jednostka	1	2	3	4	5	6	7	8	P	Średnia	Średnia 1-8
Przedszkole									**23,41**	**23,41**	
ogólnodostępny									23,41	23,41	
P1									20,67	20,67	
P2									22,67	22,67	
P4									24,50	24,50	
P5									21,00	21,00	
P6									23,75	23,75	
P7									25,00	25,00	
Szkoła podstawowa	**18,33**	**18,44**	**20,22**	**15,57**	**19,91**	**21,45**	**19,50**	**18,50**	**19,75**	**19,21**	**19,18**
dwujęzyczny							21,00	20,00		20,75	20,75
SP2							21,00	20,00		20,75	20,75
integracyjny	16,00	17,00	18,00	15,00				19,00		17,00	17,00
SP6	16,00	17,00	18,00	15,00				19,00		17,00	17,00
ogólnodostępny	18,63	18,63	20,50	15,67	19,91	21,45	18,60	18,17	19,75	19,28	19,25
SP1	17,00	18,00	24,50	16,50	23,00	23,00	19,00	17,00		19,95	19,95
SP2	23,00	23,67	22,33	21,50	18,25	19,75		22,00		21,11	21,11
SP3	14,00	10,00	11,00	11,00	17,00	19,00	12,00	14,00	25,00	15,80	13,50
SP5	20,00	13,00	17,00	7,00	19,00	20,00	16,00	20,00	14,50	16,10	16,50
SP6	18,00	19,00	20,00		20,50	24,50	27,00	19,00		21,44	21,44
Średnia	**18,33**	**18,44**	**20,22**	**15,57**	**19,91**	**21,45**	**19,50**	**18,50**	**22,85**	**20,15**	**19,18**

11. Analiza porównawcza organizacji szkół i przedszkoli w mieście Ustroń

11.1. Zatrudnienie nauczycieli

11.1.1. Liczby etatów nauczycielskich

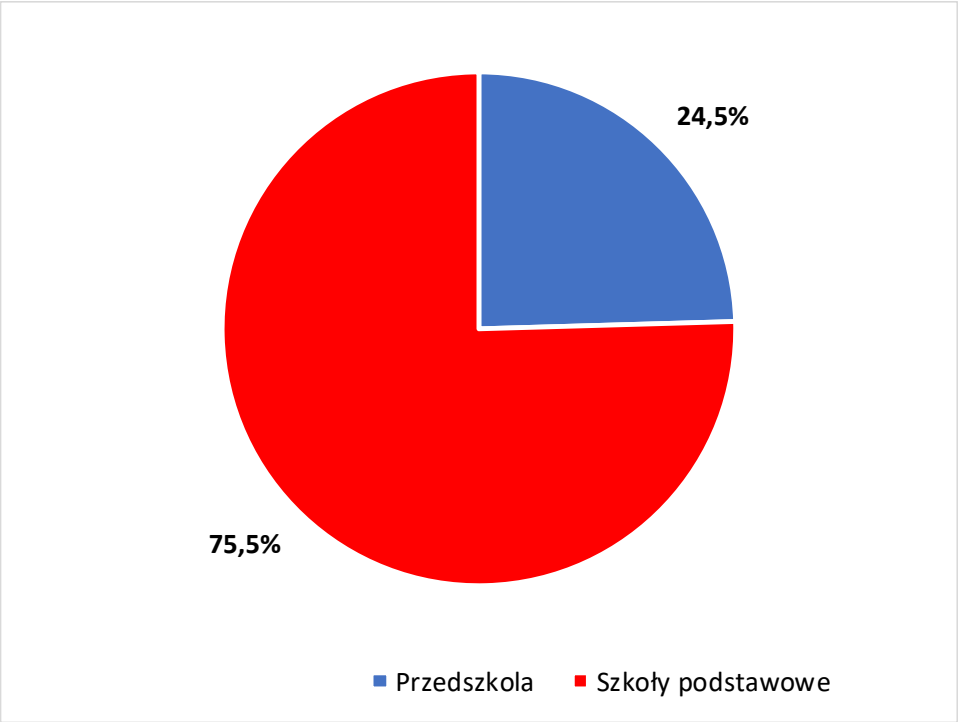
W szkołach i przedszkolach prowadzonych przez miasto Ustroń w roku szkolnym 2019/20 nauczyciele są zatrudnieni łącznie na 254 etatach przeliczeniowych. Tabela 19 ilustruje liczby etatów nauczycielskich w podziale na jednostki i typ zajęć. Zastosowano następującą kwalifikację zajęć:

- Nauczyciel wspomagający – nauczyciel wspomagający w oddziale nieintegracyjnym oraz nauczyciel wspomagający w oddziale integracyjnym,
- Obowiązkowe zajęcia edukacyjne – wynikające z ramowego planu nauczania bez godzin do dyspozycji dyrektora, które przeznaczono na zajęcia dodatkowe,
- Religia/etyka – religia, etyka, religia innych wyznań,
- Wdż – wychowanie do życia w rodzinie,
- Wsparcie pedagogiczne inne – rewalidacja indywidualna, logopeda i terapia logopedyczna, oligofrenopedagog, indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, zajęcia w grupie do 5 osób na podstawie orzeczenia, wczesne wspomaganie,
- Wsparcie pedagogiczne typowe – pedagog, psycholog, wychowawca w świetlicy, biblioteka, zniżka godzin dyrektora i wicedyrektora,
- Wychowanie przedszkolne – zajęcia z oddziałami przedszkolnymi i zerowymi,
- Zajęcia dodatkowe – zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia rozwijające kreatywność, edukacja przez szachy, kodowanie/robotyka, język angielski w oddziałach przedszkolnych i zerowych, rytmika, konwersacje językowe, miejski koordynator sportu, nauka języka polskiego (dla obcokrajowców), sekcje sportowe, warsztaty: lingwistyczne, matematyczne i polonistyczne, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, zajęcia rozwijające umiejętność uczenia się, zajęcia rozwijające zainteresowania, zajęcia rytmiczno-muzyczne.

Tabela 19. Liczby etatów nauczycielskich

Jednostka	Nauczyciel wspomagający	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Religia/ etyka	Wdż	Wsparcie pedagogiczne inne	Wsparcie pedagogiczne typowe	Wychowanie przedszkolne	Zajęcia dodatkowe	Suma
P1			0,13		0,25	0,82	5,46	0,25	6,91
P2			0,09		0,34	0,82	5,49	0,25	6,99
P4			0,14		0,52	0,94	7,03	0,34	8,97
P5			0,05		0,16	0,69	3,78	0,17	4,85
P6	2,00		0,17		1,48	0,91	6,57	0,40	11,52
P7	4,00		0,18		5,03	1,11	12,18	0,55	23,05
SP1	3,95	26,23	2,78	0,33	2,07	7,28		3,89	46,53
SP2	7,15	32,92	3,33	0,42	2,11	8,47		3,39	57,79
SP3	0,75	11,03	1,33	0,14	0,69	3,34	3,35	1,40	22,04
SP5		11,42	1,31	0,14	3,04	3,36	4,00	0,71	23,97
SP6	7,90	19,66	2,44	0,22	3,04	5,60		2,28	41,14
Suma ogółem	**25,75**	**101,27**	**11,95**	**1,25**	**18,74**	**33,33**	**47,86**	**13,63**	**253,77**
Suma - przedszkola	6,00	0,00	0,75	0,00	7,79	5,29	40,50	1,96	62,29
Suma - szkoły podstawowe	19,75	101,27	11,19	1,25	10,95	28,04	7,35	11,67	191,48

Wykres 73. Struktura etatów nauczycielskich według miejsca realizacji

11.1.2. Liczby uczniów przypadających na jeden etat nauczycielski zajęć realizowanych w oddziałach szkół podstawowych

Najlepszym sposobem porównywania organizacji szkół różnych rozmiarów w kontekście ponoszonych kosztów jest wyznaczanie wskaźnika liczby uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy. W tabelach 20, 21 oraz 22 przedstawiono wartości takich wskaźników wyznaczone dla wszystkich szkół podstawowych w podziale na klasy: 1-3, 4-6 i 7-8 ze względu na znacząco różne liczby godzin realizowanych na poszczególnych poziomach edukacyjnych oraz z

uwzględnieniem specyfiki oddziału. W obliczeniach uwzględniono wyłącznie zajęcia realizowane z całymi oddziałami, grupami oddziałowymi oraz międzyoddziałowymi. Wyodrębnienie oddziałów integracyjnych (w których dodatkowo pracuje nauczyciel wspomagający oraz są one mniej liczne niż oddziały ogólnodostępne) i dwujęzycznych (w których realizowanych jest więcej godzin języka obcego) umożliwiło pełną porównywalność organizacji oddziałów.

W przedstawionych tabelach nie uwzględniono zajęć takich jak: rewalidacja indywidualna, religia innych wyznań, etyka, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, nauczyciel wspomagający w oddziale nieintegracyjnym, terapia logopedyczna oraz nauka języka polskiego dla obcokrajowców.

Tabela 20. Liczba uczniów na etat zajęć z oddziałami klas 1-3 szkół podstawowych

Specyfika oddziału/ szkoła	1-3			Średnia 1-3
	1	2	3	
integracyjny	7,20	7,29	6,95	7,14
SP6	7,20	7,29	6,95	7,14
ogólnodostępny	14,58	13,75	14,69	14,34
SP1	13,70	12,96	17,64	14,66
SP2	17,25	17,27	15,66	16,64
SP3	10,50	7,83	8,25	8,87
SP5	15,65	9,75	12,24	12,50
SP6	14,73	14,25	14,40	14,45
Średnia	**13,26**	**12,61**	**13,23**	**13,03**

Tabela 21. Liczba uczniów na etat zajęć z oddziałami klas 4-6 szkół podstawowych

Specyfika oddziału/ szkoła	4-6			Średnia 4-6
	4	5	6	
integracyjny	5,40			5,40
SP6	5,40			5,40
ogólnodostępny	10,32	12,34	13,09	12,23
SP1	10,61	14,19	14,19	13,32
SP2	14,07	11,33	12,05	12,15
SP3	7,47	10,74	12,00	10,13
SP5	4,75	12,00	12,63	9,92
SP6		12,51	14,23	13,39
Średnia	**9,17**	**12,34**	**13,01**	**11,80**

Tabela 22. Liczba uczniów na etat zajęć z oddziałami klas 7-8 szkół podstawowych

Specyfika oddziału/ szkoła	7-8		Średnia 7-8
	7	8	
dwujęzyczny	9,74	9,52	9,69
SP2	9,74	9,52	9,69
integracyjny		5,60	5,60
SP6		5,60	5,60
ogólnodostępny	9,05	9,01	9,03
SP1	9,42	8,32	8,86
SP2		10,47	10,47
SP3	6,21	7,24	6,72
SP5	8,04	10,34	9,18
SP6	11,62	9,29	10,53
Średnia	**9,32**	**8,41**	**8,85**

Najniższą wartość wskaźniki mają w oddziałach najmniejszej SP3, co oznacza że jest to szkoła zorganizowana najdrożej oraz w oddziałach integracyjnych SP6, co wynika ze specyfiki tych oddziałów.

Najekonomiczniej zorganizowane są oddziały w największej SP2 oraz w SP6. Ta druga jednostka jest szkołą małą – liczba jej uczniów wynosi tylko 193 – jednak podział na oddziały jest tu bardzo korzystny. Średnia liczebność oddziału ogólnodostępnego jest w tej szkole najwyższa, co ma bezpośredni wpływ na wartość wskaźnika mierzonego liczbą uczniów na jeden etat nauczycielski.

11.1.3. Liczby dzieci przypadających na jeden etat nauczycielski zajęć realizowanych w oddziałach przedszkolnych

Tabela 23. Liczba dzieci na etat nauczycielski zajęć z oddziałami przedszkolnymi

Przedszkole/ szkoła podstawowa	Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych	Liczba etatów zajęć z oddziałami przedszkolnymi	Liczba dzieci na etat zajęć z oddziałami przedszkolnymi
P1	62	5,80	10,69
P2	68	5,74	11,85
P4	98	7,46	13,13
P5	42	3,95	10,63
P6	95	7,07	13,44
P7	150	12,81	11,71
SP3	50	3,59	13,92
SP5	29	4,17	6,96
Średnia	**594**	**50,59**	**11,74**

W tabeli 23 przedstawiono liczby dzieci przypadających na jeden etat nauczycielski zajęć w oddziałach przedszkolnych. Widać duże zróżnicowanie tego wskaźnika. Wpływ na różne wartości mają przede wszystkim różne liczby godzin zajęć z oddziałami oraz różne liczebności tych oddziałów.

Na uwagę zasługują wartości powyższych wskaźników w odniesieniu do oddziałów przedszkolnych w SP5. Liczba dzieci przypadających na jeden etat nauczycielski zajęć w oddziałach przedszkolnych w tej szkole jest dwukrotnie mniejsza niż w SP3.

W przypadku oddziałów w przedszkolach największe różnice występują pomiędzy P5 (gdzie edukacja przedszkolna jest zorganizowana najdrożej) i P6 (z najtańszą organizacją).

11.1.4. Nauczycielskie etaty wsparcia

Poprzez etaty wsparcia rozumiemy w niniejszym opracowaniu etaty nauczycieli, nieprzekładające się bezpośrednio na zajęcia w oddziałach. Najbardziej typowymi etatami wsparcia są etaty bibliotekarzy, pedagogów/psychologów szkolnych, wychowawców w świetlicy oraz etaty zniżek kierowniczych.

Przez etat zniżki kierowniczej dyrektora czy wicedyrektora szkoły rozumiemy iloraz liczby godzin zniżki nauczyciela i pensum, według którego ta zniżka została określona, na przykład jeśli dyrektor szkoły realizuje 3 godziny zajęć z uczniami tygodniowo to oznacza, że ma 15 godzin zniżki i związany z nią etat zniżki wynosi 15/18=0,83.

W tabeli 24 przedstawiono wymiary etatów wsparcia w poszczególnych szkołach i przedszkolach. Jak widać, najważniejszą grupą etatów wsparcia są etaty wychowawców w świetlicy, których jest w mieście Ustroń 12,10. Niewiele mniej jest etatów zniżek kierowniczych, bo 10,66 (łącznie dyrektorzy i wicedyrektorzy). Najmniej liczną grupą typowego wsparcia pedagogicznego są pracownicy biblioteki.

Tabela 24. Etaty wsparcia

Jednostka	Biblioteka	Dyrektor	Pedagog	Psycholog	Świetlica	Wicedyrektor	Suma
Przedszkole		**4,29**		**1,00**			**5,29**
P1		0,68		0,14			0,82
P2		0,68		0,14			0,82
P4		0,76		0,18			0,94
P5		0,60		0,09			0,69
P6		0,73		0,18			0,91
P7		0,84		0,27			1,11
Szkoła podstawowa	**3,67**	**3,39**	**4,36**	**1,55**	**12,10**	**2,98**	**28,04**
SP1	0,67	0,83	1,00	0,32	3,85	0,61	7,28
SP2	1,00	0,83	1,50	0,45	3,46	1,22	8,47
SP3	0,67	0,50	0,36	0,18	1,35	0,28	3,34
SP5	0,67	0,50	0,50	0,18	1,23	0,28	3,36
SP6	0,67	0,72	1,00	0,41	2,21	0,59	5,60
Suma	**3,67**	**7,68**	**4,36**	**2,55**	**12,10**	**2,98**	**33,33**

W tabeli 25 przedstawiono liczby uczniów/dzieci przypadających na jeden etat wsparcia w poszczególnych szkołach. Uwzględniono tu wszystkie typowe etaty nauczycielskie (wykazane w tabeli 24) oraz wszystkich uczniów i dzieci, łącznie z oddziałami przedszkolnymi.

Tabela 25. Liczby uczniów/dzieci przypadających na jeden etat wsparcia

Jednostka	Liczba etatów wsparcia	Liczba uczniów/dzieci na jeden etat wsparcia
Przedszkole	**5,29**	**97,40**
P1	0,82	75,95
P2	0,82	83,30
P4	0,94	104,05
P5	0,69	60,79
P6	0,91	104,50
P7	1,11	134,80
Szkoła podstawowa	**28,04**	**52,07**
SP1	7,28	52,09
SP2	8,47	57,13
SP3	3,34	47,36
SP5	3,36	47,96
SP6	5,60	49,64

Różnice pomiędzy liczbami uczniów przypadających na jeden etat typowego wsparcia w szkołach podstawowych nie są znaczące. Najekonomiczniej typowe wsparcie zorganizowano w SP2 (uzyskano tu najwyższą wartość wskaźnika).

W przedszkolach widoczne są duże wahania liczb dzieci przypadających na etat typowego wsparcia. Najekonomiczniejsze pod tym względem jest P7, gdzie wartość badanego wskaźnika jest ponad dwukrotnie wyższa niż w P5, w którym typowe wsparcie zorganizowano najdrożej.

Tabela 26. Liczby uczniów/dzieci oraz liczby oddziałów przypadających na jeden etat zniżki godzin dyrektora i wicedyrektora

Szkoła	Liczba uczniów/dzieci na jeden etat zniżki godzin	Liczba oddziałów szkolnych i przedszkolnych na etat zniżki godzin
Przedszkole - średnia	**120,1**	**5,1**
P1	91,2	4,4
P2	100,0	4,4
P4	128,9	5,3
P5	70,0	3,3
P6	130,6	5,5
P7	178,6	7,1
Szkoła podstawowa - średnia	**229,2**	**11,9**
SP1	262,4	13,2
SP2	235,5	11,2
SP3	203,1	12,9
SP5	207,0	12,9
SP6	211,7	10,7

Do oceny poziomu zatrudnienia dyrektorów i wicedyrektorów wykorzystano dwa wskaźniki:

- liczba uczniów/dzieci przypadających na jeden etat kierowniczej zniżki godzin oraz
- liczba oddziałów szkolnych/przedszkolnych przypadających na jeden etat kierowniczej zniżki godzin.

Większym zróżnicowaniem charakteryzuje się pierwszy wskaźnik, ale rozkład wartości obu wskaźników jest podobny.

Tabela 27. Liczby uczniów (bez oddziałów zerowych) przypadających na jeden etat bibliotekarza

Szkoła	Liczba uczniów na etat bibliotekarza
SP1	569
SP2	484
SP3	162
SP5	198
SP6	417
Średnia	**377**

Tabela 27 liczby uczniów przypadających na jeden etat bibliotekarza w poszczególnych szkołach. Wielkości te są bardzo zróżnicowane. W SP3 na etat bibliotekarza przypada tylko 162 uczniów, podczas gdy w SP1 jest to aż 569 uczniów tj. niemal 3,5 krotnie więcej. Średnio 377 uczniów na jeden etat bibliotekarza to wartość dość typowa w porównaniu z innymi samorządami.

Tabela 28. Liczby uczniów/dzieci przypadających na jeden etat pedagoga i psychologa

Jednostka	Liczba uczniów/dzieci etat pedagoga	Liczba uczniów/dzieci etat psychologa	Liczba uczniów/dzieci na etat pedagoga i psychologa ogółem
P1		455	455
P2		499	499
P4		539	539
P5		462	462
P6		523	523
P7		550	550
SP1	379	1191	288
SP2	323	1065	248
SP3	435	869	290
SP5	322	886	236
SP6	278	680	197
Średnia - ogółem	**335**	**776**	**286**
Średnia - przedszkola		**515**	**515**
Średnia - szkoły podstawowe	**335**	**945**	**247**

Wszystkie przedszkola oraz szkoły zatrudniają psychologa, w każdej szkole zatrudniony jest również pedagog.

Liczby uczniów przypadających na jeden etat pedagoga i psychologa (patrz tabela 28) są dość mocno zróżnicowane w szkołach.

Tabela 29. Liczby uczniów (bez oddziałów zerowych) przypadających na jeden etat w świetlicy

Szkoła	Liczba uczniów klas 1-3 na etat wychowawcy w świetlicy	Liczba uczniów klas 1-8 na etat wychowawcy w świetlicy
SP1	35	99
SP2	53	140
SP3	26	80
SP5	41	107
SP6	49	126
Średnia	**42**	**114**

Zatrudnienie wychowawców w świetlicy również jest zróżnicowane, co pokazują wartości wskaźników w tabeli 29. Pomiędzy SP3 a SP2 różnica jest niemal dwukrotna.

12. Analiza organizacji oddziałów i zajęć w poszczególnych szkołach

W niniejszym rozdziale przedstawiamy organizację zajęć w oddziałach poszczególnych szkół, głównie w kontekście organizacji oddziałów, konieczności ich podziałów na grupy oraz zgodności liczb godziny z ramowym planem nauczania. Zdajemy sobie sprawę z tego, że wskazywane możliwości oszczędniejszej organizacji szkoły poprzez zmniejszenie liczby oddziałów oraz podziałów oddziałów na grupy (zgodnie z obowiązującym prawem) nie zawsze są korzystne dla uczniów i wygodne dla nauczycieli. Ostateczna decyzja w zakresie sposobu organizacji szkoły musi być zatem zawsze kompromisem pomiędzy dobrem uczniów i wygodą pracy nauczycieli a możliwościami finansowymi samorządu.

12.1. Szkoła Podstawowa nr 1

SP1 jest drugą co do wielkości szkołą podstawową w Ustroniu. Tabela 30 pokazuje liczebności wszystkich jej oddziałów. Większość z nich (bo aż 11 z 19) jest kilkunastoosobowa. Wszystkie oddziały SP1 są ogólnodostępne. W trzech oddziałach klasy pierwszej uczy się łącznie 51 uczniów. Z przeprowadzonej dalej analizy wynika, że tylko 36 uczniów pochodzi z obwodu tej szkoły. Przyjmując spoza obwodu 12 uczniów, można więc było utworzyć tylko dwa 24-osobowe oddziały (dla 48 uczniów), Pozwoliłoby to na oszczędność ponad 100 tys. zł rocznie i około 1 mln zł w okresie ośmioletniego funkcjonowania oddziału.

Tabela 30. Liczebności oddziałów w SP1

Poziom	Oznaczenie oddziału			Suma
	a	b	c	
1	16	18	17	51
2	18	18		36
3	25	24		49
4	17	16		33
5	24	22	23	69
6	23	23	23	69
7	19	19		38
8	16	18		34
Suma	**158**	**158**	**63**	**379**

Analiza arkusza organizacyjnego SP1 wskazuje na brak rezerw w organizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych. W żadnym oddziale w roku szkolnym 2019/20 nie zastosowano nieuzasadnionych podziałów na grupy. Zajęcia wf zorganizowano w grupach międzyoddziałowych.

W SP1 przeznaczono 47 godzin na inne zajęcia. Przekłada się to na 2,6 etatu czyli ok. 170 tys. zł. Szczegółowy wykaz tych zajęć w SP1 przedstawia tabela 31.

Tabela 31. Liczby godzin innych zajęć w SP1

Wyszczególnienie	1	2	3	4	5	6	7	8	Zajęcia nieoddziałowe	Suma
Godziny organu prowadzącego	**5,60**	**3,40**	**3,00**	**3,50**	**5,50**	**3,00**	**2,50**	**1,50**		**28,00**
Edukacja przez szachy		2,00	2,00							4,00
Nauka języka polskiego	2,00			0,50	2,50		0,50	0,50		6,00
Terapia logopedyczna	0,60	0,40								1,00
Warsztaty matematyczne								1,00		1,00
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	3,00			2,00	2,00	2,00	2,00			11,00
Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00				5,00
Zajęcia dodatkowe									**19,00**	**19,00**
Sekcje sportowe									18,00	18,00
Suma	**5,60**	**3,40**	**3,00**	**3,50**	**5,50**	**3,00**	**2,50**	**1,50**	**19,00**	**47,00**

12.3. Szkoła Podstawowa nr 2

SP2 jest największą szkołą podstawową w gminie Ustroń. W 23 oddziałach uczy sią łącznie 484 uczniów. W pięciu oddziałach liczba uczniów jest niższa od 20. W klasach 1-6 wszystkie oddziały są ogólnodostępne. W klasie siódmej funkcjonują tylko oddziały dwujęzyczne, zaś w klasie ósmej jest jeden oddział dwujęzyczny i jeden ogólnodostępny. Tabela 32 pokazuje liczebności wszystkich oddziałów w SP2.

Tabela 32. Liczebności oddziałów w SP2

Poziom	Specyfika oddziału	a	b	c	d	Suma
1	ogólnodostępny	23	23			46
2	ogólnodostępny	23	24	24		71
3	ogólnodostępny	24	21	22		67
4	ogólnodostępny	21	22			43
5	ogólnodostępny	16	18	17	22	73
6	ogólnodostępny	18	22	21	18	79
7	dwujęzyczny	22	20	21		63
8	dwujęzyczny	20				20
	ogólnodostępny		22			22
Suma		**167**	**172**	**105**	**40**	**484**

Na uwagę zasługuje organizacja oddziałów klasy piątej: 73 uczniów uczy się w czterech oddziałach, podczas gdy taką liczbę uczniów można było podzielić na trzy oddziały tj. 24-, 24- i 25-osobowy. Skutkiem takiej organizacji jest roczny koszt funkcjonowania szkoły wyższy o ok. 100 tys. zł.

Analiza arkusza organizacyjnego SP2 wskazuje na brak rezerw w organizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych. W 20-osobowym oddziale dwujęzycznym klasy ósmej uczniowie mają do wyboru trzy języki obce: angielski, niemiecki i francuski. Zastosowanie grup międzyoddziałowych pozwoliło uniknąć zwiększenia liczby godzin zajęć językowych ponad wymagane prawem minimum.

Na organizację innych zajęć w SP3 przeznaczono łącznie 35 godzin, co przekłada się na 1,9 etatu czyli ok. 126 tys. zł. Szczegółowy wykaz tych zajęć przedstawia tabela 33.

Tabela 33. Liczby godzin innych zajęć w SP2

Wyszczególnienie	1	2	3	4	5	6	7	8	Zajęcia nieoddziałowe	Suma
Godziny organu prowadzącego	**2,00**	**6,00**	**6,00**	**2,00**	**2,00**	**2,00**	**1,00**		**10,00**	**31,00**
Edukacja przez szachy		3,00	3,00							6,00
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	2,00	3,00	3,00	2,00	2,00	2,00	1,00			15,00
Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne									8,00	8,00
Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne									2,00	2,00
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna			**2,00**					**2,00**		**4,00**
Nauka języka polskiego (dla obcokrajowców)			2,00					2,00		4,00
Suma	**2,00**	**6,00**	**8,00**	**2,00**	**2,00**	**2,00**	**1,00**	**2,00**	**10,00**	**35,00**

12.4. Szkoła Podstawowa nr 3

SP3 jest najmniejszą szkołą podstawową w Ustroniu. Jest to placówka jednociągowa z dwoma 25-osobowymi oddziałami przedszkolnymi. W ośmiu oddziałach szkolnych uczy się łącznie 108 uczniów. Wszystkie oddziały są ogólnodostępne. Tabela 34 pokazuje liczebności wszystkich oddziałów w SP3.

Tabela 34. Liczebności oddziałów w SP3

Poziom	Oznaczenie oddziału		Suma
	a	b	
0	25	25	50
1	14		14
2	10		10
3	11		11
4	11		11
5	17		17
6	19		19
7	12		12
8	14		14
Suma	**133**	**25**	**158**

Wszystkie zajęcia zorganizowano bez podziałów na grupy. Z analizy arkusza organizacyjnego SP3 pod kątem zgodności z RPN wynika, że brak jest rezerw w organizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych w oddziałach szkolnych.

Na uwagę natomiast zasługuje liczba godzin wychowania przedszkolnego w oddziale 0a. W 25-osobowym oddziale realizowanych jest aż 56 godzin tych zajęć, tj. 2,5 etatu nauczycielskiego. Z wyjaśnień uzyskanych od dyrektora placówki wynika, że oddział ten pracuje 10 godzin dziennie, co oznacza że w oddziale powinno być realizowanych 50 godzin. W oddziale tym – oprócz wychowania przedszkolnego – odbywają się także zajęcia dodatkowe języka angielskiego (1 godzina) oraz rytmiki (1 godzina), co sumarycznie daje 58 godzin zajęć. Wydaje się, że przynajmniej 8 godzin, które kosztują 23,5 tys. zł nie jest koniecznych.

Na organizację innych zajęć w SP3 przeznaczono łącznie 16 godzin, co przekłada się na 0,9 etatu czyli ok. 58 tys. zł. Szczegółowy wykaz tych zajęć przedstawia tabela 35.

Tabela 35. Liczby godzin innych zajęć w SP3

Wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5	6	7	8	Zajęcia nieoddziałowe	Suma
Godziny organu prowadzącego	**2,40**	**1,20**	**2,20**	**2,20**	**0,67**	**0,67**	**0,67**	**1,50**	**1,50**	**3,00**	**16,00**
Edukacja przez szachy			1,00	1,00							2,00
Edukacja wczesnoszkolna		1,00									1,00
Nauka języka polskiego										3,00	3,00
Rytmika	2,00										2,00
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze			1,00	1,00	0,33	0,33	0,33	1,00	1,00		5,00
Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	0,40	0,20	0,20	0,20	0,33	0,33	0,33	0,50	0,50		3,00

12.5. Szkoła Podstawowa nr 5

SP5 jest drugą – obok SP3 – najmniejszą szkołą podstawową w Ustroniu. Podobnie jak SP3 jest to placówka jednociągowa z dwoma oddziałami przedszkolnymi. W ośmiu oddziałach szkolnych uczy się łącznie 132 uczniów, zaś w dwóch oddziałach przedszkolnych jest 29 dzieci. Wszystkie oddziały są ogólnodostępne. Tabela 36 pokazuje liczebności wszystkich oddziałów w SP5.

Tabela 36. Liczebności oddziałów w SP5

Poziom	Oznaczenie oddziału		Suma
	a	b	
0	13	16	29
1	20		20
2	13		13
3	17		17
4	7		7
5	19		19
6	20		20
7	16		16
8	20		20
Suma	**145**	**16**	**161**

Wszystkie zajęcia zorganizowano bez podziałów na grupy. Z analizy arkusza organizacyjnego SP5 pod kątem zgodności z RPN wynika, że brak jest rezerw w organizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych w oddziałach szkolnych.

Na uwagę zasługuje natomiast liczba godzin zajęć wychowania przedszkolnego. W każdym oddziale przedszkolnym realizowanych jest po 50 godzin tych zajęć, tj. 2,3 etatu nauczycielskiego. Z wyjaśnień uzyskanych od dyrektora placówki wynika, że oddziały te pracują po 10 godzin dziennie. W oddziałach tych – oprócz wychowania przedszkolnego – odbywają się ponadto zajęcia języka angielskiego (po 1 godzinie), co sumarycznie daje 102 godziny. Należy więc uznać, że 2 godziny nie są

konieczne, co przekłada się na roczny koszt funkcjonowania placówki wyższy o ok. 6 tys. zł. Niemniej jednak wątpliwości budzi potrzeba 10-godzinnej pracy każdego z oddziałów, gdyż są one niewielkie. Należałoby sprawdzić, w jakich godzinach istnieje potrzeba rzeczywistej pracy tych oddziałów, bo w przypadku gdy suma dzieci z obu oddziałów zmniejszy się do 25 (ponieważ część rodziców odbierze już dzieci do domu) można zastosować łączenie dzieci w jeden oddział.

Na organizację innych zajęć w SP5 przeznaczono łącznie 13 godzin, co przekłada się na 0,7 etatu czyli ok. 47 tys. zł. Szczegółowy wykaz tych zajęć w SP5 przedstawia tabela 37.

Tabela 37. Liczby godzin innych zajęć w SP5

Wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5	6	7	8	Zajęcia nieoddziałowe	Suma
Godziny organu prowadzącego	**1,00**		**1,00**	**1,00**				**2,00**		**2,00**	**7,00**
Edukacja przez szachy			1,00	1,00							2,00
Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny										2,00	2,00
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze								1,00			1,00
Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	1,00							1,00			2,00
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna						**1,50**	**3,00**		**1,50**		**6,00**
Nauka języka polskiego (dla obcokrajowców)						1,50	3,00		1,50		6,00
Suma	**1,00**	**0,00**	**1,00**	**1,00**	**0,00**	**1,50**	**3,00**	**2,00**	**1,50**	**2,00**	**13,00**

12.6. Szkoła Podstawowa nr 6

SP nr 6 jest szkołą z oddziałami ogólnodostępnymi oraz integracyjnymi. W dziewięciu oddziałach ogólnodostępnych uczy się łącznie 193 uczniów. W pięciu oddziałach integracyjnych łączna liczba uczniów wynosi 85. Tabela 38 pokazuje liczebności wszystkich oddziałów w SP6.

Tabela 38. Liczebności oddziałów w SP6

Poziom	Specyfika oddziału	Oznaczenie oddziału		Suma
		a	b	
1	integracyjny	16		16
2	integracyjny	17		17
3	integracyjny		18	18
4	integracyjny	15		15
8	integracyjny	19		19
1	ogólnodostępny		18	18
2	ogólnodostępny		19	19
3	ogólnodostępny	20		20
5	ogólnodostępny	20	21	41
6	ogólnodostępny	24	25	49
7	ogólnodostępny	27		27
8	ogólnodostępny		19	19
Suma		**158**	**120**	**278**

Wszystkie zajęcia zorganizowano bez podziałów na grupy. Z analizy arkusza organizacyjnego SP6 pod kątem zgodności z RPN wynika, że brak jest rezerw w organizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

Na organizację innych zajęć w SP6 przeznaczono łącznie 23 godziny, co przekłada się na ok. 1,2 etatu czyli ok. 83 tys. zł. Szczegółowy wykaz tych zajęć w SP6 przedstawia tabela 39.

Tabela 39. Liczby godzin innych zajęć w SP6

Wyszczególnienie	1	2	3	4	5	6	7	8	Zajęcia nieoddziałowe	Suma
Godziny organu prowadzącego		**2,00**	**2,00**						**17,00**	**21,00**
Edukacja przez szachy		2,00	2,00							4,00
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze									7,00	7,00
Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne									7,00	7,00
Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne									2,00	2,00
Zajęcia rozwijające umiejętność uczenia się									1,00	1,00
Zajęcia dodatkowe									**2,00**	**2,00**
Miejski koordynator sportu									2,00	2,00
Suma	**0,00**	**2,00**	**2,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**19,00**	**23,00**

12.7. Przedszkola

W sześciu przedszkolach prowadzonych przez miasto Ustroń jest 515 dzieci. Największą placówką jest P7, w którym jest 150 dzieci, zaś najmniejszą P5, w którym jest 42 dzieci. Większość oddziałów (13 spośród 22) jest 25-osobowa. Najmniejszymi są dwa oddziały 17-osobowe. Liczebność pozostałych waha się od 20 do 24 dzieci. Wszystkie oddziały są ogólnodostępne.

Oddziały mniejsze niż 25-osobowe występują tam, gdzie nie ma odpowiednio dużych sal. Szczegółowe informacje o organizacji oddziałów przedstawia tabela 40.

Tabela 40. Liczebności oddziałów przedszkolach

Wyszczególnienie	3 latki	3-4 latki	4 latki	4-5 latki	5 latki	5-6 latki	6 latki	6-7 latki	Suma
P1		**17**		**20**		**25**			**62**
0						25			25
P		17		20					37
P2		**24**				**20**	**24**		**68**
0						20	24		44
P		24							24
P4	**24**		**24**			**25**	**25**		**98**
0						25	25		50
P	24		24						48
P5		**17**				**25**			**42**
0						25			25
P		17							17
P6		**20**		**25**		**25**		**25**	**95**
0						25		25	50
P		20		25					45
P7	**25**	**25**	**25**		**25**	**25**	**25**		**150**
0						25	25		50
P	25	25	25		25				100
Suma	**49**	**103**	**49**	**45**	**25**	**145**	**74**	**25**	**515**

Na organizację innych zajęć w przedszkolach przeznaczono łącznie 46,5 godziny, co przekłada się na ponad 2 etaty czyli ok. 137 tys. zł. Szczegółowy wykaz tych zajęć przedstawia tabela 41.

Tabela 41. Liczby godzin zajęć innych w przedszkolach

Wyszczególnienie	P1	P2	P4	P5	P6	P7	Suma
Godz.organu prowadzącego					**1,50**	**1,00**	**2,50**
Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne					1,50	1,00	2,50
Zajęcia dodatkowe	**6,00**	**6,00**	**8,00**	**4,00**	**8,00**	**12,00**	**44,00**
Język angielski	3,00	3,00	4,00	2,00	4,00	6,00	22,00
Rytmika	3,00	3,00	4,00	2,00	4,00	6,00	22,00
Suma	**6,00**	**6,00**	**8,00**	**4,00**	**9,50**	**13,00**	**46,50**

Przedstawione powyżej informacje nie tłumaczą, dlaczego liczba wychowanków przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez miasto Ustroń jest tak skrajnie mała, gdyż oddziały są stosunkowo duże. Z wykresu 15 wynika, że w roku 2018/19 wynosiła ona nieco ponad 8 wychowanków na etat, czyli o 3 wychowanków mniej niż przeciętnie w grupie porównawczej.

Wyjaśnienie leży zapewne w liczbie godzin zajęć wychowania przedszkolnego przypadających na jeden oddział w przedszkolu lub szkole podstawowej. Informacje z wykresu 17 wskazują, że na jeden oddział przypada aż 47 godzin takich zajęć. To tak jakby prawie każdy oddział pracował przez 10 godzin dziennie. Oczywiście bardzo wielu rodziców wychowanków ustrońskich przedszkoli oczekuje, że będą one dostępne przez wiele godzin każdego dnia. Jednak zwykle pokaźna grupa rodziców zadowala się krótszym czasem opieki nad dzieckiem.

W związku z tym warto zastanowić się, czy nie istnieją możliwości takiego przeorganizowanie pracy przedszkoli, które przy umożliwieniu chętnym dziesięciogodzinnego pobytu i zachowaniu zasady, że jeden nauczyciel zajmuje się nie więcej niż 25 dzieci, wyraźnie zmniejszy liczbę godzin nauczycielskich. Dobrze by było także rozważyć, czy podczas zajęć dodatkowych konieczna jest obecność drugiego nauczyciela.

12.8. Zajęcia dodatkowe i pomoc psychologiczno-pedagogiczna

W tabeli 42 przedstawiono liczby godzin wszystkich zajęć dodatkowych oraz zajęć pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które są realizowane w szkołach i przedszkolach w roku szkolnym 2019/20. Tabela nie zawiera zajęć dodatkowych, które są realizowane w ramach godzin do dyspozycji dyrektora. Z pomocy psychologiczno-pedagogicznej wyłączono natomiast etaty typowego wsparcia (pedagog, psycholog, wychowawca w świetlicy, kierownicze zniżki godzin, biblioteka), które analizujemy w odrębnym rozdziale.

Tabela 42. Liczby godzin zajęć dodatkowych i pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Zajęcia	Liczba godzin - przedszkole	Liczba godzin - szkoła podstawowa	Liczba godzin - suma	Liczba etatów - suma	Wydatki osobowe
Zajęcia dodatkowe					
Edukacja przez szachy		18,00	18,00	1,00	65 000,00
Edukacja wczesnoszkolna		1,00	1,00	0,06	3 611,11
Język angielski (oddziały przedszkolne)	22,00	4,00	26,00	1,11	71 854,55
Miejski koordynator sportu		2,00	2,00	0,11	7 222,22
Rytmika	22,00	2,00	24,00	1,01	65 945,45
Sekcje sportowe		18,00	18,00	1,00	65 000,00
Warsztaty matematyczne		1,00	1,00	0,06	3 611,11
Suma - zajęcia dodatkowe	**44,00**	**46,00**	**90,00**	**4,34**	**282 244,44**
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna					
Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny		4,00	4,00	0,22	14 444,44
Indywidualny program nauki		1,00	1,00	0,06	3 611,11
Logopeda	40,50	9,50	50,00	2,27	147 727,27
Nauczyciel wspomagający w oddziale integracyjnym		116,00	116,00	5,80	377 000,00
Nauczyciel wspomagający w oddziale nieintegracyjnym	120,00	279,00	399,00	19,95	1 296 750,00
Nauka języka polskiego (dla obcokrajowców)		19,00	19,00	1,06	68 611,11
Oligofrenopedagog		49,00	49,00	2,23	144 772,73
Rewalidacja indywidualna	82,50	136,00	218,50	10,72	696 504,55
Terapia logopedyczna		1,00	1,00	0,05	2 954,55
Wczesne wspomaganie	52,00		52,00	2,36	153 636,36
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze		39,00	39,00	2,17	140 833,33
Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	2,50	25,00	27,50	1,49	96 653,03
Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne		4,00	4,00	0,22	14 444,44
Zajęcia rozwijające umiejętność uczenia się		1,00	1,00	0,06	3 611,11
Zajęcia w grupie do 5 osób na podst. orzeczenia		15,00	15,00	0,83	54 166,67
Suma - pomoc psychologiczno-pedagogiczna	**297,50**	**698,50**	**996,00**	**49,47**	**3 215 720,71**
Suma ogółem	**341,50**	**744,50**	**1 086,00**	**53,81**	**3 497 965,15**

Wyszczególnione zajęcia przekładają się na 53,6 etatu nauczycielskiego – koszt roczny tych zajęć sięga blisko 3,5 mln zł . Realizacja zajęć pomocy psychologiczno-pedagogicznej w dużym stopniu wynika z opinii i orzeczeń, wydawanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną (choć trzeba pamiętać, że o ostatecznej liczbie godzin takich zajęć decyduje dyrektor szkoły i w części także

organ prowadzący w procesie zatwierdzania arkuszy organizacyjnych) i nie jest możliwe zrezygnowanie z nich. Trzeba też pamiętać, że duża część tych zajęć finansowana jest z subwencji na uczniów niepełnosprawnych, której nie wolno wydać na inne cele. Wzrost liczby godzin przeznaczonych na pomoc psychologiczno-pedagogiczną jest zbieżny z ogólnopolskim trendem oraz ostatnimi zmianami przepisów dotyczących organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, co nie oznacza jednak, że nie można próbować ograniczać ich liczby, ze względu na bardzo duże koszty.

Można natomiast stwierdzić, że nie jest konieczna realizacja zajęć dodatkowych – nie są one wymagane prawem. Na zajęcia dodatkowe przeznaczono 4,34 etatu czyli około 282 tys. zł.

12.9. Podsumowanie

Wszystkie wykazane w niniejszym rozdziale koszty wynagrodzeń nauczycieli, które nie są wydatkami koniecznymi w roku szkolnym 2019/20 to kwota ok. 488 tys. zł, na co składają się:

- wydatki z tytułu zwiększonej liczby godzin zajęć edukacyjnych (6 godzin w oddziale przedszkolnym w SP3, bez zajęć dodatkowych, które ujęto w tabeli 42) = 17,7 tys. zł,
- wydatki z tytułu istnienia niekoniecznych oddziałów w SP1 i SP2 = 200 tys. zł,
- wydatki z tytułu zajęć dodatkowych = 282 tys. zł.

Z analizy arkuszy organizacyjnych poszczególnych szkół pod kątem zgodności z RPN wynika, że brak jest rezerw w organizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych oddziałów szkolnych.

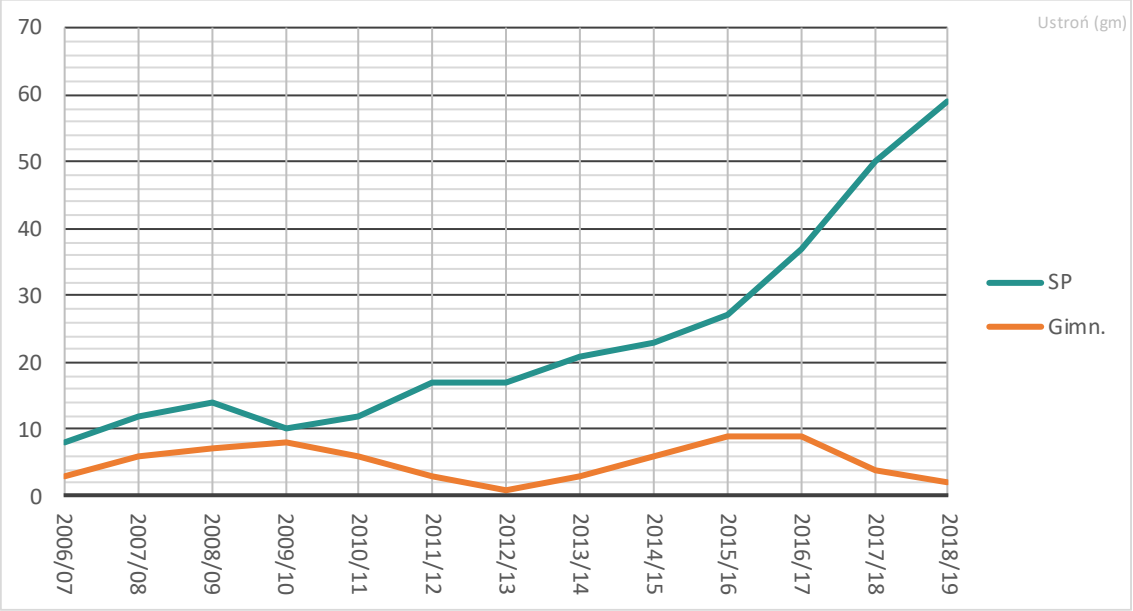
Organizacja pracy oddziałów przedszkolnych wydaje się nadmiernie droga, szczególnie w SP5. Należy koniecznie sprawdzić, czy nie jest możliwe ograniczenie godzin nauczycielskich w tych oddziałach poprzez łączenie oddziałów na początku i pod koniec dnia, gdy część dzieci nie przebywa w przedszkolu.

13. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

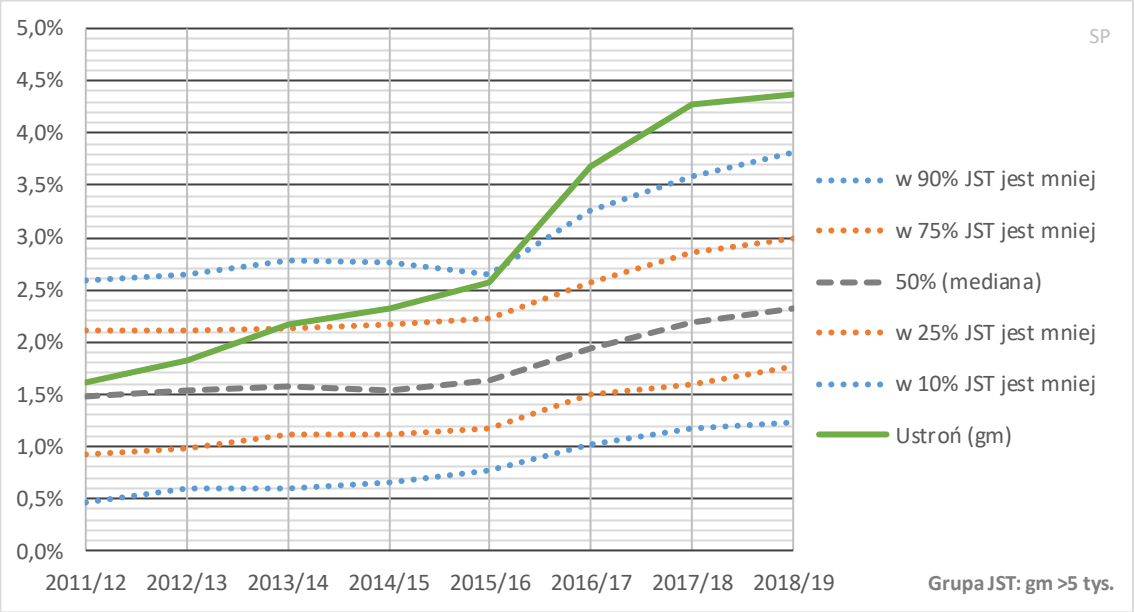
13.1. Uczniowie z niepełnosprawnościami w szkołach ogólnodostępnych

Jak widać na wykresie 74 w ostatnich latach niezwykle gwałtownie wzrosła liczba uczniów niepełnosprawnych w szkołach Ustronia (z 10 w roku 2009/10 do niemal 60 w roku 2018/19). Wykres 75 pokazuje, że wzrost ten jest znacznie szybszy niż w podobnych samorządach. Udział uczniów niepełnosprawnych wśród ogółu uczniów w Ustroniu jest skrajnie wysoki. O wiele wyższy niż w podobnych samorządach. Trudno zrozumieć przyczynę tego stanu rzeczy. Być może jest to efekt niestandardowej polityki wydawania orzeczeń w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

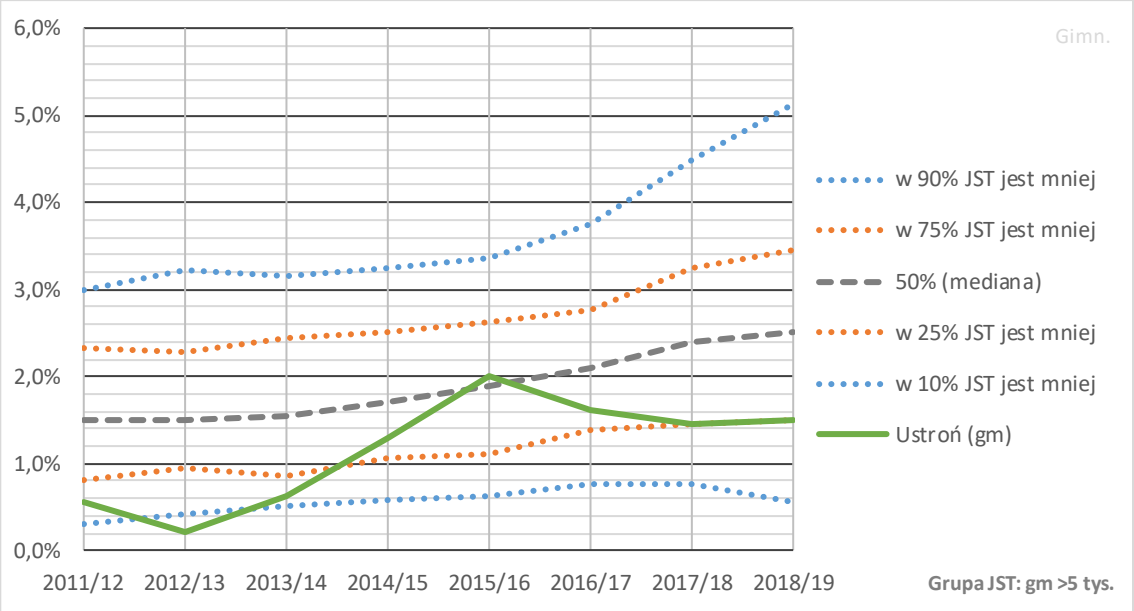
Wykres 74. Liczby uczniów niepełnosprawnych w szkołach prowadzonych przez miasto Ustroń

Wykres 75. Procent uczniów niepełnosprawnych w ogólnodostępnych szkołach podstawowych prowadzonych przez miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 76. Procent uczniów niepełnosprawnych w ogólnodostępnych gimnazjach prowadzonych przez JST – miasto Ustroń na tle podobnych JST

W tabeli 43 widać, jak wzrastały liczby uczniów z różnymi niepełnosprawnościami. Szczególnie istotny jest ogromny wzrost uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną oraz z autyzmem. Trzeba bowiem pamiętać, że dla uczniów tych konieczne jest zatrudnianie nauczycieli wspomagających, co bardzo mocno wpływa na koszty utrzymania szkół. Wprawdzie subwencja na takich uczniów jest około 10 razy większa niż na uczniów bez orzeczenia o niepełnosprawności, to jednak nie pokrywa ona dodatkowych kosztów ich kształcenia, co przyczynia się do wzrostu luki pomiędzy dochodami a wydatkami oświaty.

Tabela 43. Liczby uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych w podziale na rodzaje niepełnosprawności

Rodzaj niepełnosprawności	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
sprzężona			1	1	1	1	2	6	7	9	11	12	13
intelektualna lekka	5	11	11	9	7	7	5	3	5	3	2	6	4
intelekt. umiark. lub znaczna	2	1	1										
autyzm		1		1	1	1	1	3	6	6	8	10	10
ruchowa		3	4	3	3	2	5	6	6	14	18	23	27
słabosłyszący				1		1		2	3	4	5	3	3
słabowidzący	2	2	1	1	1	1							1
zaburz. zachowania				2	3	5	2	1	1				
zaburz. psychiczne			3		2								
niedostost. społecz.	1												
zagroż. niedostost. społecz.						2	3	3	1				3
przewlekle chorzy	1												
Razem	**11**	**18**	**21**	**18**	**18**	**20**	**18**	**24**	**29**	**36**	**44**	**54**	**61**

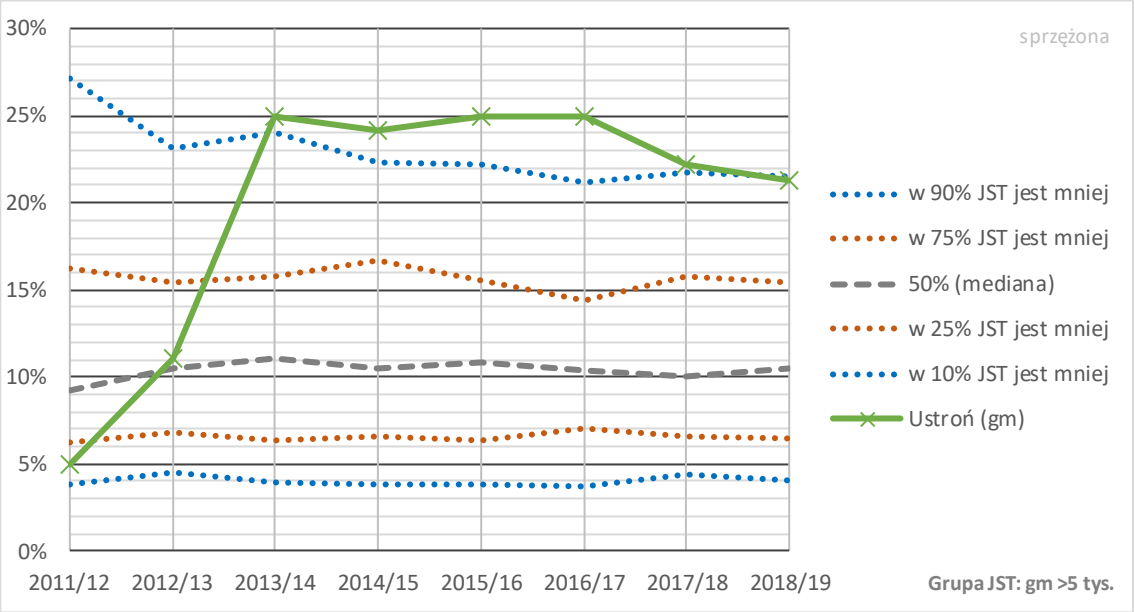
Ustroń (gm); brak specyfiki

Tabela 44. Struktura niepełnosprawności w szkołach ogólnodostępnych

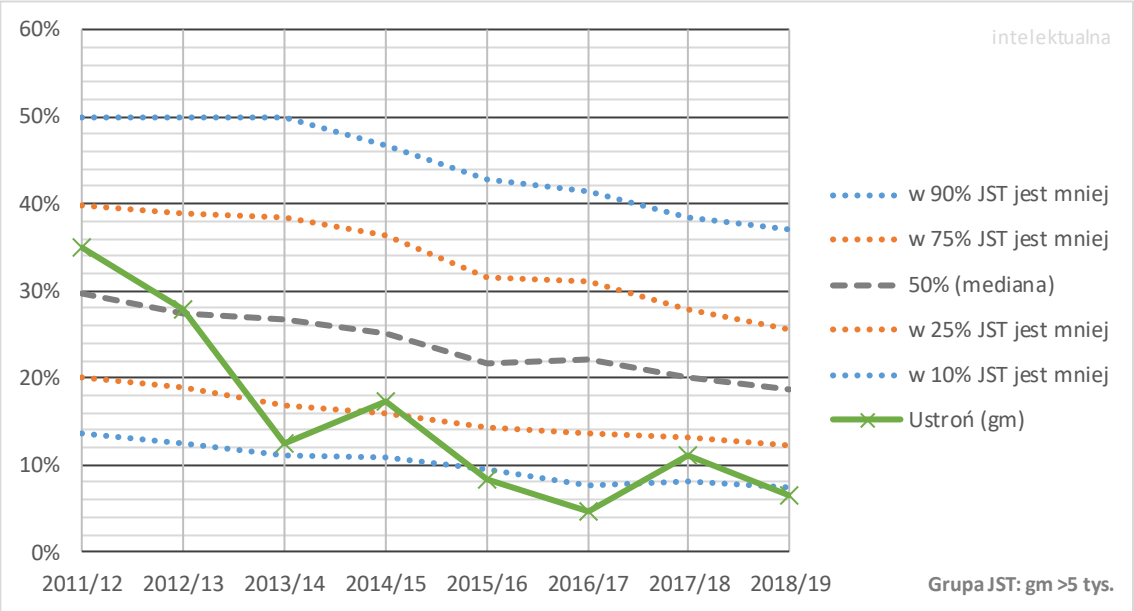
Rodzaj niepełnosprawności	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
sprzężona			4,8%	5,6%	5,6%	5,0%	11,1%	25,0%	24,1%	25,0%	25,0%	22,2%	21,3%
intelektualna lekka	45,5%	61,1%	52,4%	50,0%	38,9%	35,0%	27,8%	12,5%	17,2%	8,3%	4,5%	11,1%	6,6%
intelekt. umiark. lub znaczna	18,2%	5,6%	4,8%										
autyzm		5,6%		5,6%	5,6%	5,0%	5,6%	12,5%	20,7%	16,7%	18,2%	18,5%	16,4%
ruchowa		16,7%	19,0%	16,7%	16,7%	10,0%	27,8%	25,0%	20,7%	38,9%	40,9%	42,6%	44,3%
słabosłyszący				5,6%		5,0%		8,3%	10,3%	11,1%	11,4%	5,6%	4,9%
słabowidzący	18,2%	11,1%	4,8%	5,6%	5,6%	5,0%							1,6%
zaburz. zachowania				11,1%	16,7%	25,0%	11,1%	4,2%	3,4%				
zaburz. psychiczne			14,3%		11,1%								
niedostost. społecz.	9,1%												
zagroż. niedostost. społecz.						10,0%	16,7%	12,5%	3,4%				4,9%
przewlekle chorzy	9,1%												

Ustroń (gm); brak specyfiki

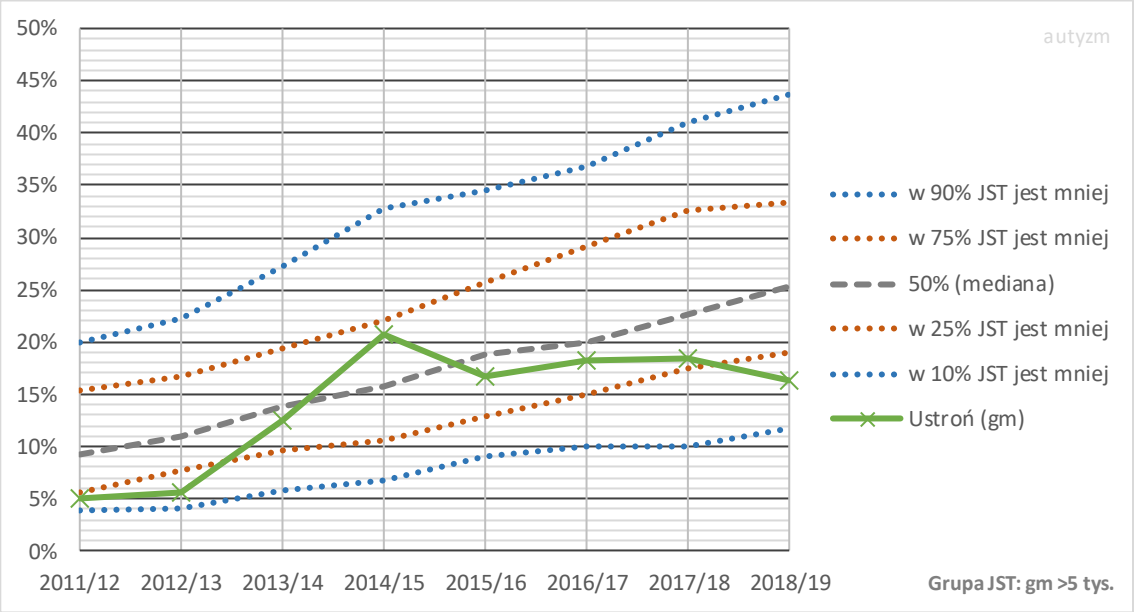
Wykres 77. Procent uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi w ogólnej liczbie uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych – miasto Ustroń na tle podobnych JST

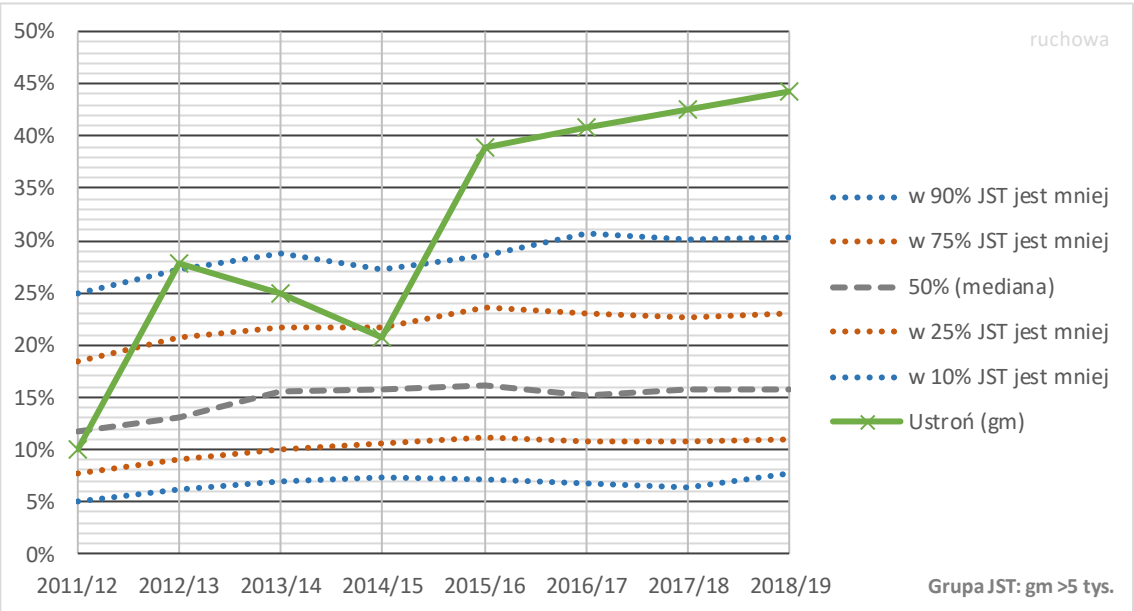
Wykres 78. Procent uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w ogólnej liczbie uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 79. Procent uczniów z autyzmem (w tym z zespołem Aspergera) w ogólnej liczbie uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 80. Procent uczniów z niepełnosprawnością ruchową (w tym z afazją) w ogólnej liczbie uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych – miasto Ustroń na tle podobnych JST

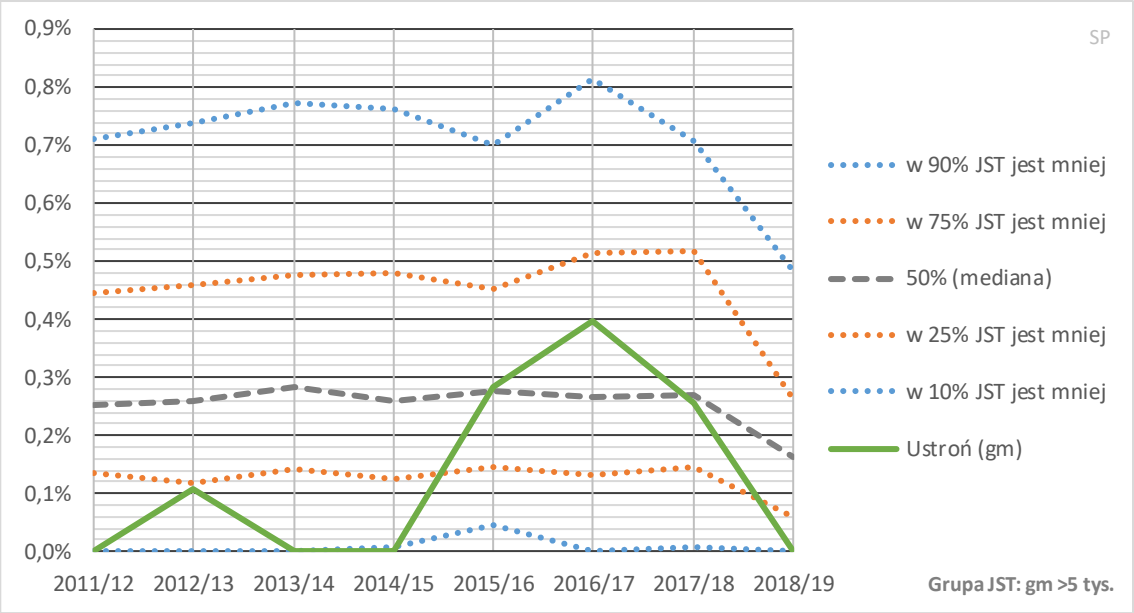

13.2. Nauczanie indywidualne

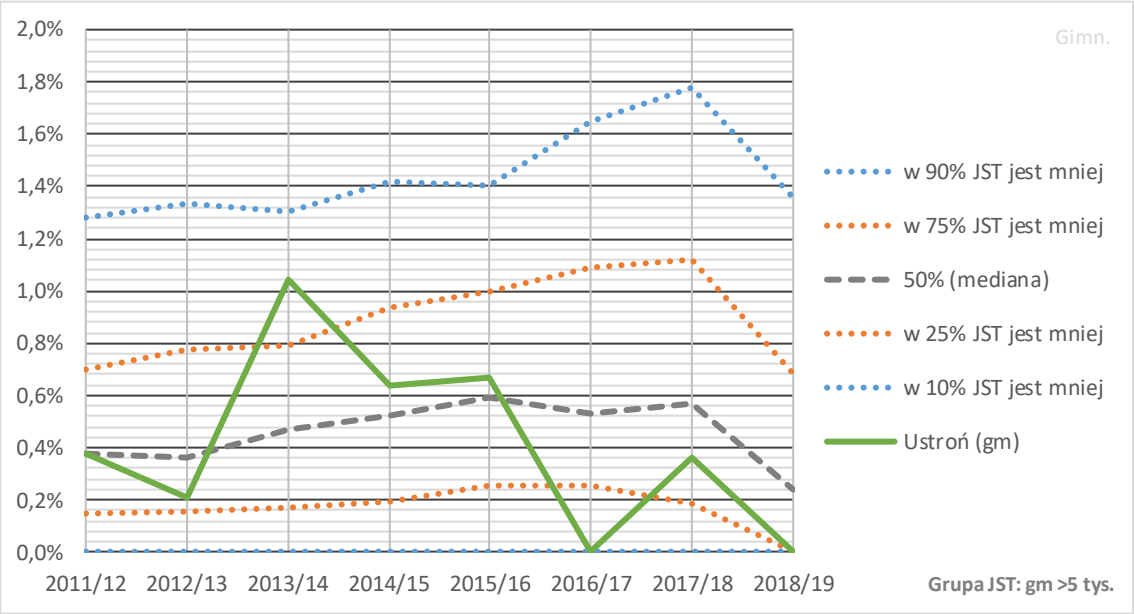
Niniejszy podrozdział zawiera informacje o skali zjawiska nauczania indywidualnego. Wykresy 81 i 82 przedstawiają procenty uczniów nauczanych indywidualnie w ogólnej liczbie uczniów szkół, a ostatni wykres przedstawia bezwzględne liczby uczniów nauczanych indywidualne. Warto pamiętać,

że w wielu samorządach liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym nie jest duża, co powoduje, że zmiany tego wskaźnika na tle innych, JST mogą podlegać bardzo dużym wahaniom.

Wykres 81. Procent nauczanych indywidualnie uczniów ogólnodostępnych szkół podstawowych – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 82. Procent nauczanych indywidualnie uczniów ogólnodostępnych gimnazjów i oddziałów gimnazjalnych w szkołach innych typów – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 83. Liczby uczniów nauczanych indywidualnie w ogólnodostępnych szkołach prowadzonych przez JST

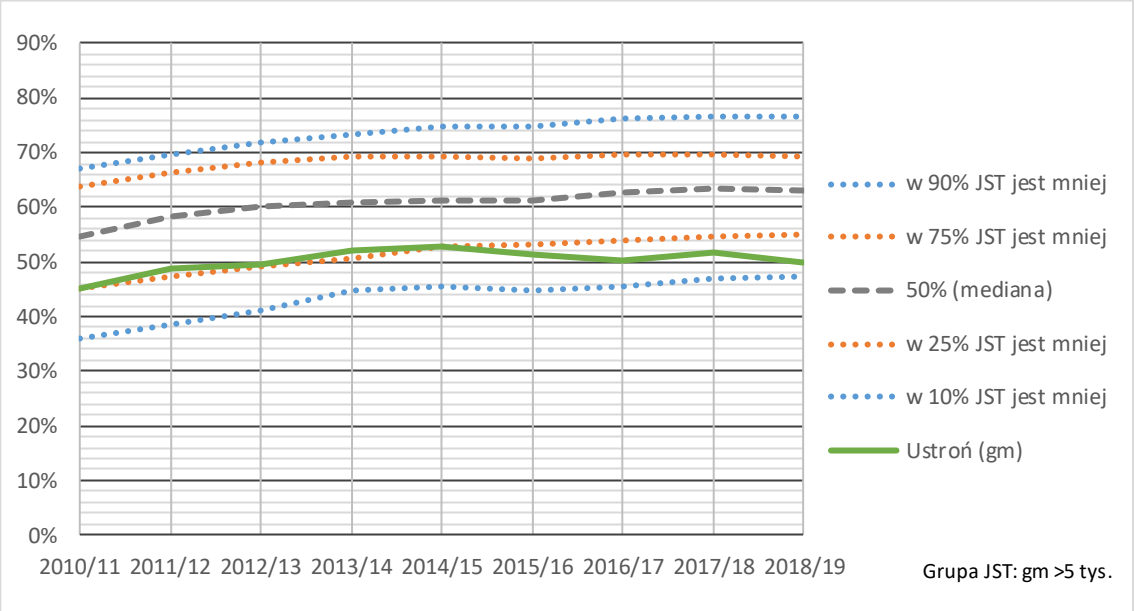
Z zestawień wynika, że nauczanie indywidualne nie jest dla gminy Ustroń dużym problemem, podlegają mu bowiem tylko pojedynczy uczniowie.

14. Nauczyciele

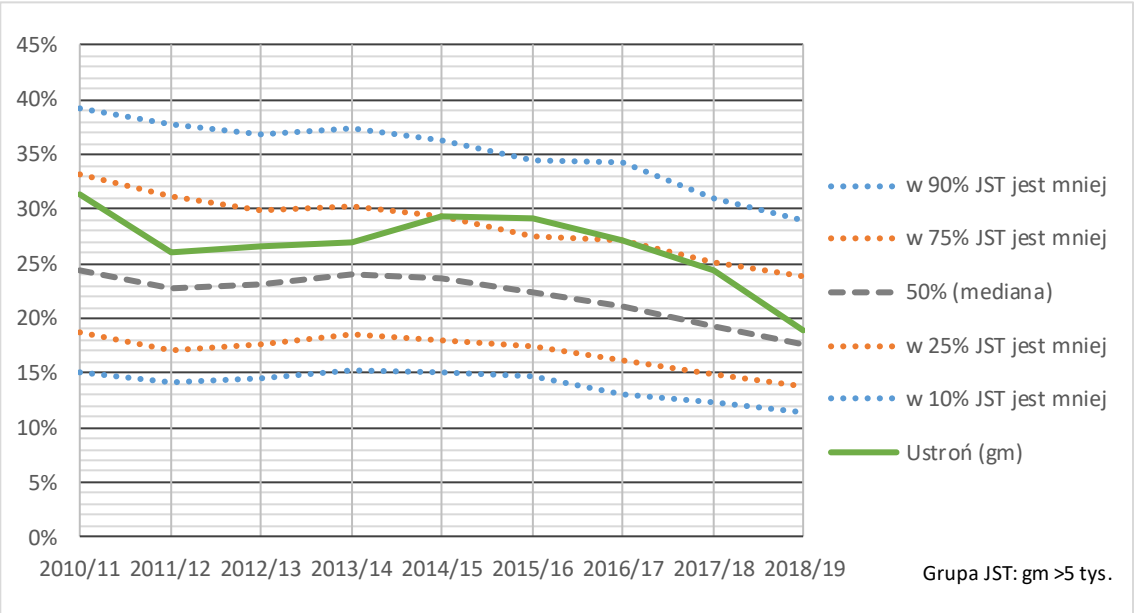
14.1. Struktura zatrudnienia nauczycieli

Poniższe wykresy zawierają informacje o strukturze zatrudnienia pod względem stopni awansu zawodowego. Wynika z nich, że w odsetek nauczycieli dyplomowanych w gminie od wielu lat nie zmienia się i jest niski w porównaniu z innymi samorządami.

Wykres 84. Procent nauczycieli dyplomowanych – miasto Ustroń na tle podobnych JST

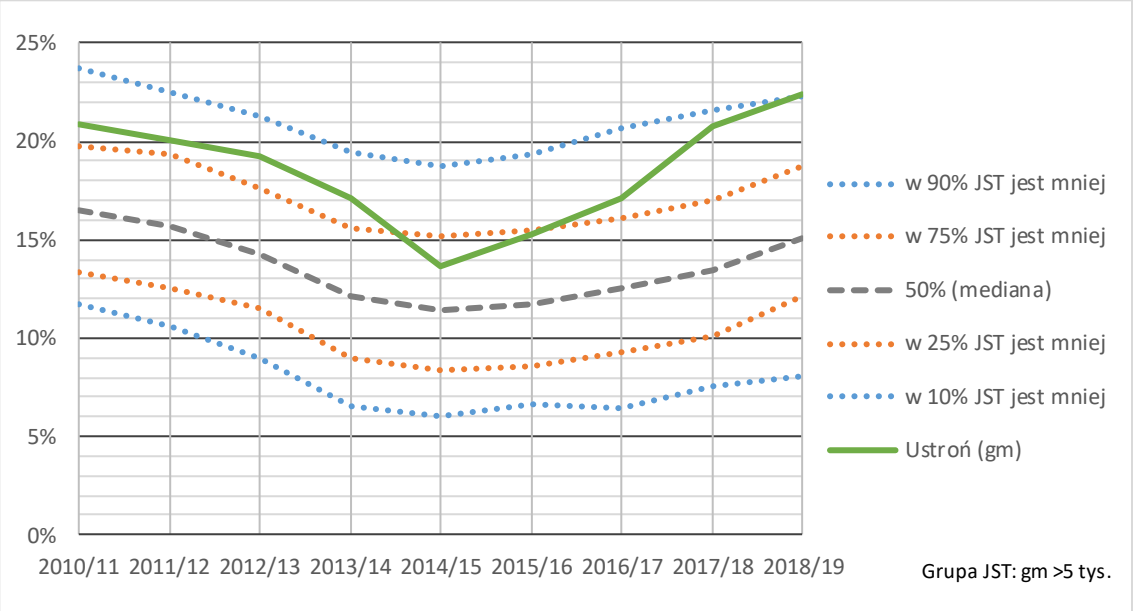

Wykres 85. Procent nauczycieli mianowanych – miasto Ustroń na tle podobnych JST

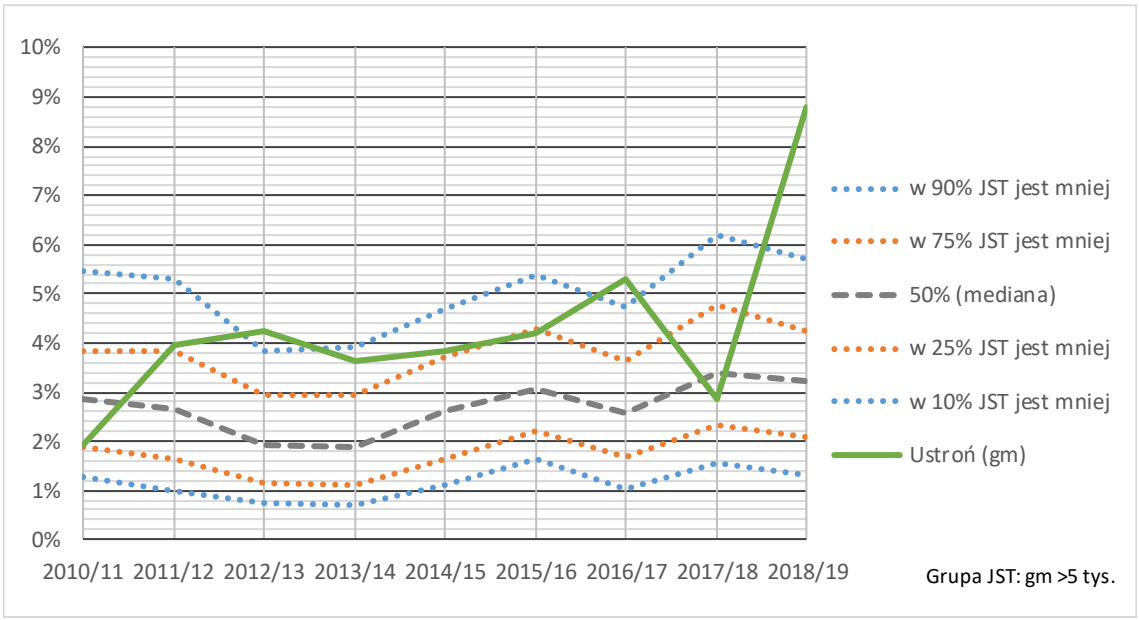

Odsetek nauczycieli mianowanych wśród wszystkich nauczycieli długo był wysoki, a obecnie zbliżył się do mediany wyliczonej dla podobnych JST. Udział nauczycieli kontraktowych wśród wszystkich nauczycieli jest wysoki i w ostatnich latach rośnie. W roku 2018/19 gwałtownie wzrósł udział nauczycieli stażystów wśród wszystkich nauczycieli.

Wykres 86. Procent nauczycieli kontraktowych – miasto Ustroń na tle podobnych JST

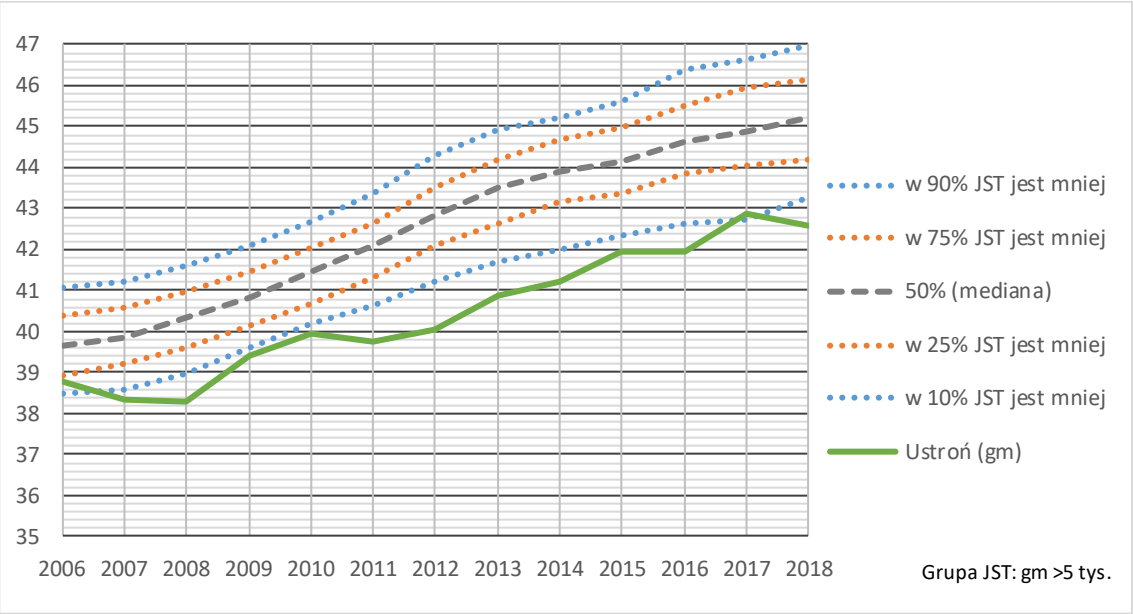
Wykres 87. Procent nauczycieli stażystów – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 88 odzwierciedla postępujący proces starzenia się kadry pedagogicznej w Ustroniu i w całym kraju. Średni wiek nauczyciela gminy Ustroń zwiększał się niemal przez cały analizowany okres, choć w roku 2018 nastąpił zauważalny spadek. W latach 2006-2017 średni wiek nauczyciela w gminie

Ustroń wzrósł o około 3,5 roku. Musiało to wpłynąć na wzrost kosztów wynagrodzeń nauczycieli, gdyż wpłynęło na wzrost wysokości ich dodatków stażowych[12], oraz wypłacane nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne.

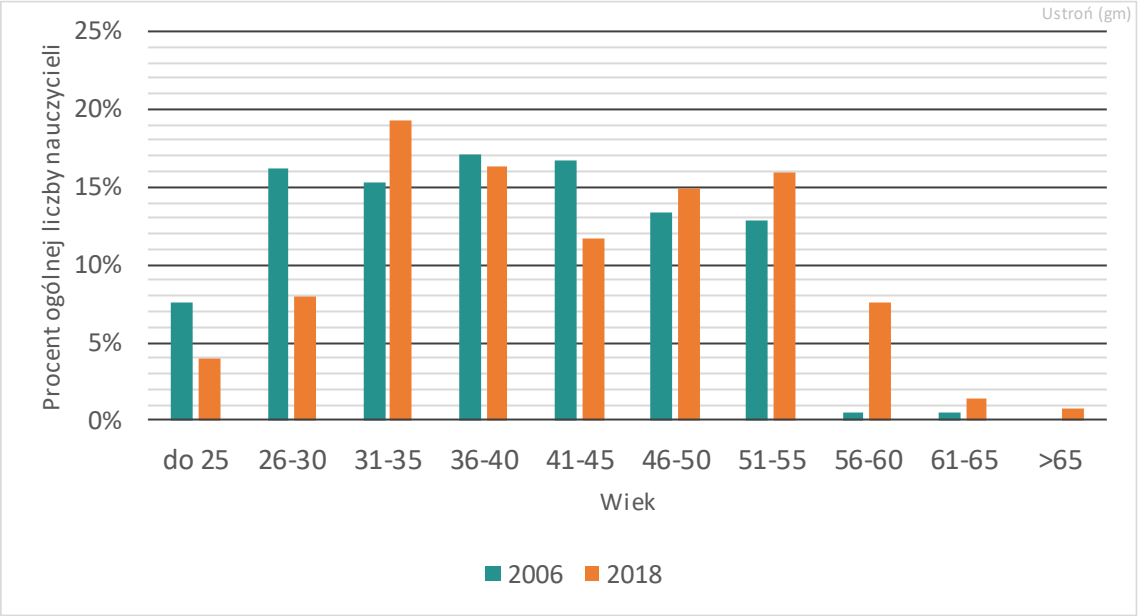
Wykres 88. Średni wiek nauczyciela – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Średnia dobrze odzwierciedla ogólny trend zmian, nie pokazuje jednak struktury wieku nauczycieli. Dlatego na wykresie 89 zamieściliśmy informacje o udziałach nauczycieli należących do poszczególnych pięcioletnich grup wieku w ogólnej liczbie nauczycieli, przy czym, żeby zachować czytelność zestawienia, ograniczyliśmy informacje tylko do skrajnych lat analizowanego okresu.

[12] Wzrost wysokości dodatków stażowych nauczycieli nie jest wprost proporcjonalny do wzrostu ich wieku, gdyż nie może być większy niż 20%. Niemniej jednak z pewnością wzrost średniego wieku nauczycieli spowodował wzrost średniego dodatku stażowego.

Wykres 89. Zmiany struktury wieku nauczycieli

Zmiany, które nastąpiły na przestrzeni 11 lat są bardzo charakterystyczne. Wyraźnie zmalał udział nauczycieli do 30 roku życia. Za to mocno zwiększył się odsetek nauczycieli w wieku 46-65 lat.

14.2. Urlopy dla poratowania zdrowia

Na koszty wynagrodzeń nauczycieli w kolejnych latach pewien wpływ miały nauczycielskie urlopy dla poratowania zdrowia. Jak wynika z poniższej tabeli, przez wiele ostatnich lat było ich stosunkowo mało – najwyżej 3 w roku. W roku 2019/20 liczba urlopów zdrowotnych wzrosła do czterech.

Tabela 45. Liczba nauczycieli przebywających na urlopach dla poratowania zdrowia według stanów z 30 września

Rok szkolny	Liczba urlopów
2006/07	2
2007/08	4
2008/09	3
2009/10	4
2010/11	5
2011/12	9
2012/13	2
2013/14	2
2014/15	3
2015/16	1
2016/17	3
2017/18	3
2018/19	3
2019/20	4

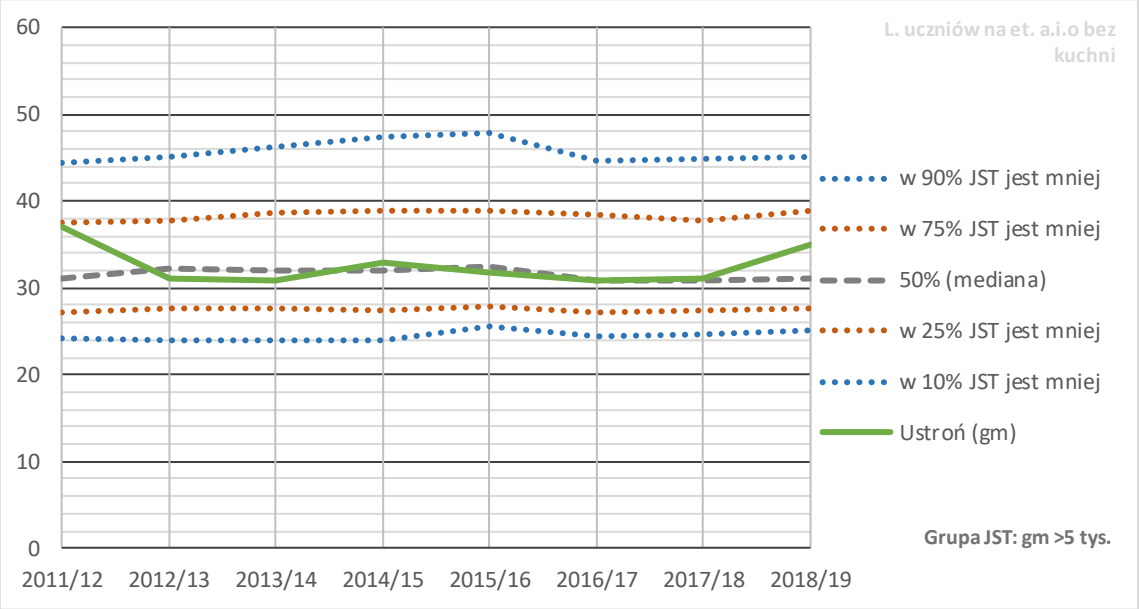
Warto przy tym pamiętać, że roczne urlopy dla poratowania zdrowia wykazane np. we wrześniu 2019 obciążą kosztami przede wszystkim rok budżetowy 2020, gdyż urlop rozpoczęty 1 września 2019 r. trwa zwykle przez 8 miesięcy roku 2020.

15. Pracownicy administracji i obsługi

15.1. Zmiany w zatrudnieniu pracowników administracji i obsługi na tle innych samorządów

Zamieszczone poniżej zestawienia zawierają porównania poziomu zatrudnienia pracowników administracji i obsługi w Ustroniu i innych gminach miejskich liczących ponad 5 tys. mieszkańców. Niestety, w analizowanym okresie w sprawozdaniach systemu informacji oświatowej nie byli uwzględniani pracownicy zajmujący się scentralizowaną obsługą finansowo-płacową ustrońskiej oświaty. Ze względu na to, że dane zdecydowanej większości takich pracowników z innych miast powyżej 5 tys. mieszkańców znajdują się w SIO, dotyczące Ustronia wskaźniki przedstawione na wykresach 90 i 91 są zawyżone.

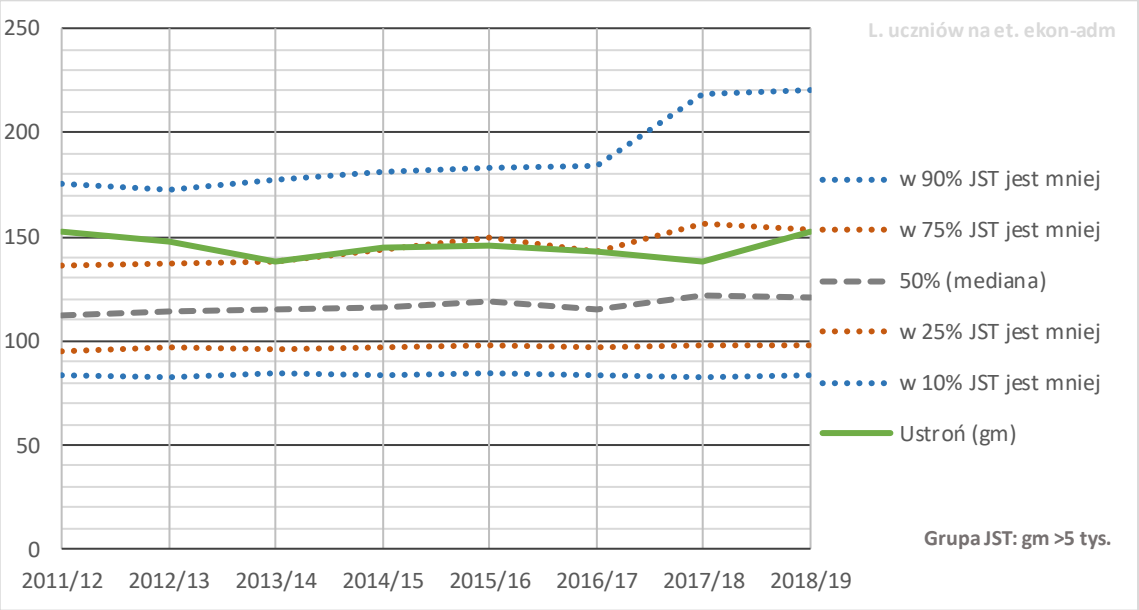
Wykres 90. Liczba uczniów i wychowanków przedszkoli przypadających na jeden etat administracji i obsługi (bez pracowników kuchni i stołówek) – miasto Ustroń na tle podobnych JST

W Ustroniu przez prawie cały analizowany okres ogólny poziom zatrudnienia pracowników administracji i obsługi (bez kuchni i stołówek) był stabilny (w odniesieniu do liczby uczniów i wychowanków przedszkoli) i zbliżony do przeciętnego w grupie porównawczej (zob. wykres 90), choć należy pamiętać, że nieuwzględnienie pracowników CUW w sprawozdaniach systemu informacji oświatowej istotnie ten wskaźnik zawyżyło.

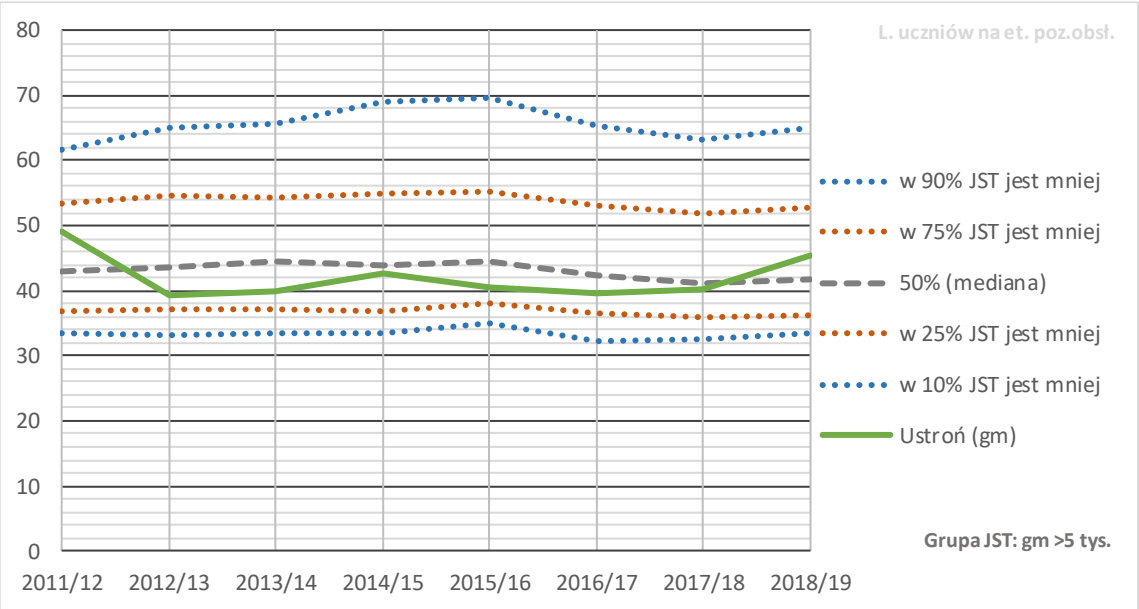
W o wiele większym stopniu brak pracowników obsługi finansowo-płacowej w sprawozdaniach SIO z Ustronia zawyżył liczbę uczniów i wychowanków przypadających na jeden etat ekonomiczno-administracyjny (wykres 91). Niestety, przyjęta w SIO kategoryzacja stanowisk administracji i obsługi nie pozwala na odróżnienie pracowników finansowo-płacowych od innych pracowników administracji szkół i przedszkoli. Dlatego na podstawie wykresu 91 o poziomie zatrudnienia w administracji ustrońskiej oświaty można powiedzieć tylko tyle, że był on względnie stabilny.

Wykres 91. Liczba uczniów i wychowanków przedszkoli przypadających na jeden etat ekonomiczno-administracyjny – miasto Ustroń na tle podobnych JST

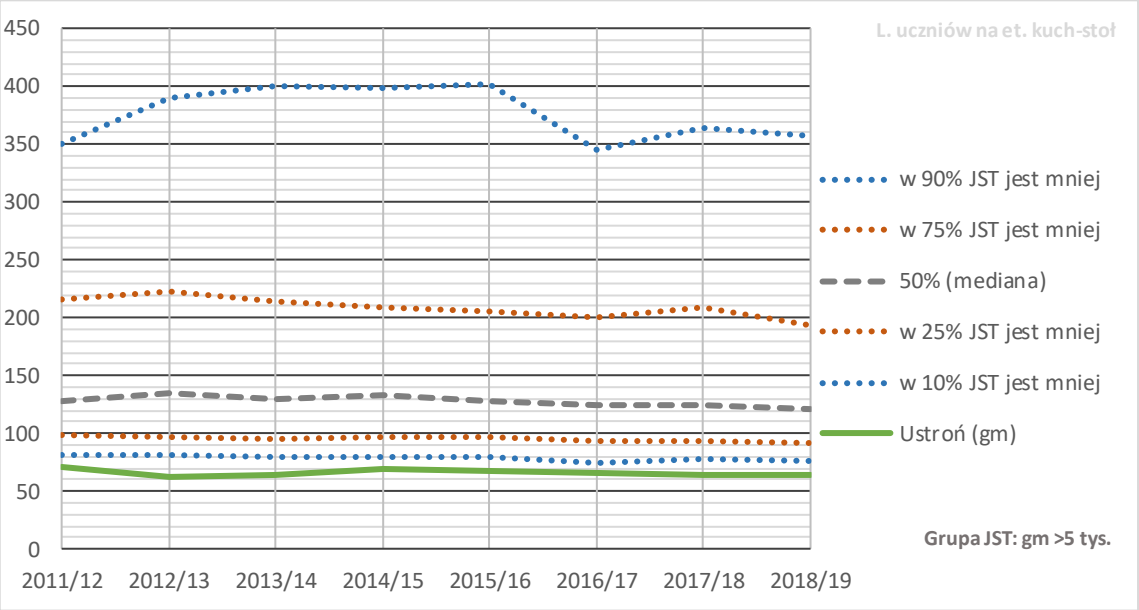

Liczba uczniów i wychowanków przypadających na jeden etat pozostałej obsługi (czyli sprzątaczek, woźnych, konserwatorów itp.) była w Ustroniu trochę mniejsza od przeciętnej w miastach z grupy porównawczej (wykres 92). Jednak w ostatnim roku badanego okresu nastąpiło wyraźne zwiększenie wartości tego wskaźnika.

Wykres 92. Liczba uczniów i wychowanków przedszkoli przypadających na jeden etat pozostałej obsługi (bez kuchni i stołówek) – miasto Ustroń na tle podobnych JST

Wykres 93. Liczba uczniów i wychowanków przedszkoli przypadających na jeden etat pracownika kuchni i stołówki

Od wielu lat skrajnie niska w porównaniu z innymi JST jest natomiast liczba uczniów i wychowanków przypadających na jeden etat pracownika kuchni i stołówki.

15.2. Pracownicy administracji i obsługi szkół i przedszkoli w roku 2019/20

W tabeli 46 prezentujemy zestawienie wszystkich etatów pracowników administracji i obsługi w roku szkolnym 2019/20 stanowiskami i jednostkami. Łączna liczba tych etatów wynosi 107,50.

Tabela 46. Liczba etatów administracji i obsługi w poszczególnych jednostkach stanowiskami

Zadanie / stanowisko	SP3	SP1	P4	P5	SP6	SP5	P6	P7	P1	P2	SP2	Suma
Administracja	**1,00**	**2,50**			**1,00**	**1,00**					**2,00**	**7,50**
Inspektor					1,00	1,00						2,00
Kierownik obiektów sportowych		0,50										0,50
Referent		1,00										1,00
Starszy inspektor do spraw bezpieczeństwa i higieny pracy		1,00										1,00
Starszy referent	1,00										2,00	3,00
Obsługa	**8,00**	**15,75**	**7,75**	**4,25**	**8,75**	**8,25**	**9,50**	**11,50**	**6,00**	**5,25**	**15,00**	**100,00**
Intendent	1,00	1,00	1,00	0,75	0,50	1,00	0,75	1,00	0,75	0,75		8,50
Konserwator	1,00	3,00	1,00	0,50	1,00		0,50	1,00	0,50	0,50	1,00	10,00
Kucharz	1,00	1,00	1,00	1,00		1,00			0,75	1,00	1,00	7,75
Pomoc kuchenna		2,75	1,00	0,50	1,75	1,00	1,50	2,75	1,00		3,00	15,25
Pomoc nauczyciela	2,00		3,75	1,50		2,00	5,75	5,75	3,00	3,00		26,75
Sprzątaczka	2,00	7,50			4,00	2,25					7,00	22,75
Starszy intendent											1,00	1,00
Szef kuchni	1,00				1,00		1,00	1,00				4,00
Woźny		0,50			0,50	1,00					2,00	4,00
Suma	**9,00**	**18,25**	**7,75**	**4,25**	**9,75**	**9,25**	**9,50**	**11,50**	**6,00**	**5,25**	**17,00**	**107,50**

15.3. Analiza porównawcza zatrudnienia pracowników administracji i obsługi

Aby porównać poziom zatrudnienia pracowników administracji i obsługi wyznaczono wskaźniki:

- liczby uczniów przypadających na jeden etat administracji i obsługi w poszczególnych jednostkach
- liczby nauczycielskich etatów przeliczeniowych przypadających na jeden etat administracji i obsługi. W tabeli 49 przedstawiono liczby uczniów przypadających na jeden etat pracowników administracji i obsługi.

Z analizy wyłączono stanowiska przypisane do obsługi kuchni, ponieważ zatrudnienie pracowników kuchni analizujemy odrębnie w oparciu o liczbę przygotowywanych posiłków.

Tabela 47. Liczby uczniów (łącznie z dziećmi z oddziałów przedszkolnych) przypadających na jeden etat administracji i obsługi (AiO)

Jednostka	Liczba etatów AiO	Liczba uczniów	Liczba uczniów i dzieci na etat AiO
P1	6,00	62	10,33
P2	5,25	68	12,95
P4	7,75	98	12,65
P5	4,25	42	9,88
P6	9,50	95	10,00
P7	11,50	150	13,04
Suma/ średnia - przedszkola	**44,25**	**515**	**11,64**
SP1	18,25	379	20,77
SP2	17,00	484	28,47
SP3	9,00	158	17,56
SP5	9,25	161	17,41
SP6	9,75	278	28,51
Suma/ średnia - szkoły podstawowe	**63,25**	**1 460**	**23,08**

Wartości wskaźnika liczby uczniów i dzieci przypadających na jeden etat pracowników administracji i obsługi różnią się pomiędzy szkołami. Najmniej uczniów na etat administracji i obsługi przypada w SP3 i SP5 – jest ich w tych szkołach ok. 40% mniej niż w SP2 i SP6. Istotnie mniejsze zróżnicowanie widoczne jest w przypadku przedszkoli, gdzie różnice pomiędzy wartościami omawianego wskaźnika w poszczególnych przedszkolach wynoszą nie więcej niż 25%.

Ze względu na to, że lepszą od liczby uczniów miarą wielkości szkoły jest liczba realizowanych w niej zajęć, w tabeli 48 przedstawiono liczbę nauczycielskich etatów przeliczeniowych przypadających na jeden etat administracji i obsługi.

Tabela 48. Liczby nauczycielskich etatów przeliczeniowych przypadających na jeden etat administracji i obsługi (AiO)

Jednostka	Liczba etatów AiO	Liczba etatów nauczycielskich	Liczba etatów nauczycielskich na etat AiO
P1	6,00	6,91	1,15
P2	5,25	6,99	1,33
P4	7,75	8,97	1,16
P5	4,25	4,85	1,14
P6	9,50	11,52	1,21
P7	11,50	23,05	2,00
Suma/ średnia - przedszkola	**44,25**	**62,29**	**1,41**
SP1	18,25	46,53	2,55
SP2	17,00	57,79	3,40
SP3	9,00	22,04	2,45
SP5	9,25	23,97	2,59
SP6	9,75	41,14	4,22
Suma/ średnia - szkoły podstawowe	**63,25**	**191,48**	**3,03**

W przypadku miasta Ustroń wskaźnik liczba nauczycielskich etatów przeliczeniowych przypadających na jeden etat AiO pokazuje podobny rozkład poziomu zatrudnienia pracowników administracji i obsługi co wskaźnik związany z liczbą uczniów.

Niezależnie od tego, które wskaźniki porównujemy, najwyższą wartość uzyskano w SP6.

15.4. Analiza porównawcza zatrudnienia pracowników administracji

Tabele 49 i 50 przedstawiają liczby uczniów oraz nauczycielskich etatów przeliczeniowych przypadających na jeden etat administracji w szkołach. Tabele nie ujmują przedszkoli, gdyż w żadnym z nich nie są zatrudnieni pracownicy administracji.

Najwyższą wartość oba wskaźniki przyjmują w SP6, tzn. że w tej placówce występuje największe obciążenie zadaniami administracyjnymi. W trzech jednostkach (SP1, SP3 i SP5) poziom zatrudnienia jest podobny, wskazujący na znacząco mniejsze obciążenie pracą niż w dwóch pozostałych szkołach.

Tabela 49. Liczby uczniów przypadających na jeden etat administracji w szkołach

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba uczniów na etat administracji
SP1	379,00	190
SP2	484,00	242
SP3	158,00	158
SP5	161,00	161
SP6	278,00	278
Suma/ średnia	**1460,00**	**209**

Tabela 50. Liczby nauczycielskich etatów przeliczeniowych przypadających na jeden etat administracji w szkołach

Szkoła	Liczba etatów nauczycielskich	Liczba etatów nauczycielskich na etat administracji
SP1	46,53	23,26
SP2	57,79	28,90
SP3	22,04	22,04
SP5	23,97	23,97
SP6	41,14	41,14
Suma/ średnia	**191,48**	**27,35**

15.5. Analiza porównawcza zatrudnienia pracowników obsługi

W tabeli 51 pokazano liczby metrów kwadratowych powierzchni szkoły przypadających na jeden etat sprzątaczki. Tabela nie ujmuje przedszkoli, które nie zatrudniają sprzątaczek. Sprzątanie w przedszkolach realizowane jest przez inne osoby, które wykonują również inne zadania.

Średnia wartość tego wskaźnika wynosząca 917 m.kw. na etat sprzątaczki jest typowa. W wielu badanych przez nas samorządach występuje na podobnym poziomie. Zwraca uwagę, że wartości w poszczególnych szkołach tylko w niewielkim stopniu odbiegają od średniej, co świadczy o stosunkowo wyrównanym obciążeniu pracą w tym zakresie.

Tabela 51. Liczba metrów kwadratowych powierzchni do sprzątania przypadająca na jeden etat sprzątaczki

Szkoła	Liczba etatów na stanowisku: sprzątaczka	Łączna powierzchnia do sprzątania	Liczba m.kw. powierzchni do sprzątania na etat sprzątaczki
SP1	7,50	7 527	1 004
SP2	7,00	5 939	848
SP3	2,00	1 892	946
SP5	2,25	1 981	880
SP6	3,00	2 600	867
Suma/ średnia	**21,75**	**19 938**	**917**

W analizie wskaźnikowej nie uwzględniono jednego etatu sprzątaczki w SP6 z powodu nieobecności pracownika spowodowanej długotrwałą niezdolnością do pracy, trwającą łącznie dłużej niż 33 dni w ciągu roku kalendarzowego.

Tabela 52. Liczba dzieci przypadająca na jeden etat pomocy nauczyciela

Jednostka	Liczba etatów na stanowisku: pomoc nauczyciela	Liczba dzieci	Liczba dzieci na etat pomocy nauczyciela
P1	3,00	62	20,67
P2	3,00	68	22,67
P4	3,75	98	26,13
P5	1,50	42	28,00
P6	3,25	95	29,23
P7	5,75	150	26,09
Suma/ średnia - przedszkola	**20,25**	**515**	**25,43**
SP3	2,00	50	25,00
SP5	2,00	29	14,50
Suma/ średnia - szkoły podstawowe	**4,00**	**79**	**19,75**

Kolejna grupa pracowników, którą poddaliśmy analizie, to osoby zatrudnione na stanowisku pomocy nauczyciela, związane z obsługą oddziałów przedszkolnych. Średnia wartość dla przedszkoli wyniosła 25 dzieci na jeden etat pomocy nauczyciela, przy czym wartość ta waha się od 20,7 do 29,2. Na szczególną uwagę zasługuje bardzo mała liczba dzieci przypadająca na jeden etat pomocy nauczyciela w SP5.

W tabeli 53 przedstawiono zatrudnienie pracowników obsługi kuchni oraz wskaźniki liczby obiadów przeliczeniowych przypadających na jeden etat kuchni.

Do obliczeń przyjęto dwa obiady przeliczeniowe na jedno dziecko przedszkolne z uwagi na to, że dzieci otrzymują również dwa śniadania i podwieczorek.

Tabela 53. Zatrudnienie pracowników kuchni

Jednostka	Liczba etatów dla zadania kuchnia	Liczba obiadów przeliczeniowych	Liczba obiadów przeliczeniowych na etat kuchni
P1	2,50	124	49,6
P2	1,75	136	77,7
P4	3,00	206	68,7
P5	2,25	84	37,3
P6	3,25	190	58,5
P7	4,75	288	60,6
SP1	4,75	320	67,4
SP2	5,00	355	71,0
SP3	3,00	190	63,3
SP5	3,00	163	54,3
SP6	3,25	240	73,8
Suma końcowa	**36,50**	**2 296**	**62,9**

We wszystkich szkołach podstawowych i przedszkolach funkcjonują kuchnie. W każdej jednostce zatrudniony jest kucharz/szef kuchni oraz intendent. Ponadto w większości placówek wykazano pomoc kuchenną (za wyjątkiem P2 i SP3).

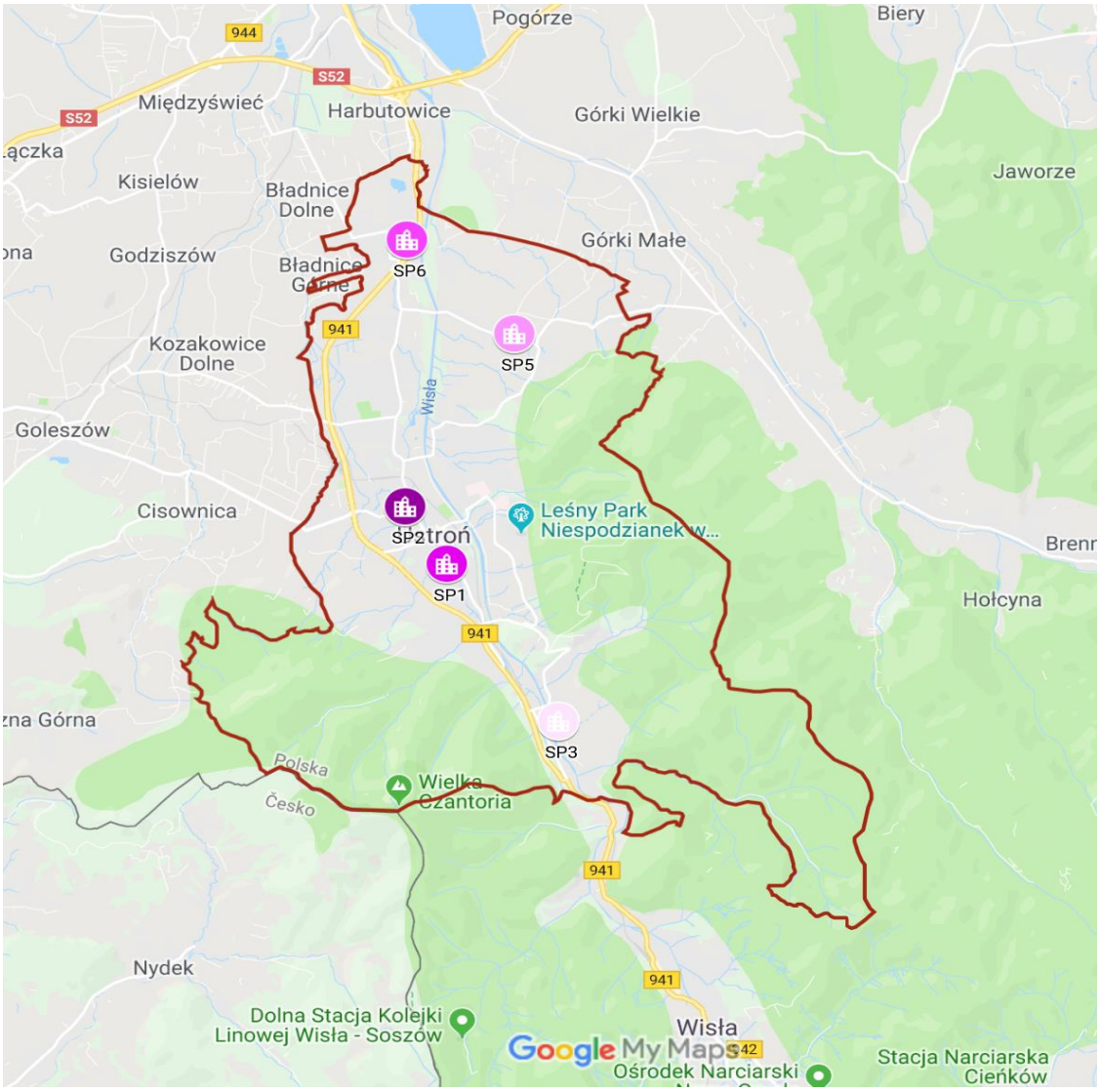
Średnio, na jeden etat pracownika kuchni przypadają 63 obiady przeliczeniowe. Wyraźnie najwyższą wartość uzyskano w P2 (78 obiadów), zaś najniższą w P5 (37 obiadów). Rozrzut pomiędzy tymi wartościami jest znaczący bo aż dwukrotny. Występujące zróżnicowanie jest przesłanką do zastanowienia się nad standaryzacją zatrudnienia w tym zakresie. Można też rozważyć zbiorcze kierowanie żywieniem w placówkach, co pozwoliłoby ograniczyć zatrudnienie na stanowisku intendenta. Aktualnie dla 11 placówek zadania intendenta są realizowane w łącznym wymiarze 9,5 etatu.

16. Sieć szkół i przedszkoli w Ustroniu

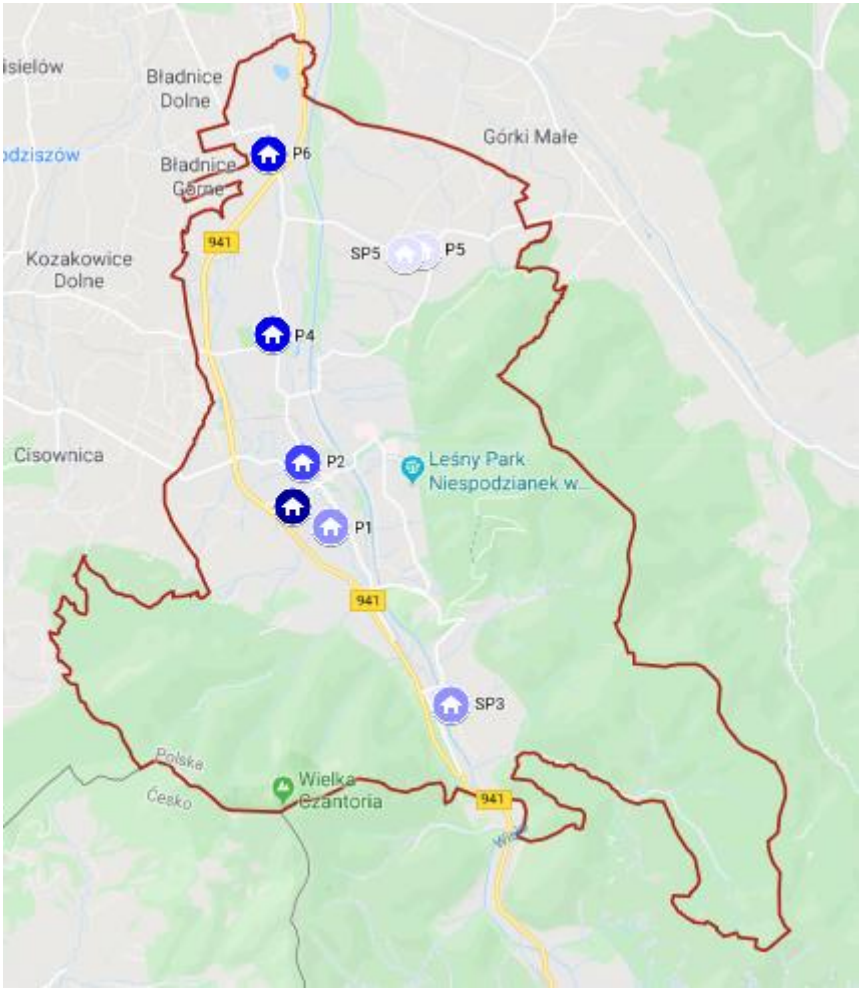
16.1. Rozmieszczenie szkół i przedszkoli na terenie miasta

Zamieszczone poniżej mapy przedstawiają rozmieszczenie szkół i przedszkoli prowadzonych przez miasto Ustroń

Rysunek 1. Rozmieszczenie szkół prowadzonych przez miasto Ustroń

Rysunek 2. Rozmieszczenie przedszkoli i szkół z oddziałami przedszkolnymi prowadzonych przez miasto Ustroń

16.2. Uczniowie a obwody szkół podstawowych

Zamieszczone poniżej zestawienia przestawiają informacje o funkcjonowaniu obwodów szkół w Ustroniu. Tabela 54 dla każdej szkoły z osobna przestawia liczby uczniów w poszczególnych klasach z roku 2018/19 oraz liczby dzieci zapisanych do klas pierwszych na rok 2019/20 w podziale na:

- tych, którzy mieszkają w obwodzie danej szkoły – wiersz *macierzysty*;
- tych, którzy mieszkają w obwodach innych szkół prowadzonych przez miasto Ustroń – wiersz *inny w mieście*;
- tych, którzy mieszkają w obwodach szkół prowadzonych przez inne gminy – wiersz *poza miastem*.

Tabela 55 zawiera liczby uczniów w podziale na rodzaje obwodów zamieszkania. Kolejne dwie tabele przedstawiają te same informacje w układzie procentowym.

Tabela 54. Uczniowie poszczególnych szkół podstawowych w roku 2018/19 oraz zapisani do klas pierwszych na rok 2019/20 w podziale na rodzaje obwodów miejsca zamieszkania

Szkoła/obwód	Zapisani do kl. 1 na rok 2019/20	Kl. 1	Kl. 2	Kl. 3	Kl. 4	Kl. 5	Kl. 6	Kl. 7	Kl. 8	Razem uczniowie kl. 1-8 w roku 2018/19
SP 1	**52**	**37**	**49**	**34**	**66**	**67**	**36**	**32**	**42**	**363**
macierzysty	36	24	27	20	41	38	22	13	26	211
inny w mieście	14	11	15	10	19	14	10	13	11	103
poza miastem	2	2	7	4	6	15	4	6	5	49
SP 2	**46**	**70**	**66**	**43**	**73**	**79**	**63**	**42**	**68**	**504**
macierzysty	44	55	57	37	53	60	47	33	49	391
inny w mieście	2	12	5	6	12	5	9	4	7	60
poza miastem	0	3	4	0	8	14	7	5	12	53
SP 3	**16**	**10**	**11**	**11**	**17**	**19**	**12**	**14**	**11**	**105**
macierzysty	13	7	11	7	13	13	8	10	9	78
inny w mieście	2	2		3		3	2		1	11
poza miastem	1	1		1	4	3	2	4	1	16
SP 5	**20**	**12**	**17**	**5**	**19**	**18**	**14**	**18**	**11**	**114**
macierzysty	16	9	15	3	18	17	11	16	10	99
inny w mieście	3	2		1	1			1		5
poza miastem	1	1	2	1		1	3	1	1	10
SP 6	**36**	**36**	**38**	**15**	**40**	**48**	**27**	**37**	**23**	**264**
macierzysty	22	17	20	8	23	19	16	10	8	121
inny w mieście	1	1	3	1	1	2		4	2	14
poza miastem	13	18	15	6	16	27	11	23	13	129
Suma końcowa	**170**	**165**	**181**	**108**	**215**	**231**	**152**	**143**	**155**	**1350**

Tabela 55. Uczniowie wszystkich szkół podstawowych w roku 2018/19 oraz zapisani do klas pierwszych na rok 2019/20 w podziale na rodzaje obwodów miejsca zamieszkania

Obwód	Zapisani do kl. 1 na rok 2019/20	Kl. 1	Kl. 2	Kl. 3	Kl. 4	Kl. 5	Kl. 6	Kl. 7	Kl. 8	Razem uczniowie kl. 1-8 w roku 2018/19
macierzysty	131	112	130	75	148	147	104	82	102	900
inny w mieście	22	28	23	21	33	24	21	22	21	193
poza miastem	17	25	28	12	34	60	27	39	32	257
Suma końcowa	**170**	**165**	**181**	**108**	**215**	**231**	**152**	**143**	**155**	**1350**

Tabela 56. Uczniowie poszczególnych szkół podstawowych w roku 2018/19 oraz zapisani do klas pierwszych na rok 2019/20 w podziale na rodzaje obwodów miejsca zamieszkania – ujęcie procentowe

Szkoła/obwód	Zapisani do kl. 1 na rok 2019/20	Kl. 1	Kl. 2	Kl. 3	Kl. 4	Kl. 5	Kl. 6	Kl. 7	Kl. 8	Razem uczniowie kl. 1-8 w roku 2018/19
SP 1										
macierzysty	69,2%	64,9%	55,1%	58,8%	62,1%	56,7%	61,1%	40,6%	61,9%	58,1%
inny w mieście	26,9%	29,7%	30,6%	29,4%	28,8%	20,9%	27,8%	40,6%	26,2%	28,4%
poza miastem	3,8%	5,4%	14,3%	11,8%	9,1%	22,4%	11,1%	18,8%	11,9%	13,5%
SP 2										
macierzysty	95,7%	78,6%	86,4%	86,0%	72,6%	75,9%	74,6%	78,6%	72,1%	77,6%
inny w mieście	4,3%	17,1%	7,6%	14,0%	16,4%	6,3%	14,3%	9,5%	10,3%	11,9%
poza miastem	0,0%	4,3%	6,1%	0,0%	11,0%	17,7%	11,1%	11,9%	17,6%	10,5%
SP 3										
macierzysty	81,3%	70,0%	100,0%	63,6%	76,5%	68,4%	66,7%	71,4%	81,8%	74,3%
inny w mieście	12,5%	20,0%	0,0%	27,3%	0,0%	15,8%	16,7%	0,0%	9,1%	10,5%
poza miastem	6,3%	10,0%	0,0%	9,1%	23,5%	15,8%	16,7%	28,6%	9,1%	15,2%
SP 5										
macierzysty	80,0%	75,0%	88,2%	60,0%	94,7%	94,4%	78,6%	88,9%	90,9%	86,8%
inny w mieście	15,0%	16,7%	0,0%	20,0%	5,3%	0,0%	0,0%	5,6%	0,0%	4,4%
poza miastem	5,0%	8,3%	11,8%	20,0%	0,0%	5,6%	21,4%	5,6%	9,1%	8,8%
SP 6										
macierzysty	61,1%	47,2%	52,6%	53,3%	57,5%	39,6%	59,3%	27,0%	34,8%	45,8%
inny w mieście	2,8%	2,8%	7,9%	6,7%	2,5%	4,2%	0,0%	10,8%	8,7%	5,3%
poza miastem	36,1%	50,0%	39,5%	40,0%	40,0%	56,3%	40,7%	62,2%	56,5%	48,9%

Tabela 57. Uczniowie wszystkich szkół podstawowych w roku 2018/19 oraz zapisani do klas pierwszych na rok 2019/20 w podziale na rodzaje obwodów miejsca zamieszkania – ujęcie procentowe

Obwód	Zapisani do kl. 1 na rok 2019/20	Kl. 1	Kl. 2	Kl. 3	Kl. 4	Kl. 5	Kl. 6	Kl. 7	Kl. 8	Razem uczniowie kl. 1-8 w roku 2018/19
macierzysty	77,1%	67,9%	71,8%	69,4%	68,8%	63,6%	68,4%	57,3%	65,8%	66,7%
inny w mieście	12,9%	17,0%	12,7%	19,4%	15,3%	10,4%	13,8%	15,4%	13,5%	14,3%
poza miastem	10,0%	15,2%	15,5%	11,1%	15,8%	26,0%	17,8%	27,3%	20,6%	19,0%

Z zestawień wynika, że w roku szkolnym 2018/19:

- W skali całego miasta tylko $^2/_3$ uczniów uczęszczało do szkół w swoich macierzystych obwodach.
- Aż 257, czyli 19% uczniów ustrońskich szkół pochodziło spoza miasta. Przy czym ponad połowa z pozamiejskich uczniów uczęszczała do SP6 (uczniów spoza miasta było w tej szkole więcej niż z obwodu macierzystego).
- Prawie 18% uczniów mieszkających w Ustroniu uczyło się poza szkołą macierzystą.

- Sytuacja poszczególnych szkół była mocno zróżnicowana. Największy odsetek uczniów z obwodu macierzystego miała SP5 (86,8%), a najmniejszy – SP6 (45,8%).

Warto zauważyć, że zapisy do klas pierwszych na rok 2019/20 wskazują na zmniejszenie liczby uczniów spoza miasta przyjmowanych do szkół w Ustroniu.

16.3. Liczby oddziałów szkolnych a baza lokalowa

Do kalkulacji liczb oddziałów, które mogą na jednej zmianie uczyć się w poszczególnych obiektach szkolnych, przyjęliśmy następujące założenia:

- Na jednego ucznia przypada co najmniej 1,5 m^2 sali lekcyjnej.
- Sala dla całego oddziału powinna pomieścić co najmniej 25 uczniów.
- Powierzchnia sali lekcyjnej dla całego oddziału nie może być mniejsza od iloczynu liczby uczniów w oddziale i powierzchni przypadającej na jednego ucznia. Powierzchnia sali lekcyjnej dla grupy stanowiącej część oddziału nie może być mniejsza od powierzchni sali lekcyjnej dla 12 uczniów.
- Oddziały klas 1-3 stanowią 38% łącznej liczby oddziałów każdej szkoły.
- Ze względu na konieczność podziału oddziałów klas 4-8 na grupy na niektórych zajęciach liczba sal niezbędna dla tych oddziałów jest większa o 15%, przy czym zajęcia w podziałach na grupy mogą odbywać się w salach o powierzchniach wystarczających dla 12 uczniów.
- Ze względu na fakt, że lekcje wychowania fizycznego odbywają się poza salami lekcyjnymi, liczba lekcji klas 4-8 i gimnazjalnych, które można obywać jednocześnie w szkołach miejskich, jest większa od liczby sal lekcyjnych o 10% (w szkołach jednociągowych lekcje WF nie zmniejszają liczby niezbędnych sal).

Trzeba przy tym podkreślić, że:

- przedstawione wyliczenia odnoszą się do stanu bazy lokalowej z czerwca 2019 r. i nie uwzględniają sal, które ewentualnie można byłoby pozyskać po zmianie przeznaczenia pomieszczeń (np. z sal dla oddziałów przedszkolnych na sale szkolne), pracach adaptacyjnych itp.;
- rzeczywista pojemność obiektu może się zmienić w zależności od wielkości oddziałów oraz proporcji liczb oddziałów klas 1-3 i starszych.

Warto pamiętać, że rozważania zamieszczone tutaj oraz w rozdziale ***Prognoza liczb oddziałów i bilansów pojemności obiektów*** wynikają z pewnego modelu szacowania pojemności budynków. Niewykluczone, że dyrektorzy szkół, uwzględniając specyfikę organizacji zajęć w swoich jednostkach oraz możliwości budynków, trochę inaczej niż autorzy tego opracowania oszacowaliby nadwyżkę sal, którymi dysponują. W naszych rozważaniach ważne jest jednak przede wszystkim śledzenie trendów zmian liczb oddziałów oraz różnic pomiędzy tymi liczbami a pojemnościami obiektów w kolejnych latach.

Zamieszczone poniżej zestawienia przedstawiają porównanie szacunkowych pojemności obiektów oraz aktualnych liczb oddziałów w szkołach. Na zestawieniach tych bilans pojemności oznacza różnicę miedzy pojemnością obiektu a liczbą oddziałów w szkole.

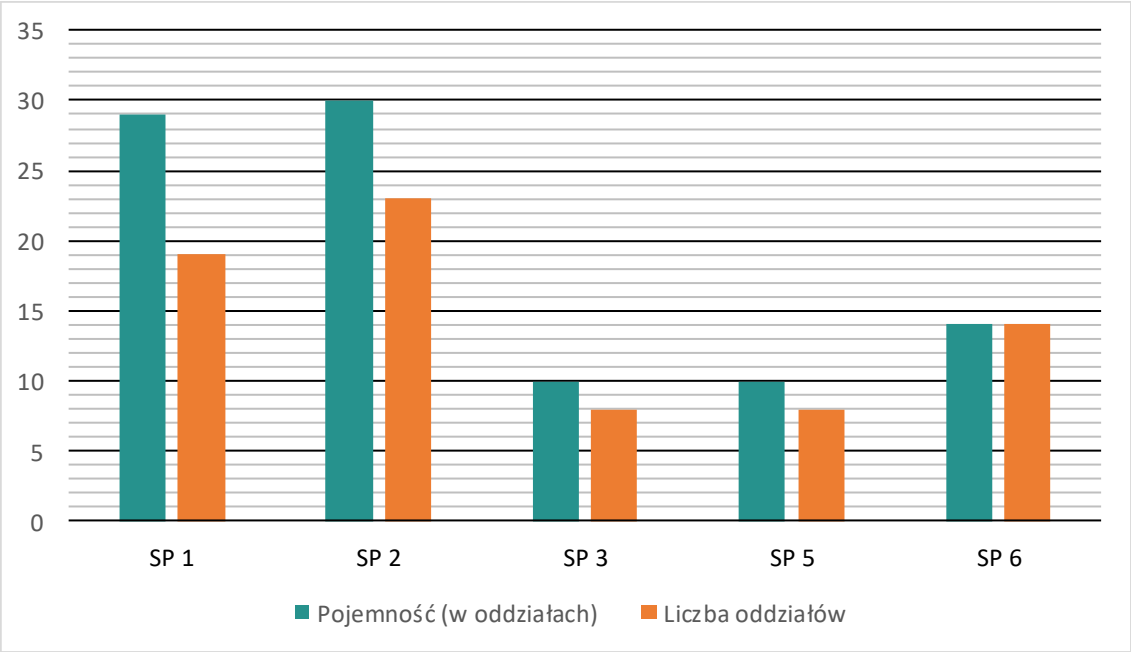
Jeśli bilans ten jest dodatni w szkoła mogłaby pomieścić na jednej zmianie dodatkowe oddziały. Niewielki dodatni bilans pojemności ułatwia organizację zajęć i zwiększa wygodę pracy i nauki. Jednak znaczna nadwyżka wolnych pomieszczeń jest niekorzystna ekonomicznie – sale lekcyjne, które są wykorzystywane na przykład tylko przez jedną-dwie godziny dziennie także trzeba posprzątać i ogrzać oraz wyposażyć i od czasu do czasu wyremontować.

Zerowy bilans pojemności oznacza, że choć zajęcia w danej szkole odbywają się na jednej zmianie to nie pomieści ona większej liczby oddziałów. Bilans ujemny wiąże się z koniecznością prowadzenia niektórych lekcji na drugiej zmianie.

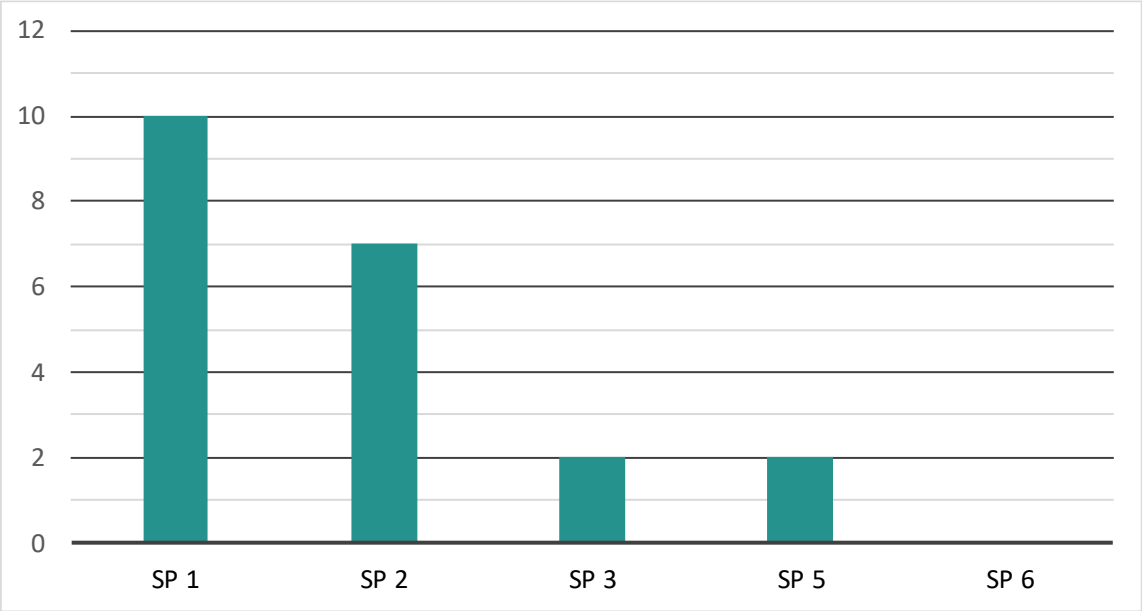
Tabela 58. Pojemności obiektów a liczby oddziałów w szkołach

Jednostka	Pojemność (w oddziałach)	Liczba oddziałów	Bilans pojemności
SP 1	29	19	10
SP 2	30	23	7
SP 3	10	8	2
SP 5	10	8	2
SP 6	14	14	0
Razem	**93**	**72**	**21**

Wykres 94. Pojemności obiektów a liczby oddziałów w szkołach

Wykres 95. Bilans pojemności szkół i liczb oddziałów

Obecnie żadna szkoła w Ustroniu nie ma ujemnego bilansu sal, a po likwidacji gimnazjów SP1 i SP2 mają duże nadwyżki pojemności. W tych szkołach bez większych problemów zmieściłyby się np. wszystkie oddziały szkolne z SP3 i SP5. Można też zastanowić się nad wykorzystaniem wolnych sal w SP31 i SP2 na potrzeby oddziałów przedszkolnych (zapewne po niezbędnych adaptacjach).

Zmiany, które mogą nastąpić w przyszłości opisujemy w rozdziale *18. Prognoza liczb oddziałów i bilansów pojemności obiektów poszczególnych szkół.*

16.4. Baza lokalowa a liczby oddziałów w przedszkolach

Budynki ustrońskich przedszkoli są w pełni wypełnione i nie ma w nich właściwie możliwości zwiększenia liczby wychowanków. W przedszkolach wykorzystywane są często sale, które nie są w stanie pomieścić 25-osobowych grup, co jest niekorzystne z ekonomicznego punktu widzenia.

Tymczasem prognoza liczby wychowanków przedszkoli (zob. niżej) pokazuje, że zapotrzebowanie na pomieszczenia będzie jeszcze rosnąć. Do roku 2024/25 zwiększy się prawdopodobnie o jeszcze trzy oddziały w stosunku do roku szkolnego 2018/19. Dopiero później zapotrzebowanie na miejsca w przedszkolach zacznie spadać wskutek niżu demograficznego. Ponieważ obecna baza lokalowa przedszkoli nie daje praktycznie możliwości zwiększenia liczby oddziałów, wydaje się rozsądne rozważenie zwiększenia jej rozmiarów z wykorzystaniem sal SP1 i/lub SP2.

17. Prognoza liczb uczniów

Decyzje dotyczące sieci szkół muszą uwzględniać trendy demograficzne oraz prognozy liczb uczniów. Według prognoz ludności przygotowanych przez Główny Urząd Statystyczny długofalowe perspektywy demograficzne polskiej oświaty są niekorzystne – w perspektywie wieloletniej liczba uczniów szkół dla dzieci i młodzieży będzie spadać. Zmiany te będą jednak miały zróżnicowany przebieg na różnych obszarach kraju. Dlatego bardzo ważne jest sporządzenie prognozy odnoszącej się do konkretnej JST.

17.1. Uwarunkowania prognozowania liczb uczniów

Źródłami danych bazowych do prognozy liczb uczniów w jednostkach oświatowych prowadzonych przez samorząd są:

- *Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030* sporządzona przez Główny Urząd Statystyczny;
- dane o liczbach mieszkańców wg pojedynczych roczników z Banku Danych Lokalnych GUS;
- przekazane przez samorząd dane o liczbach mieszkańców w poszczególnych rocznikach;
- dane o liczbach uczniów ze sprawozdań SIO i arkuszy organizacyjnych.

Z perspektywy prognozy liczby uczniów istotne są przede wszystkim zmiany liczb 6- i 7-latków rozpoczynających naukę w klasie pierwszej szkoły podstawowej. Szacujemy je na podstawie danych o rzeczywistych wielkościach poszczególnych roczników (przy czym liczby mieszkańców urodzonych w latach 2003-2018 wyznaczamy na podstawie informacji o mieszkańcach przekazanych przez urząd gminy, a pozostałych roczników na podstawie danych GUS) oraz prognozy urodzeń sporządzonej przez GUS. Przyjmujemy przy tym że zmiany wielkości poszczególnych roczników w kolejnych latach odpowiadają średnim zmianom z okresu 10 lat poprzedzających prognozę.

Liczby uczniów klas starszych szacujemy na podstawie liczb uczniów klas młodszych w poprzednich latach.

Przy sporządzaniu prognozy należy uwzględnić wiele dodatkowych czynników, np. fakt że niektórzy potencjalni uczniowie uczęszczać będą do jednostek poza daną JST lub przybędą spoza miasta. Czynniki tego typu są trudne do przewidzenia, każda prognoza obarczona jest więc ryzykiem błędów związanych z ewentualną utratą aktualności przyjętych przy jej budowaniu założeń. Trzeba się też liczyć z możliwością zmiany trendów demograficznych, które zdezaktualizują bazową prognozę urodzeń lub współczynniki zmian wielkości poszczególnych roczników w kolejnych latach.

Przy prognozowaniu liczb uczniów należy też oczywiście uwzględnić wprowadzone w ostatnim czasie zmiany w systemie edukacji.

Zakładamy, że w kolejnych latach prognozy:

- Odsetek dzieci, które będą rozpoczynać naukę w wieku 6 lat wynosić będzie 1,1% (podobnie jak to wynika z zapisów do klas pierwszych na rok 2019/20) [13].

[13] W odniesieniu do sumy sześciolatków z danego roku, które rozpoczną naukę w szkołach podstawowych prowadzonych przez gminę oraz liczby dzieci z tego samego rocznika, które naukę rozpoczną jako siedmiolatki.

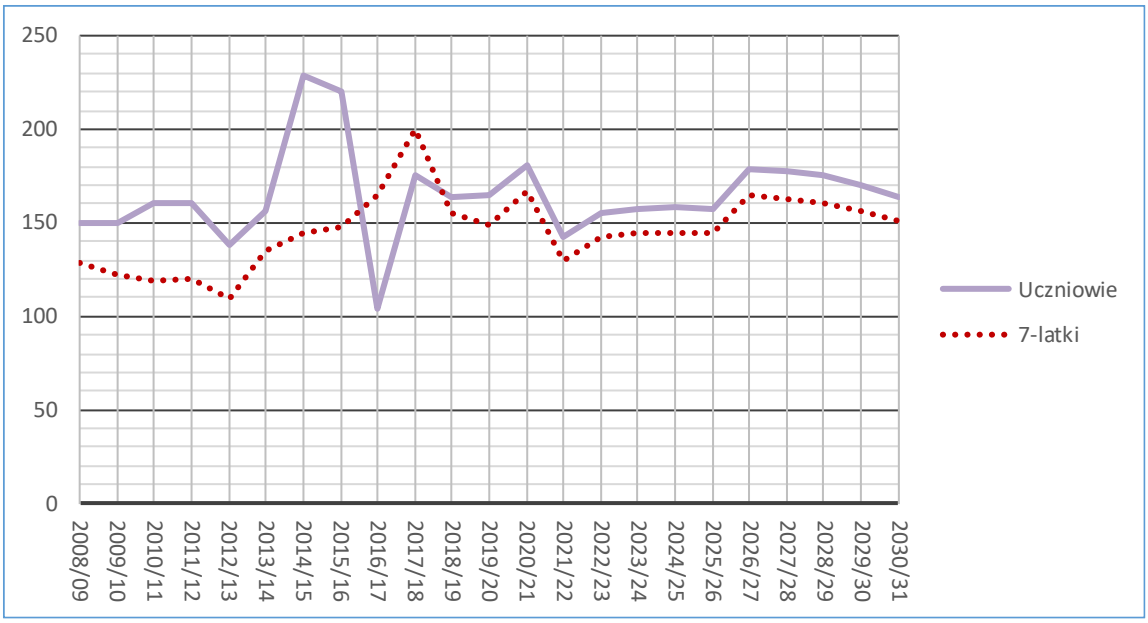
- Stosunek liczby dzieci które będą rozpoczynać naukę w szkołach podstawowych prowadzonych przez miasto Ustroń, do wielkości prognozowanych roczników wynosić będzie 109,5% (średnia z lat 2015/16 oraz 2017/18-2018/19[14]).
- Liczby uczniów w klasach II-VIII szkoły podstawowej stanowić będą 100,7% liczby uczniów poprzedniej klasy (średnia z lat 2017/18-2019/20.

17.2. Prognoza liczb uczniów w szkołach prowadzonych przez miasto Ustroń

Zamieszczone poniżej zestawienia przedstawiają rzeczywiste zmiany liczb uczniów w latach szkolnych 2008/09-2019/20 oraz prognozę zmian do roku 2030/31.

Wykres 96 odzwierciedla dotychczasowy i prognozowany przebieg zmian liczby uczniów klas pierwszych szkół podstawowych prowadzonych przez miasto Ustroń. Dodatkowo na wykresie tym linią przerywaną przedstawione są zmiany liczby siedmiolatków. Odpowiadają one w przybliżeniu przebiegowi zmian liczby uczniów klas pierwszych w warunkach, gdyby nie nastąpiło obniżenie i późniejsze podniesienie wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego.

Wykres 96. Prognoza liczby uczniów w klasach pierwszych szkół podstawowych (do roku 2019/20 dane rzeczywiste)

Kolejne zestawienia przedstawiają rzeczywiste zmiany liczb uczniów w latach szkolnych 2008/09-2019/20 oraz prognozę zmian do roku 2030/31.

[14] Rok 2016/17 pomijamy ze względu na możliwość wystąpienia nietypowo dużej drugoroczności w klasie pierwszej (w związku z podwyższeniem wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego).

Wykres 97. Prognoza liczb uczniów szkół szczebla gminnego (do roku 2019/20 dane rzeczywiste)

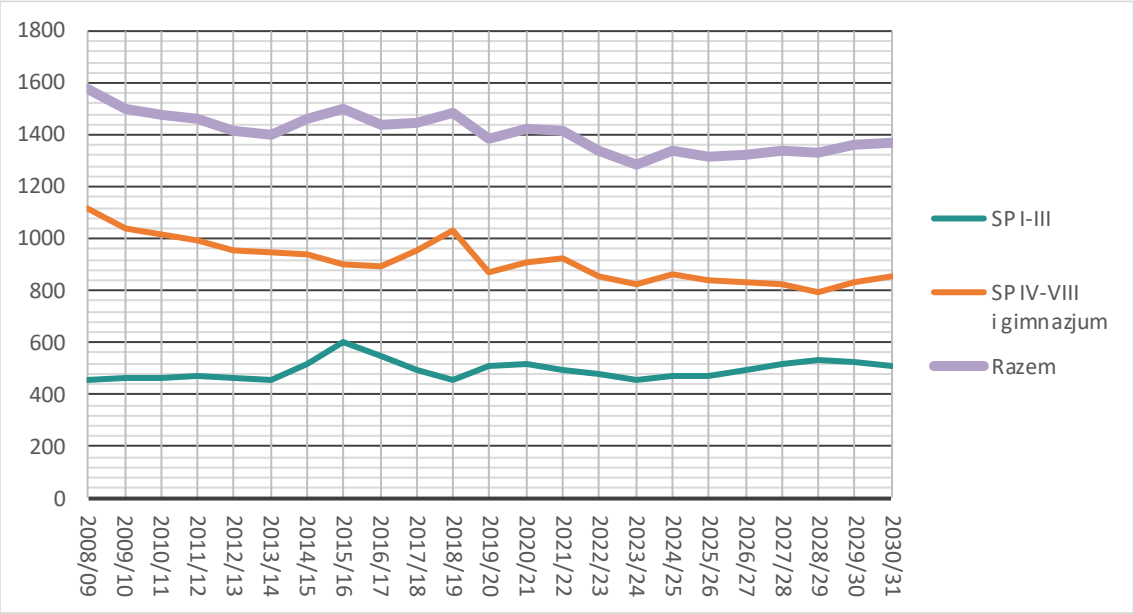

Tabela 59. Prognoza liczb uczniów szkół szczebla gminnego (do roku 2019/20 dane rzeczywiste)

Rok	SP I-III	SP IV-VIII i gimnazjum	Razem
2008/09	459	1 120	1 579
2009/10	463	1 040	1 503
2010/11	463	1 017	1 480
2011/12	468	991	1 459
2012/13	462	954	1 416
2013/14	455	946	1 401
2014/15	521	940	1 461
2015/16	604	899	1 503
2016/17	546	891	1 437
2017/18	491	956	1 447
2018/19	453	1 029	1 482
2019/20	513	868	1 381
2020/21	514	908	1 423
2021/22	492	925	1 416
2022/23	482	859	1 340
2023/24	457	824	1 282
2024/25	473	862	1 336
2025/26	475	837	1 312
2026/27	497	829	1 326
2027/28	516	821	1 338
2028/29	535	796	1 331
2029/30	526	834	1 360
2030/31	513	857	1 370

Z zestawień wynika, że:

- W roku 2019/20 nastąpił spadek liczby uczniów spowodowany odejściem ostatniego rocznika gimnazjalistów. Łączna liczba uczniów w gminie zmniejszyła się o 101 (7%).

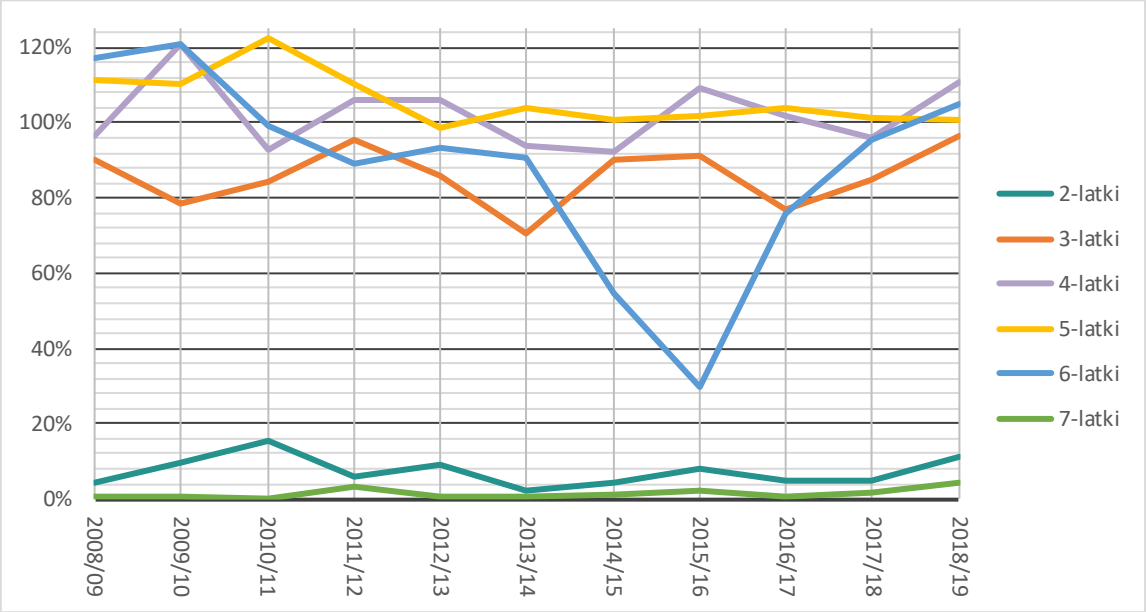
- Łączna liczba gimnazjalistów oraz uczniów starszych klas szkoły podstawowej (klasy IV-VIII) spadła w roku 2019/20 o 161 (13%). Złożyły się na to dwa czynniki – odejście gimnazjalistów oraz przejście do czwartej klasy rocznika zmniejszonego ze względu na podniesienie wieku obowiązku szkolnego. Przy czym warto zauważyć, że w ciągu poprzednich dwóch lat liczba uczniów tej grupy szybko rosła ze względu na przechodzenie do niej roczników, w których naukę rozpoczynały jednocześnie sześcio- i siedmiolatki.
- Do klas pierwszych przychodzić będzie średnio po ok. 165 uczniów, jednak liczba pierwszoklasistów będzie podlegała sporym wahaniom.
- Ze względu na odejście roczników powiększonych w wyniku czasowego obniżenia wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego w roku 2023/24 liczba uczniów w szkołach miejskich spadnie do rekordowo niskiego poziomu – ok. 1280. W następnym roku powróci do poziomu powyżej 1300, jednak liczbę 1350 przekroczy dopiero pod koniec okresu prognozy.

17.3. Prognoza liczby wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych

Wiele uwarunkowań prognozowania liczb uczniów odnosi się także do przewidywania liczby wychowanków przedszkoli. Istotna różnica polega jednak na tym, że przedszkole jest obowiązkowe wyłącznie dla dzieci sześcioletnich, w wypadku dzieci młodszych decyzja o skorzystaniu z przedszkola należy do rodziców. Przewidywania komplikuje dodatkowo zmienność sytuacji w ostatnich latach w związku ze zmianami wieku szkolnego, co praktycznie uniemożliwia wykorzystanie w prognozowaniu trendów historycznych.

Wykres 98 przedstawia zmiany procentów dzieci korzystających z przedszkoli na terenie Ustronia (w tym przedszkoli niepublicznych) odniesionych do wielkości poszczególnych roczników. Warto zauważyć, że wskaźniki te często przekraczały 100%, co najprawdopodobniej oznacza, że z ustrońskich przedszkoli korzystały dzieci mieszkające w sąsiednich gminach.

Wykres 98. Odsetki dzieci korzystając z przedszkoli na terenie miasta w odniesieniu do wielkości poszczególnych roczników

Wskaźniki w kolejnych latach znacznie się od siebie różnią, przy czym rzecz jasna, ze względu na przesunięcia wieku rozpoczynania nauki w szkołach, największe zmiany dotyczyły sześciolatków. Ze względu na wielkość tych zmian i wyraźne trendy wzrostowe w kilku rocznikach, w prognozie zdecydowaliśmy się przyjąć założenie, że procenty dzieci z poszczególnych roczników pozostaną na poziomie z roku 2018/19.

Wykres 99. Zmiany łącznej liczby wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych na terenie miasta (do roku 2018/19 dane rzeczywiste)

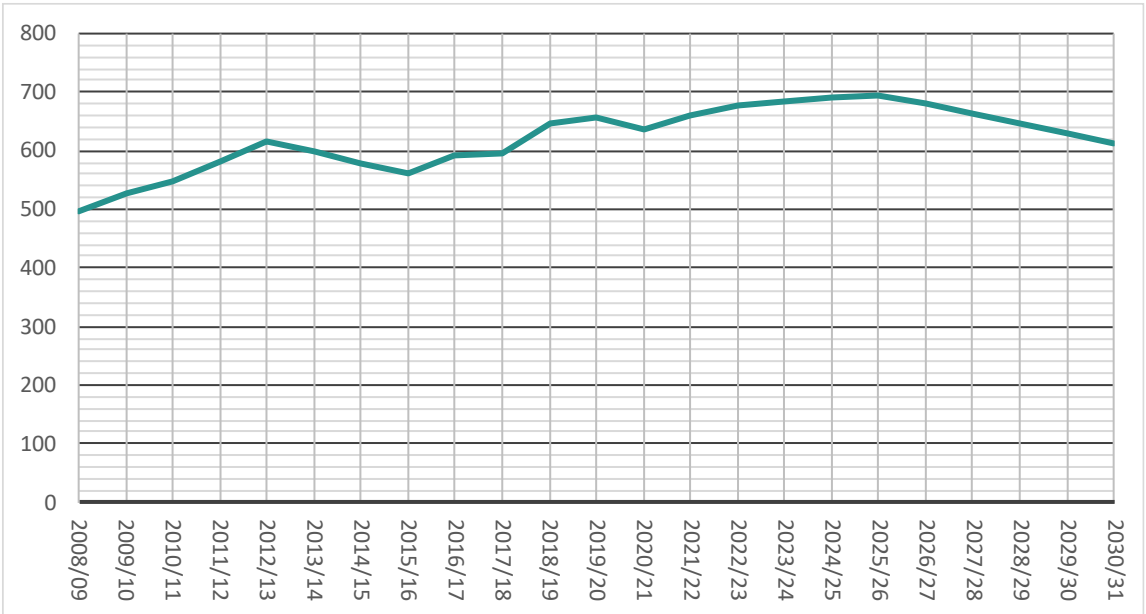

Tabela 60. Prognoza łącznej liczby wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych na terenie miasta (do roku 2018/19 dane rzeczywiste)

Rok	Dzieci
2008/09	495
2009/10	527
2010/11	547
2011/12	583
2012/13	617
2013/14	600
2014/15	577
2015/16	560
2016/17	592
2017/18	594
2018/19	645
2019/20	658
2020/21	636
2021/22	660
2022/23	678
2023/24	686
2024/25	692
2025/26	694
2026/27	680
2027/28	664
2028/29	647
2029/30	630
2030/31	612

Z zestawień wynika, że liczba dzieci przedszkolnych w Ustroniu jest obecnie największa od wielu lat. W roku 2020/21 liczba ta przejściowo spadnie, lecz potem będzie stopniowo rosła aż w roku 2025/26 osiągnie poziom prawie 700 wychowanków. W końcowych latach prognozy można się spodziewać ciągłego spadku liczby przedszkolaków. Warto przy tym zauważyć, że w razie konieczności, możliwe będzie zmniejszenie liczby wychowanków przedszkoli poprzez ograniczenie przyjęć dzieci spoza miasta.

18. Prognoza liczb oddziałów i bilansów pojemności obiektów poszczególnych szkół

Istotnym elementem prognozy liczb oddziałów w poszczególnych szkołach jest oszacowanie liczb uczniów, którzy będą w tych szkołach rozpoczynać naukę w kolejnych latach. Wydawać by się mogło, że w celu uzyskania precyzyjnych szacunków w odniesieniu do najbliższych kilku lat, wystarczy wykorzystać dane o zameldowanych w obwodach poszczególnych szkół dzieciach w wieku przedszkolnym. Niestety, porównanie danych o liczbach mieszkańców tych obwodów z roczników, które już uczą się w szkołach, z rzeczywistymi liczbami uczniów oraz analiza przepływów uczniów między obwodami wykazują, że tak nie jest. Duże przepływy między obwodami, zmienność poszczególnych czynników w kolejnych latach i stosunkowo niewielkie bezwzględne liczby uczniów i mieszkańców sprawiają zwykle, że nie da się ich sensownie przełożyć na wiarygodne symulacje.

W związku z tym, sporządzając bazową prognozę liczb oddziałów poszczególnych szkół przyjęliśmy, że przewidywane liczby oddziałów w klasach pierwszych wyliczane są na podstawie prognozy łącznej liczby uczniów klas pierwszych w całej gminie przy założeniu, że udział danej szkoły w ogólnej liczbie uczniów klasy pierwszej jest równy średniemu udziałowi tej szkoły z lat 2017/18-2019/20.

Ponadto założyliśmy, że:

- Oddział klasy pierwszej nie może mieć więcej niż 25 uczniów.
- W SP 6 corocznie tworzony będzie jeden oddział integracyjny, który nie może liczyć więcej niż 20 uczniów.
- Liczba oddziałów klasy 2-8 w danej szkole jest równa liczbie oddziałów klasy o rok młodszej z poprzedzającego roku szkolnego. Zasada ta nie dotyczy sytuacji, gdy w kolejnym roku nauki uczniowie zmieniają szkołę, np. przy przejściu z klasy trzeciej, która jest ostatnią klasą w hipotetycznej szkole filialnej, do szkoły macierzystej.

Zamieszczone poniżej zestawienia przedstawiają stan faktyczny z lat 2017/18-2019/20 i prognozę na 11 następnych lat.

W tabeli 61 znajduje się oszacowanie liczb uczniów w klasach pierwszych poszczególnych szkół (przy założeniu utrzymania dotychczasowych proporcji liczb uczniów przychodzących do poszczególnych szkół). Od liczb uczniów w klasach pierwszych i liczb oddziałów istniejących klas starszych zależą liczby oddziałów, które są przedstawione w tabeli 62 oraz na wykresach 100 i 101. Tabela 63 i wykres 102 zawierają prognozę bilansów pojemności budynków szkolnych (sporządzoną zgodnie z opisem z podrozdziału *Liczby oddziałów szkolnych a baza lokalowa*, str. 108). Przy tym prognozując bilanse pojemności szkół przyjęliśmy, że liczby oddziałów, które w poszczególnych szkołach mogą uczyć się na jednej zmianie, pozostaną na poziomie z czerwca 2019 r.

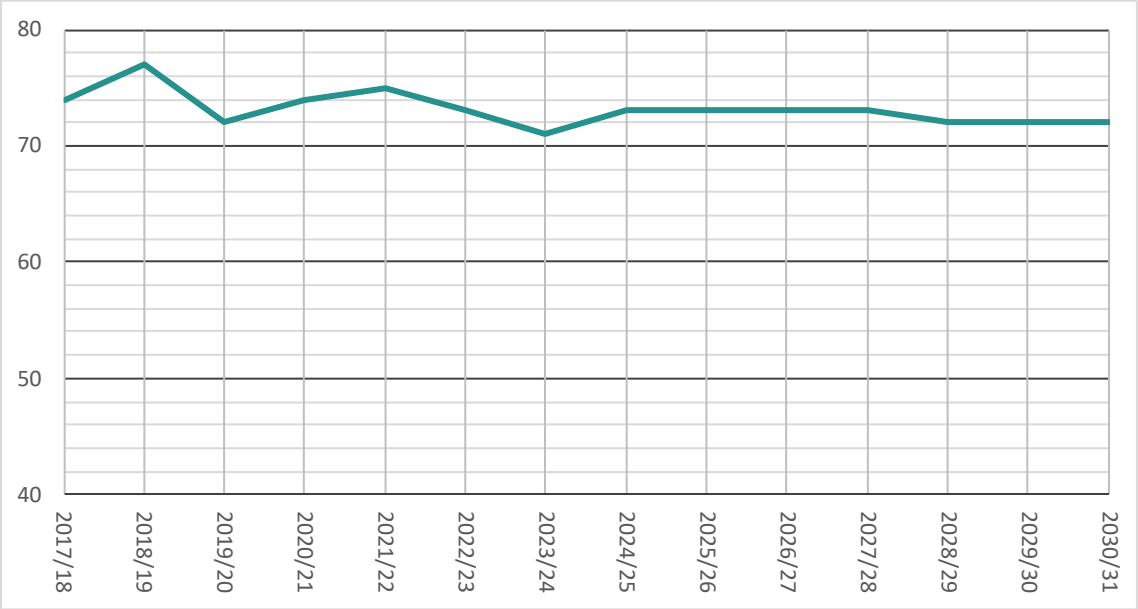
Tabela 61. Prognoza liczb uczniów w klasach pierwszych w poszczególnych szkołach

Szkoła	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31
SP 1	37	52	50	38	43	44	44	44	48	48	47	46	44
SP 2	70	46	67	51	57	59	59	59	65	64	63	61	59
SP 3	10	16	13	10	11	12	12	12	13	13	12	12	12
SP 5	12	20	16	13	14	15	14	14	16	16	15	15	15
SP 6	36	36	39	30	34	35	35	35	38	38	37	36	35
Razem	**165**	**170**	**186**	**143**	**159**	**165**	**164**	**163**	**180**	**177**	**175**	**170**	**165**
SP1 + SP3	*47*	*68*	*63*	*49*	*54*	*56*	*56*	*55*	*61*	*60*	*59*	*58*	*56*
SP2 + SP5	*82*	*66*	*83*	*64*	*71*	*74*	*73*	*73*	*81*	*79*	*78*	*76*	*74*
SP6 + SP5	*48*	*56*	*56*	*43*	*48*	*50*	*49*	*49*	*54*	*53*	*53*	*51*	*50*

Tabela 62. Prognoza liczb oddziałów w poszczególnych szkołach

Szkoła	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31
SP 1	22	21	19	20	20	19	18	18	18	18	17	16	16	16
SP 2	27	27	23	24	24	23	22	23	23	23	24	24	24	24
SP 3	7	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
SP 5	7	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
SP 6	11	13	14	14	15	15	15	16	16	16	16	16	16	16
Razem	**74**	**77**	**72**	**74**	**75**	**73**	**71**	**73**	**73**	**73**	**73**	**72**	**72**	**72**

Wykres 100. Prognoza łącznej liczby oddziałów

Wykres 101. Prognoza liczb oddziałów w poszczególnych szkołach

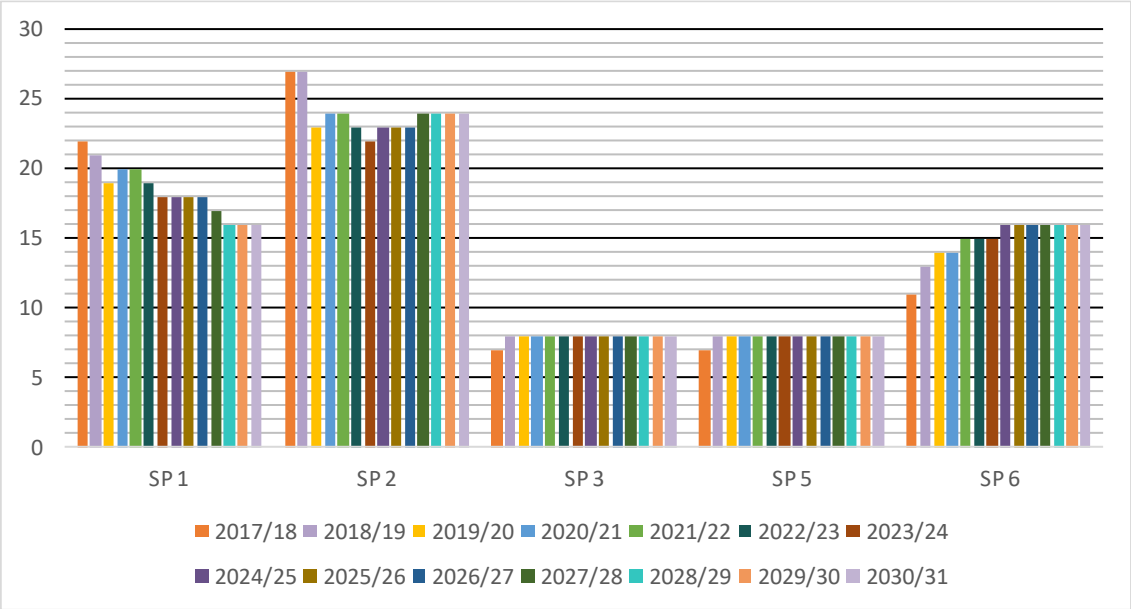
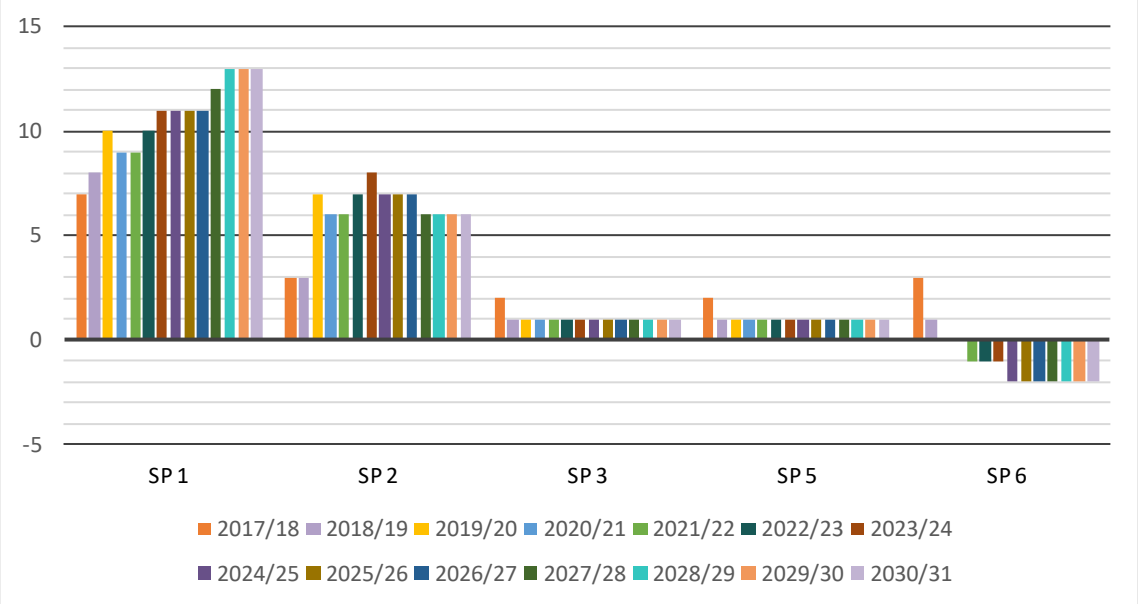

Tabela 63. Prognoza bilansów pojemności szkół

Szkoła	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31
SP 1	7	8	10	9	9	10	11	11	11	11	12	13	13	13
SP 2	3	3	7	6	6	7	8	7	7	7	6	6	6	6
SP 3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
SP 5	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
SP 6	3	1	0	0	-1	-1	-1	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2
Razem	**17**	**14**	**19**	**17**	**16**	**18**	**20**	**18**	**18**	**18**	**18**	**19**	**19**	**19**

Wykres 102. Prognoza bilansów pojemności szkół

Z prognozy wynika, że SP1 i SP2 będą miały dużą i trwałą nadwyżkę pomieszczeń, SP3 i SP5 wygodnie pomieszczą się w swoich budynkach bez niepotrzebnych nadwyżek pojemności, a w SP6 wystąpi niewielki deficyt pomieszczeń do nauki.

19. Możliwości zmiany sieci i organizacji szkół w celu obniżenia kosztów ich prowadzenia

Z analiz finansowych wynika, że ustrońska oświata jest zorganizowana drogo. Nie oznacza to, że jest zorganizowana źle, ale że w jej organizacji istnieją rezerwy, których wykorzystanie mogłoby obniżyć koszty.

Poniżej przedstawiamy dodatkowe rozważania na temat posunięć, które mogłyby przynieść odczuwalne oszczędności finansowe. Nie należy ich traktować jako listy sugerowanych zmian, lecz raczej jako zestaw działań, których przeprowadzenie można rozpatrzyć, jeśli dokonanie oszczędności będzie niezbędne. Każda decyzja dotycząca zmiany organizacji szkół i przedszkoli musi być bowiem kompromisem między zyskami finansowymi a stratami dla lokalnej społeczności, choć oczywiście nie zawsze redukcja kosztów musi się wiązać z obniżeniem jakości funkcjonowania oświaty. Trzeba też pamiętać, że w oświacie rzadko istnieje możliwość szybkich zmian, jeśli nie wiąże się to z radykalnymi posunięciami takimi, jak zamykaniem szkół. Przeważnie modyfikacje wprowadza się poczynając od klas pierwszych, gdyż trudno jest reorganizować istniejące oddziały. Dlatego większe efekty takich zmian objawiają się dopiero po kilku latach.

20.1. Porównanie liczb oddziałów przy różnych wariantach zmian w sieci szkół

W przestawionej w poprzednim rozdziale prognozie liczb oddziałów założyliśmy prostą kontynuację obecnej organizacji szkół. W tabelach 64-69 niniejszym podrozdziale zamieszczamy natomiast porównanie liczb oddziałów po zastosowaniu następujących wariantów hipotetycznych zmian:

- A – bez zmian w sieci szkół (jak w poprzednim podrozdziale).
- B – likwidacja SP3 i SP5 oraz przeniesienie uczniów SP3 do SP1 i SP5 do SP6. Przy tym:
  - oddziały w szkołach docelowych zostaną przeorganizowane tak, by zminimalizować ich liczbę przy maksymalnie 20-osobowych oddziałach integracyjnych i maksymalnie 25-osobowych pozostałych oddziałach;
  - na każdym poziomie SP6 zostanie zorganizowany jeden oddział integracyjny;
  - do SP6 nie będzie się przyjmować uczniów spoza obwodu/miasta w sytuacjach, gdy miałoby spowodować zwiększenie liczby oddziałów;
  - zmiany zostaną wdrożone w roku 2020/21.
- C – likwidacja SP3 i SP5 oraz przeniesienie uczniów SP3 do SP1 i SP5 do SP2 przy elastycznym podejściu do tworzenia oddziałów integracyjnych. Tzn., że tworzenie oddziałów integracyjnych będzie możliwe w tych szkołach, w których w danym roku nie spowoduje to zwiększenia liczby oddziałów (zwykle w SP1 lub SP2). Pozostałe założenia jak w wariancie B (w tym zakaz przyjmowania do SP6 uczniów spoza miasta, w sytuacjach, gdy miałoby to spowodować zwiększenie liczby oddziałów).

- C2 – likwidacja SP3 i SP6 oraz przeniesienie uczniów SP3 do SP1 i SP5 do SP6 przy elastycznym podejściu do tworzenia oddziałów integracyjnych (jak w wariancie C), ale bez przeorganizowywania istniejących oddziałów w szkołach docelowych.

Tabela 64. Porównanie łącznych liczb oddziałów w całym mieście przy różnych wariantach zmian sieci szkół

Wariant prognozy	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31
A (bez zmian)	74	77	72	74	75	73	71	73	73	73	73	72	72	72
B (SP3 do SP1, SP5 do SP6)	74	77	72	67	67	64	61	64	63	63	63	63	64	64
C (SP3 do SP1, SP5 do SP2, elast. integracja)	74	77	72	66	65	62	59	61	59	60	60	59	61	61
C2 (C bez łączenia istniejących oddziałów)	74	77	72	73	71	67	63	63	61	61	60	59	61	61
Różnica A-B	*0*	*0*	*0*	*7*	*8*	*9*	*10*	*9*	*10*	*10*	*10*	*9*	*8*	*8*
Różnica A-C	*0*	*0*	*0*	*8*	*10*	*11*	*12*	*12*	*14*	*13*	*13*	*13*	*11*	*11*
Różnica A-C2	*0*	*0*	*0*	*1*	*4*	*6*	*8*	*10*	*12*	*12*	*13*	*13*	*11*	*11*

Tabela 65. Porównanie łącznych liczb oddziałów klas pierwszych w całym mieście przy różnych wariantach zmian sieci szkół

Wariant prognozy	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31
A (bez zmian)	9	9	10	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
B (SP3 do SP1, SP5 do SP6)	9	9	8	7	8	8	8	8	8	8	8	8	8
C (SP3 do SP1, SP5 do SP2, ograniczenie SP6)	9	9	9	6	7	7	7	7	9	8	8	8	7
Różnica A-B	*0*	*0*	*2*	*2*	*1*	*1*	*1*	*1*	*1*	*1*	*1*	*1*	*1*
Różnica A-C	*0*	*0*	*1*	*3*	*2*	*2*	*2*	*2*	*0*	*1*	*1*	*1*	*2*

Tabela 66. Porównanie łącznych liczb oddziałów SP1 i SP3 przy różnych wariantach zmian sieci szkół

Wariant prognozy	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31
A (bez zmian)	29	29	27	28	28	27	26	26	26	26	25	24	24	24
B i C (SP3 do SP1)	29	29	27	23	23	22	21	22	22	23	23	23	24	24
C2 (C bez łączenia istniejących oddziałów)	29	29	27	27	26	25	24	24	24	24	23	23	24	24
Różnica A-B i A-C	*0*	*0*	*0*	*5*	*5*	*5*	*5*	*4*	*4*	*3*	*2*	*1*	*0*	*0*
Różnica A-C2	*0*	*0*	*0*	*1*	*2*	*2*	*2*	*2*	*2*	*2*	*2*	*1*	*0*	*0*

Tabela 67. Porównanie łącznych liczb oddziałów SP5 i SP6 przy różnych wariantach zmian sieci szkół

Wariant prognozy	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31
A (bez zmian)	18	21	22	22	23	23	23	24	24	24	24	24	24	24
B (SP5 do SP6)	18	21	22	20	20	19	18	19	18	17	16	16	16	16
Różnica A-B	*0*	*0*	*0*	*2*	*3*	*4*	*5*	*5*	*6*	*7*	*8*	*8*	*8*	*8*

Tabela 68. Porównanie łącznych liczb oddziałów SP2 i SP5 przy różnych wariantach zmian sieci szkół

Wariant prognozy	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31
A (bez zmian)	34	35	31	32	32	31	30	31	31	31	32	32	32	32
C (SP3 do SP1, SP5 do SP2, ograniczenie SP6)	34	35	31	29	28	27	26	27	26	26	27	27	28	28
C2 (C bez łączenia istniejących oddziałów)	34	35	31	32	31	29	27	27	26	26	27	27	28	28
Różnica A-C	*0*	*0*	*0*	*3*	*4*	*4*	*4*	*4*	*5*	*5*	*5*	*5*	*4*	*4*
Różnica A-C2	*0*	*0*	*0*	*0*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*5*	*5*	*5*	*4*	*4*

Tabela 69. Porównanie liczb oddziałów SP6 przy różnych wariantach zmian sieci szkół

Wariant prognozy	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31
A (bez zmian)	11	13	14	14	15	15	15	16	16	16	16	16	16	16
C (ograniczenie SP6)	11	13	14	14	14	13	12	12	11	11	10	9	9	9
Różnica A-C	*0*	*0*	*0*	*0*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*5*	*6*	*7*	*7*	*7*

Z zestawień wynika, że z ekonomicznego punktu widzenia najbardziej korzystne byłoby pełne wdrożenie wariantu C, czyli likwidacja SP3 i SP5 i przeniesienie ich uczniów do SP3 i SP2 przy jednoczesnym przeorganizowanie szkół do których przejdą uczniowie z likwidowanych jednostek, oszczędnym podejściu do tworzenia oddziałów integracyjnych i ograniczeniu przyjęć dzieci spoza miasta do SP6. W takiej sytuacji po kilku latach w mieście mogłoby być o 10-14 oddziałów mniej niż bez tych zmian. Przy czym w obu dużych szkołach pozostałyby nadwyżki wolnych sal. W SP1 nie mniej niż 5 w ostatnich latach prognozy, a wcześniej 6-7. W SP2 – najmniej 1 w roku 2020/21 i 2-4 w późniejszych latach. Rzecz jasna możliwa jest także realizacja tylko części tego wariantu – czyli likwidacja SP3 albo SP5.

Włączenie uczniów SP5 do SP6 (wariant B) dałoby mniejsze oszczędności i spowodowało spory deficyt sal – przez kilka lat w SP6 brakowałoby nawet 5 sal, żeby zapewnić naukę na jednej zmianie.

20.2. Zamiana SP6 w szkołę jednociągową

SP6 jest szkołą prawie dwuciągową dzięki temu, że przyjmuje dzieci ze Skoczowa. W żadnej klasie szkoła ta nie ma więcej niż 23 uczniów z własnego obwodu (zob. tabela 70), Gdyby nie przyjmowano do niej wszystkich chętnych ze Skoczowa, a tylko tylu, ilu brakuje do wypełnienia jednego 24-sobowego oddziału na poziomie każdej klasy, mogłaby to być dość tania w utrzymaniu jednociągowa szkoła z 24-osobowymi oddziałami, które są najtańsze w utrzymaniu. Rzecz jasna wymagałoby to także rezygnacji z tworzenia oddziałów integracyjnych, które nie mogą mieć więcej niż 20 uczniów.

Tabela 70. Uczniowie SP6 w roku 2018/19 oraz zapisani do klasy pierwszej na rok 2019/20 w podziale na obwody miejsca zamieszkania

Obwód	Zapisani do kl. 1 na rok 2019/20	Kl. 1	Kl. 2	Kl. 3	Kl. 4	Kl. 5	Kl. 6	Kl. 7	Kl. 8	Razem uczniowie kl. 1-8 w roku 2018/19
macierzysty	22	17	20	8	23	19	16	10	8	121
inny w mieście	1	1	3	1	1	2		4	2	14
poza miastem	13	18	15	6	16	27	11	23	13	129
razem	36	36	38	15	40	48	27	37	23	264

Ten bardzo prosty sposób oszczędzania nie wiąże się z jakimikolwiek uciążliwościami dla mieszkańców Ustronia. Przy założeniu, że koszt utrzymania oddziału to w 60% wynagrodzenia nauczycieli oraz że do każdego ucznia w SP6 gmina dopłaca ponad subwencję około 4,2 tys. zł, każdy dwudziestoosobowy oddział istniejący w SP6 dzięki dzieciom ze Skoczowa kosztuje gminę Ustroń około 50 tys. złotych rocznie ponad należną na te dzieci subwencję.

Jeśli dzięki proponowanemu rozwiązaniu w SP6 po 8 latach będzie o 8 oddziałów mniej[15], roczne oszczędności wyniosą około 0,4 mln złotych. Dodatkową korzyścią będzie uniknięcie deficytu sal – przy 16 oddziałach do pełnego komfortu organizacji zajęć w SP6 zabraknie 2 pomieszczeń.

[15] Z danych o obecnych mieszkańcach obwodu SP6 wynika, że w najbliższych latach liczba siedmiolatków zamieszkałych w obwodzie tej szkoły nie przekroczy 22.

Trzeba jednak pamiętać, że przyjęcie takiego rozwiązania może się wiązać z koniecznością rezygnacji z tworzenia w tej szkole oddziałów integracyjnych, które mogą mieć maksymalnie po 20 uczniów. Z ekonomicznego punktu widzenia oddziały integracyjne lepiej będzie tworzyć w jednej z dwóch dużych szkół w centrum miasta, gdzie istnienie oddziału integracyjnego tylko wyjątkowo będzie się wiązało z koniecznością zwiększenia łącznej liczby oddziałów.

20.3. Ograniczenie naboru uczniów spoza obwodów do SP1 i SP2 w celu zmniejszenia liczby oddziałów

W SP1 i SP2 uczy się wielu uczniów spoza obwodów tych szkół (zob. tabela 71). Nie było by w tym nic złego, gdyby nie fakt, że często przyjmowanie uczniów spoza obwodu jest przyczyną otwierania dodatkowego oddziału. Przykładowo w tym roku szkolnym w SP1 utworzono trzy małe, kilkunastoosobowe oddziały dla 52 uczniów, z których tylko 36 pochodzi z obwodu tej szkoły. Bez żadnego problemu można było przyjąć do szkoły 48 uczniów, utworzyć z nich dwa tanie w utrzymaniu 24-osobowe, oddziały, a 4 uczniów znalazłoby miejsce w nieodległej SP2, gdzie nie trzeba by dla nich tworzyć dodatkowego oddziału. Pozwoliłoby to oszczędzić ponad 100 tys. zł rocznie i około 1 mln zł w ciągu ośmiu lat istnienia oddziału w szkole.

Tabela 71. Uczniowie SP1 i SP2 w roku 2018/19 oraz zapisani do klas pierwszych na rok 2019/20 w podziale na obwody miejsca zamieszkania

Szkoła/obwód	Zapisani do kl. 1 na rok 2019/20	Kl. 1	Kl. 2	Kl. 3	Kl. 4	Kl. 5	Kl. 6	Kl. 7	Kl. 8
SP 1	**52**	**37**	**49**	**34**	**66**	**67**	**36**	**32**	**42**
SP 1	36	24	27	20	41	38	22	13	26
SP 2	12	10	13	5	13	12	10	11	7
SP 3		1	1	1	4			2	2
SP 5	2		1	4	1	2			
SP 6	0				1				2
inny	2	2	7	4	6	15	4	6	5
SP 2	**46**	**70**	**66**	**43**	**73**	**79**	**63**	**42**	**68**
SP 1	1	8	5	2	7	2	7	2	3
SP 2	44	55	57	37	53	60	47	33	49
SP 3	0	0	0	1	1	1	0	0	1
SP 5	0	3	0	1	4	2	2	2	3
SP 6	1	1	0	2	0	0	0	0	0
inny	0	3	4	0	8	14	7	5	12
Razem uczn. z obwodów SP1 i SP2	93	97	102	64	114	112	86	59	85
Rzeczywista liczba oddziałów	5	5	5	4	7	7	5	4	5
Konieczna liczba oddziałów	4	4	5	3	5	5	4	3	4
Nadmiar	**1**	**1**	**0**	**1**	**2**	**2**	**1**	**1**	**1**

Należy pamiętać, że szkoła nie ma obowiązku przyjmowania uczniów spoza jej obwodu. Trudno zresztą wytłumaczyć, dlaczego w Ustroniu, który wydaje duże kwoty na utrzymanie pięknych, ale małych i drogich w utrzymaniu SP3, SP5 i SP6 uczniowie z obwodów tych szkół mieliby mieć zapewnioną możliwość nauki w SP1 lub SP2, w sytuacji, w której trzeba dla nich otwierać dodatkowe

oddziały, co oczywiście łączy się z poniesieniem przez miasto bardzo dużych, nieuzasadnionych, dodatkowych kosztów.

Podsumowanie tabeli 71 zawiera informacje, ilu uczniów SP1 i SP2 pochodziło z obwodów obu tych szkół i ile oddziałów należałoby dla nich utworzyć, gdyby podczas naboru rygorystycznie przestrzegać zasady, zgodnie z którą uczniowie spoza obwodu szkoły nie powinni nigdy być przyczyną otwierania dodatkowych oddziałów. Obecnie w SP1 i SP2 jest łącznie aż 9 takich oddziałów, co w skali roku kosztuje gminę ponad 1 mln złotych.

Dążenie do otwierania w SP1 i SP2 (oraz SP6) możliwej najmniejszej liczby oddziałów wydaje się najprostszym i najefektywniejszym sposobem na poczynienie oszczędności w ustrońskiej oświacie bez ponoszenia dużych kosztów społecznych. Niestety większe efekty takich działań będą widoczne dopiero po kilku latach, gdyż skutków utworzenia nadmiarowych oddziałów w przeszłości nie da się cofnąć.

20.4. Przeniesienie przedszkoli nr 1 i nr 2 do budynków SP1 lub SP2

Budynki przedszkoli P1 i P2 nie są najlepiej dostosowane do pełnionej funkcji. Część z wykorzystywanych w nich sal jest za mała dla oddziałów 25-osobowych (największych dopuszczanych prawem), co zwiększa koszty utrzymania jednego dziecka.

Tymczasem oba te przedszkola znajdują się w centrum miasta, bardzo blisko SP1 i SP2, które dysponują nadmiarem pomieszczeń. W tej sytuacji warto się zastanowić nad przeniesieniem jednego lub obu przedszkoli do budynków szkół, w których po likwidacji gimnazjów jest dużo miejsca. Oczywiście łączyłoby się to z koniecznością wykonania niezbędnych adaptacji. Jednak w efekcie możliwe byłoby otwieranie większych oddziałów. Bez przeszkód można by też było zwiększyć liczbę oddziałów, co w najbliższych latach będzie prawdopodobnie potrzebne.

Zwiększenie liczebności oddziałów obniżyłoby jednostkowe koszty wychowania w przedszkolach. Można się też spodziewać pewnych oszczędności na bieżących wydatkach związanych z utrzymaniem zwolnionych budynków takich, jak drobne remonty oraz opłaty za energię (około 30 tys. rocznie w jednym przedszkolu). Budynki te można by zaś było sprzedać, wynająć lub przeznaczyć na inne cele.

20.5. Zamknięcie SP3 lub SP5 albo obu tych szkół

Zamykanie szkół to zawsze bardzo trudna społecznie decyzja, warto jednak wiedzieć, czy jest ono możliwe organizacyjnie i jakie oszczędności można dzięki niemu uzyskać.

Do każdego ucznia SP3 gmina dopłaca 12 tys. zł rocznie, a do ucznia SP5 – 8 tys. zł rocznie. To dużo więcej, niż w wypadku SP1, SP3 i SP6. W oczywisty sposób możliwe jest osiągnięcie oszczędności poprzez zamknięcie obu lub jednej z tych szkół.

Jak wynika z symulacji (zob. warianty C i C2 w podrozdziale 20.1.) takie rozwiązanie jest możliwe z organizacyjnego punktu widzenia i przyniosłoby spore ograniczenie liczby oddziałów (roczny koszt utrzymania jednego oddziału to średnio około 100 tys. zł). Dodatkowym zyskiem mogłoby być

uniknięcie wydatków rzeczowych na utrzymanie budynków tych szkół (400-600 tys. rocznie). Same budynki można byłoby sprzedać lub przeznaczyć na cele pozaoświatowe.

Trzeba oczywiście pamiętać, że do zamknięcia szkoły konieczna jest zgoda kuratora oświaty, której uzyskanie nie jest łatwe.

21. Objaśnienia metodologiczne

W niniejszym rozdziale zawarte są szczegółowe informacje o sposobach wyliczania użytych w opracowaniu miar i wskaźników

Wskaźniki finansowe wyliczane są na podstawie danych z rocznych sprawozdań Rb-27s i Rb-28s, natomiast pozostałe wskaźniki wyliczone są na podstawie danych ze sprawozdań systemu informacji oświatowej wg stanów na 30 września poszczególnych lat. Jednostki samorządu zostały przypisane do poszczególnych kategorii wielkościowych na podstawie liczby ludności z 2016 r wg GUS.

21.1. Finanse

21.1.1. Wydatki budżetowe

Na potrzeby niniejszego opracowania do *wydatków oświatowych* zaliczamy łączne wydatki z działów 801 (oświata i wychowanie) i 854 (edukacyjna opieka wychowawcza) oraz rozdziału 75085 (wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego[16]).

Wydatki dzielimy na:

- *Wydatki majątkowe* – wydatki z paragrafów z zakresu od 600 do 699.
- *Wydatki bieżące*, które dzielimy na:
  - *wydatki osobowe* – wydatki z paragrafów 302, 401, 402, 404, 409, 411, 412, 413, 414, 417 i 478;
  - *dotacje* (wypłacane przez JST) – wydatki z paragrafów z zakresu od 200 do 299;
  - *wydatki rzeczowe* (pozostałe wydatki bieżące)– wydatki niezaliczane do wydatków osobowych, majątkowych i dotacji.

W konkretnych zastosowaniach rozróżniane są wydatki finansowane ze źródeł krajowych, przypisane do paragrafów z czwartą cyfrą równą zero oraz europejskich (zagranicznych), przypisane do paragrafów z czwartą cyfrą różną od zera.

21.1.2. Dochody budżetu związane z oświatą:

Na potrzeby niniejszego opracowania do związanych z oświatą dochodów budżetu JST zaliczamy dochody z części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego (rozdział 75801, paragraf 292), a także dochody z działów 801 i 854 oraz rozdziału 75085.

[16] Z praktyki wynika, że choć wspólna obsługa może dotyczyć różnorakich jednostek podległych JST, to zdecydowana większość (90% lub więcej) wydatków wykazywanych w tym rozdziale przeznaczona jest na obsługę jednostek oświatowych.

Dochody te dzielimy na następujące kategorie:

- *Dochody majątkowe* – dochody z paragrafów 076, 077, 078, 080, 087, 618, 620, 625, 626, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 641, 642, 643, 644, 645, 661, 662, 663, 634, 635, 666, 668, 669 oraz dochody z paragrafu 097[17].
- *Dochody bieżące* – dochody niezaliczane do dochodów majątkowych, które dzielimy na:
  - *dotacje* (niemajątkowe) – dochody z paragrafów 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 211, 212, 213, 216, 221, 222, 223, 224, 225, 231, 232, 238 i 244;
  - *pozostałe dochody bieżące*.

W konkretnych zastosowaniach rozróżniane są dochody ze źródeł krajowych, przypisane do paragrafów z czwartą cyfrą równą zero oraz europejskich (zagranicznych), przypisane do paragrafów z czwartą cyfrą różną od zera.

21.1.3. Luka między bieżącymi wydatkami a bieżącymi dochodami oświaty

Ilekroć w niniejszym opracowaniu jest mowa o luce między wydatkami a dochodami, chodzi o lukę między bieżącymi wydatkami a bieżącymi dochodami oświaty w rozumieniu określonym poniżej.

Luka między bieżącymi wydatkami a bieżącymi dochodami oświaty w ujęciu kwotowym wyliczana jest jako różnica między *bieżącymi wydatkami oświatowymi* a *bieżącymi dochodami oświaty*.

Procentowy wskaźnik luki między bieżącymi wydatkami a bieżącymi dochodami oświaty wyliczany jest wg następującego wzoru:

$$\frac{bieżące\ wydatki\ oświatowe}{bieżące\ dochody\ oświaty} \cdot 100\% - 100\%$$

Przy czym:

- *bieżące wydatki oświatowe* to wydatki z działów 801 i 854 oraz z rozdziału 75085 (wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego), z wyłączeniem wydatków majątkowych w rozumieniu określonym powyżej oraz wydatków finansowanych ze źródeł zagranicznych (czyli tych których czwarta cyfra paragrafu jest różna od 0);
- *bieżące dochody oświaty* to wpływy z subwencji oświatowej oraz dochodów bieżących w rozumieniu określonym powyżej z wyłączeniem dochodów ze źródeł zagranicznych (przypisanych do paragrafów z czwartą cyfrą różną od zera.

[17] Paragraf 097 (wpływy z różnych dochodów) nie jest formalnie zaliczany do paragrafów dochodów majątkowych, ale w praktyce zdarza się przypisywanie do niego incydentalnych dochodów na finansowanie inwestycji oświatowych, które w znacznym stopniu zaburzają wieloletnie analizy dochodów bieżących oraz porównania między samorządami, ponieważ są o rzędy wielkości większe od pozostałych dochodów zaliczanych do tego paragrafu.

21.2. Organizacja szkół i przedszkoli

- W opracowaniu konsekwentnie używamy pojęcia klasa jako określenia dla poziomu (roku) nauczania. Pojęcie oddział oznacza zaś podstawową jednostkę organizacyjną szkoły, czyli grupę uczniów (część klasy), którzy razem odbywają większość lekcji.
- Wskaźniki odnoszące się do organizacji szkół i przedszkoli odzwierciedlają sytuację wg stanu z 30 września każdego z rozpatrywanych lat szkolnych.
- **Nauczycielskie etaty przeliczeniowe** – liczba etatów przeliczeniowych jest równa liczbie nauczycieli, którą należałoby zatrudnić, żeby wszyscy ci nauczyciele byli pełnozatrudnieni i żaden z nich nie miał przydzielonych godzin ponadwymiarowych.

  Np. 27 lekcji języka polskiego, które realizuje się wg 18-godzinnego pensum, niezależnie od sposobu rozdzielenia pomiędzy różnych nauczycieli, daje zawsze 1,5 etatu przeliczeniowego $\left({}^{27}/_{18} = 1{,}5\right)$. Analogicznie 60 godzin zajęć bibliotekarzy, które rozliczane są wg pensum 30-godzinnego da 2 etaty $\left({}^{60}/_{30}\right)$, a 450 godzin różnych lekcji rozliczanych wg pensum 18-godzinnego da 25 etatów.
- **Liczba uczniów lub wychowanków przedszkoli przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy** – wskaźnik, który w syntetyczny sposób charakteryzuje organizacyjne warunki kształcenia i wychowania. Przy jego wyliczaniu można w razie potrzeby uwzględniać i pomijać różne rodzaje etatów (zajęć nauczycieli), jednak w niniejszym opracowaniu przy wyliczaniu liczb uczniów przypadających na nauczycielski etat przeliczeniowy uwzględnione zostały wszystkie etaty nauczycieli.

  W zespołach szkół, szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi itp. złożonych jednostkach oświatowych etaty, których nie można jednoznacznie przypisać do konkretnej części składowej takiej jednostki (np. zniżki dyrektorów i wicedyrektorów oraz etaty bibliotekarzy i pedagogów), zostały rozdzielone pomiędzy te części składowe proporcjonalnie do liczb ich uczniów i wychowanków. Przy czym przy rozdzielaniu niektórych rodzajów zajęć pominięte były pewne kategorie uczniów lub wychowanków, np. przy rozdzielaniu etatów bibliotekarzy pominięto wychowanków przedszkoli, a przy rozdzielaniu etatów pedagogów nie uwzględniono uczniów dorosłych.